

Jaarverslag 2022

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

.be

Jaarverslag 2022

Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	6
1. Opdracht	9
2. 2022 in cijfers	13
3. Activiteiten	17
Discriminatie	18
Gendergerelateerd geweld	44
Werk	62
Gender mainstreaming	64
Internationaal	70
4. Organisatie	75
Beheerstructuur	76
Personeel	76
Sociale dialoog	76
Budget	77
Slotwoord	79
Bijlagen	83
Partners en netwerken	84
Leden van de raad van bestuur	87
Adviezen en aanbevelingen	88

Voorwoord

In 2022 vierde het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen zijn **twintigjarig bestaan**. Als we terugkijken op dit jubileum is het duidelijk dat de wens van de wetgever om een specifieke instelling voor gendergelijkheid op te richten een visionaire, ambitieuze en verlichte beslissing was. Twintig jaar later is de raad van bestuur van het Instituut verheugd te zien hoe de opdrachten van het Instituut werden uitgebreid en de teams versterkt. De vele uitdagingen om een einde te maken aan gendergerelateerde discriminatie en geweld. Het Instituut blijft groeien en zet in op een continue verbetering van procedures voor interne organisatie en budget.

2022 was ook het jaar waarin de **#MeToo-beweging** vijf jaar bestond. Uit de door het Instituut uitgevoerde studie **#YouToo?** blijkt dat de beweging in het algemeen vrij positief wordt beoordeeld: 69% van de vrouwen en 62% van de mannen verklaart er gunstig tegenover te staan. Deze resultaten zijn bemoedigend: ze geven aan hoe deze beweging de mentaliteit heeft doen evolueren in ons land.

Het nieuws van 2022 werd sterk getekend door de **oorlog in Oekraïne**. Voor het eerst in twintig jaar zag Europa een conflict voor zijn deuren uitbreken. Ik zou willen benadrukken hoe snel het Instituut zijn rol als *equality body* ter harte heeft genomen om samen met andere mensenrechtenorganisaties de publieke opinie te wijzen op de specifieke kwetsbaarheid van de Oekraïense vluchtelingen – voornamelijk alleenstaande vrouwen en kinderen. Het Instituut heeft de potentieel dramatische aard van deze noodsituaties onderkend en dankzij de deskundigheid van zijn teams passende hulpverleningsinstrumenten helpen ontwikkelen.

Een van de kerntaken van het Instituut in de afgelopen twintig jaar was het formuleren van aanbevelingen aan de overheid om de wet- en regelgeving te verbeteren. Met zijn talrijke adviezen en aanbevelingen draagt het Instituut ertoe bij dat het gelijkheidsbeginsel in aanmerking wordt genomen vanaf de ontwikkeling van de beleidslijnen tot de uitvoering ervan. De ervaring leert dat een volutaris-

tisch wettelijk kader het mogelijk maakt om de gelijkheid in de praktijk te bevorderen. De **Quotawet** is hier een goed voorbeeld van. In 2022 presenteerde het Instituut zijn laatste monitoring van deze wet. De bevindingen waren meer dan positief: alle beursgenoteerde ondernemingen voldoen aan de vastgelegde quota. Het percentage vrouwen in de bestuursraden van grote ondernemingen is tussen 2008 en 2020 verviervoudigd. Hoewel de dwingende aanpak geen doel op zich is, heeft deze onmiskenbaar een boost gegeven aan de vertegenwoordiging van vrouwen.

Ter gelegenheid van deze verjaardag wens ik samen met de hele raad van bestuur dat het Instituut zich verder ontplooit, met personele en budgettaire middelen die in verhouding staan tot de waarden die het verdedigt.

Caroline Deiteren

Voorzitster van de raad van bestuur

Inleiding

Twintig jaar strijd voor gendergelijkheid

In december 2022 mocht het Instituut zijn twintigjarig bestaan vieren. Bij die gelegenheid keek het met een zekere trots terug op de geboekte vooruitgang op het gebied van gendergelijkheid in ons land, maar blikte het ook vooruit naar de nog af te leggen weg.

De afgelopen twintig jaar heeft het personeel van het Instituut met verschillende partners samengewerkt om de gendergelijkheid te bevorderen door studies uit te voeren, de bevolking te sensibiliseren, eerstelijnsactoren te vormen en juridische bijstand te verlenen aan slachtoffers. In deze periode kreeg het Instituut ook nieuwe opdrachten toevertrouwd. Daaronder neemt de ontwikkeling van de **Zorgcentra na Seksueel Geweld** een bijzondere plaats in. De holistische en gespecialiseerde aanpak van deze centra wordt op internationaal niveau

als voorbeeld genoemd en wekte grote belangstelling bij Europees Commissaris Dalli toen zij in november 2022 het ZSG van Brussel bezocht. In 2022 werden twee nieuwe centra geopend, in West-Vlaanderen en Leuven, waarmee het totaal op zeven komt. Gemiddeld ontvangen zij elke maand meer dan 228 slachtoffers. Dit trieste cijfer herinnert aan de enorme hoeveelheid werk die nog moet worden verzet om gendergerelateerd en seksueel geweld uit te roeien.

Seksueel geweld komt ook volop online voor. Het Instituut werd in 2020 aangesteld om slachtoffers van niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud bij te staan en ontvangt hier veel meldingen over. Verschillende van deze dossiers kwamen in 2022 voor de rechter. *Cyberflashing*, cyberintimidatie, het gebruik van online stalkerware om de (ex-)partner te bespioneren (*cyberstalking*): deze nieuwe vormen van geweld worden vergemakkelijkt door nieuwe technologieën, en

ze stellen met name vrouwen en genderminderheden bloot aan grotere risico's op misbruik. De *#YouToo?* enquête over seksisme leverde in dit verband een aantal alarmerende resultaten op. Een op de drie meldingen betreft seksistische cyberintimidatie, waaronder seksistisch taalgebruik, stigmatisering van het lichaam of de seksualiteit en zelfs bedreigingen met verkrachting.

De afgelopen twintig jaar is het totaal aantal **meldingen** elk jaar toegenomen. Deze trend zet zich ook in 2022 door. 1046 meldingen, een stijging met 2,6% ten opzichte van 2021. Het Instituut verzekert een gepersonaliseerde follow-up van elk dossier, ondersteunt en adviseert de slachtoffers, treedt op als bemiddelaar en stelt zich indien nodig burgerlijke partij. In 2022 kregen verschillende zaken de nodige media-aandacht waardoor het Instituut sterk in de schijnwerpers kwam te staan, met een aantal gerichte vijandige reacties in het kader van deze gerechtelijke beslissingen tot gevolg. Deze woelige

momenten hebben het geloof van het Instituut in de absolute noodzaak van zijn strijd echter nog versterkt.

2022 bracht ook aantal grote veranderingen voor het Instituut. De langverwachte **verhuizing** naar een nieuw gebouw is eindelijk een feit. Deze nieuwe, moderne en open werkomgeving stelt het personeel van het Instituut ook in staat te experimenteren met nieuwe werkmethoden.

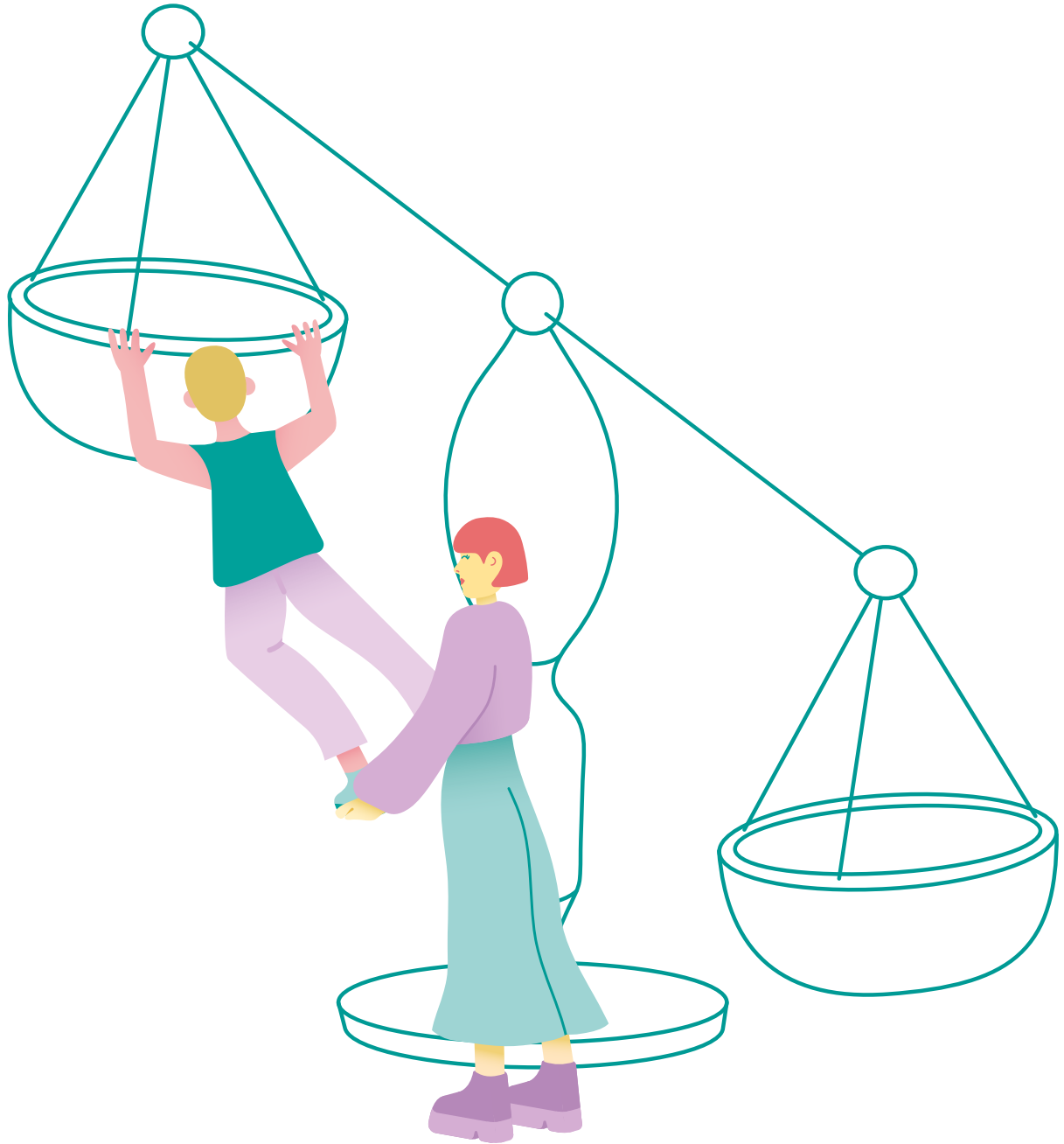
Twintig jaar na zijn oprichting en met meer dan zestig personeelsleden bruist het Instituut nog steeds van de projecten en de energie om de gelijkheid te bevorderen. Dat ziet u in dit jaarverslag. We wensen u alvast veel leesplezier.

Liesbet Stevens
Adjunct-directeur

Michel Pasteel
Directeur

Opdracht

1

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is een katalysator die de gendergelijkheid, waaronder de gelijkheid van vrouwen en mannen, wil verankeren in onze opvattingen en gewoontes. Als onafhankelijke overheidsinstelling beschermt en bevordert het Instituut die gelijkheid door de strijd aan te binden met elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op grond van gender. Verder stimuleert het Instituut de integratie van de genderdimensie in het beleid.

In dat verband vervult het Instituut vier fundamentele rollen:

Het Instituut steunt slachtoffers van discriminatie, digitaal seksueel geweld en seksisme:

- Het staat slachtoffers van discriminatie en hun eventuele advocaten bij door het aanleveren van informatie, bij communicatie met de tegenpartij, het voeren van onderhandelingen of het zetten van gerechtelijke stappen.
- Het beantwoordt informatievragen over de wetgeving ter bevordering van de gendergelijkheid en de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Het Instituut analyseert en ondersteunt het beleid:

- Het streeft naar een adequaat wettelijk kader, doeltreffende strategieën en structuren, acties en instrumenten om de gendergelijkheid, en dus ook de gelijkheid van vrouwen en mannen, te beschermen en te bevorderen, en dat zowel in theorie als in de praktijk.
- Het formuleert adviezen en aanbevelingen bestemd voor overheden, sociale partners, andere stakeholders en privéorganisaties. Het Instituut baseert zich daarbij op de vragen en klachten die het ontvangt en laat zich inspireren door de studies en onderzoeken die het uitvoert.

- Het bereidt de federale regeringsbeslissingen voor en voert ze vervolgens uit. Het volgt eveneens het internationale en Europese beleid inzake gendergelijkheid op. Het voert die opdrachten uit onder het gezag van de federale minister belast met het beleid van de gelijkheid van vrouwen en mannen.
- Het coördineert, evalueert en garandeert de opvolging van de uitvoering van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld.
- Het begeleidt en ondersteunt het proces van de integratie van de genderdimensie in het federale beleid, in het bijzonder in het kader van de ontplooiing van het Federaal Plan Gender mainstreaming.
- Het zorgt voor de opvolging en de uitvoering van het pilootproject 'Zorgcentra na Seksueel Geweld' (ZSG).

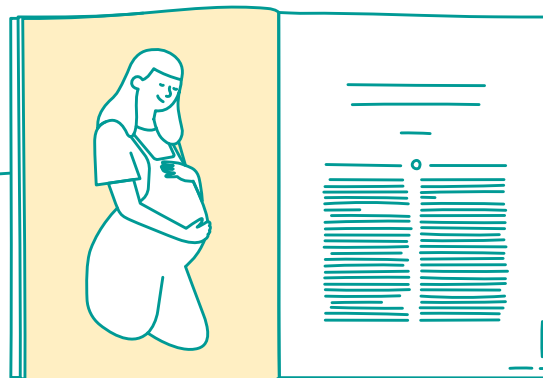
Het Instituut verricht onderzoek, sensibiliseert en geeft opleidingen:

- Het realiseert, coördineert en ondersteunt onafhankelijke studies en onderzoeken omtrent gendergelijkheid.
- Het verzamelt kwantitatieve en kwalitatieve gegevens, bijvoorbeeld in de vorm van statistieken en stelt die informatie gratis ter beschikking van het grote publiek, de stakeholders en de individuele slachtoffers van discriminatie en ongelijkheid op grond van gender.
- Het Instituut informeert, sensibiliseert en geeft opleidingen aan betrokken actoren en het grote publiek.

Het Instituut bouwt aan een gemeenschap rond gendergelijkheid:

- Het ondersteunt organisaties, zoals de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, en ontwikkelt solide *partnerships* rond gendergelijkheid.
- Het bouwt samenwerkingsverbanden uit met gelijkheidsorganen en mensenrechten- en middenveldorganisaties in binnen- en buitenland.

2 500 309 € structurele subsidies ter ondersteuning van verenigingen die actief zijn op het gebied van gendergelijkheid waarvan **1 786 250 €** voor de oproep voor projecten van “Zolang Het Nodig Is”

8 nieuwe publicaties

132 000 gebruikers van de website

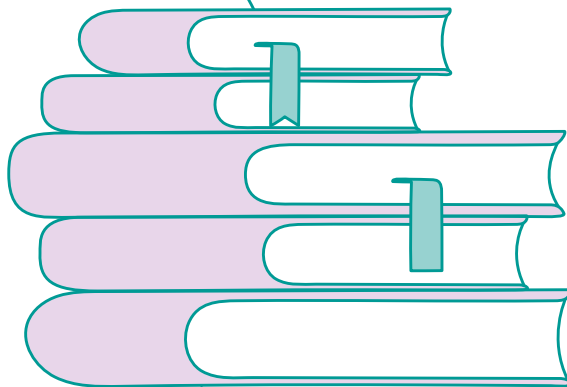

442 vermeldingen in de pers

61 personeelsleden

1046 meldingen ontvangen, waarvan:
341 juridische informatievragen,
551 klachten en
154 mededelingen

36 adviezen
en aanbevelingen

54 opleidingen gegeven

Activiteiten

3

1. Discriminatie

Tijdslijn

JANUARI Op 3 januari 2022 veroordeelt de correctionele rechtbank Jeff Hoeyberghs tot tien maanden gevangenisstraf, waarvan vijf voorwaardelijk, wegens seksisme en aanzetten tot haat en discriminatie naar aanleiding van zijn lezing in een aula van de UGent. Hoeyberghs gaat in beroep tegen het vonnis.

APRIL Op 29 april 2022 wordt Jan Fabre schuldig bevonden aan overtredingen van de Welzijnswet tegen zes vrouwen (geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk). Ook de aanranding van de eerbaarheid van een vrouw en de klacht van het Instituut worden gegrond verklaard. Zowel de burgerlijke partijen als Jan Fabre besluiten niet in beroep te gaan.

JUNI Op 9 juni 2022 wordt het eindrapport van de Commissie voor de evaluatie van de federale antidiscriminatiewetten gepubliceerd.

OKTOBER Op 25 oktober 2022 verklaart de strafrechter de Belgische ‘Tinder Swindler’ schuldig aan onder meer online afpersing, niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte beelden, verkrachting en aantasting van de seksuele integriteit. Het vonnis benadrukt dat ook het dreigen met de verspreiding van seksueel getinte beelden een misdrijf is.

In het kader van de omzetting van de Europese richtlijn 2019/1158¹, de zogenaamde richtlijn Work-Life Balance, worden de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen en de wet van 16 december 2002 tot oprichting van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen gewijzigd. Op 27 oktober 2022 behandelt de Kamer de voorgestelde wijzigingen in plenaire zitting.

DECEMBER Op 12 december 2022 publiceert het Instituut een aanbeveling over seksisme ter gelegenheid van de achtste verjaardag van de wet².

1 Richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privé-leven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad.

2 https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/adviesories/aanbeveling_seksismewet.pdf

Samenvatting

In 2022 vervulde het Instituut meerdere missies ter bestrijding van discriminatie en ongelijkheid op grond van een door de Genderwet beschermd criterium. Het deed dit door informatie te verstrekken, advies te verlenen, te bemiddelen en zo nodig gerechtelijke stappen te zetten en aanbevelingen te doen. Ook dit jaar leidden de vaststellingen van de eerstelijnsdienst tot een aantal interessante inzichten. Zo is er een voortdurende stijging van het aantal meldingen over discriminatie op grond van geslacht, waarbij het grootste deel nog steeds betrekking heeft op mogelijke overtredingen van de Genderwet³. Deze tendens kan worden verklaard door de steeds grotere bekendheid van het Instituut en de toenemende aandacht van de samenleving als geheel voor gendergelijkheid.

Daarnaast heeft het Instituut in het kader van de nationale seksisme-enquête *#YouToo?* de respondenten gevraagd naar hun negatieve ervaringen met de sociale media. De resultaten zijn op zijn minst verontrustend: een op de drie getuigt over seksistische cyberintimidatie, waaronder seksistisch taalgebruik, stigmatisering van het lichaam of de seksualiteit, en zelfs bedreigingen met verkrachting. Zowel vrouwen als mannen zijn er het slachtoffer van⁴.

³ Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, *BS* 30 mei 2007.

⁴ https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/content/pb_seksistisch_cyberpesten.pdf

1.1. De juridische activiteiten van het Instituut

Het Instituut speelt een sleutelrol in de strijd tegen discriminatie en ongelijkheden op grond van gender. Het draagt bij tot de naleving van de wetgeving die de gelijkheid van vrouwen en mannen beoogt.

Het Instituut informeert

Het Instituut informeert slachtoffers van discriminatie, werkgevers en organisaties die concrete vragen hebben over de toepassing van de gendergelijkheidswetgeving. Zo beantwoordt het bijvoorbeeld vragen om informatie over de toepassing van de Genderwet of de Seksismewet, de wetgeving over de loonkloof of de quota, de rechten van transgender personen, enz.

Het Instituut adviseert

Personen die denken op grond van hun gender of een ander beschermd criterium gediscrimineerd te worden, kunnen het Instituut advies vragen over hoe ze daarmee om moeten gaan:

- Welke stappen kunnen ze ondernemen?
- Op welke wetgeving kunnen ze zich beroepen?
- Wat zijn hun rechten?
- Hoe kaarten ze die rechten aan bij hun werkgever of bij de persoon of instantie die hen discrimineert?
- Moeten ze een advocaat inschakelen?

Het Instituut bemiddelt

Bij een inbreuk op de wetgeving kan het Instituut tussenkomen om buiten het gerecht om oplossingen te zoeken waar de betrokken partijen zich in kunnen vinden,

inclusief de erkenning van de discriminatie en de regeling van een eventuele schadevergoeding. Het Instituut is daarbij altijd voorstander van bemiddeling. Met instemming van het slachtoffer stelt het de discriminerende partij in kennis van de melding. Het schetst het wettelijk kader en vraagt de tegenpartij om een reactie. Naargelang die reactie en de verwachtingen van het slachtoffer tracht het Instituut een adequate oplossing te vinden.

Soms blijkt na overleg met het slachtoffer en de andere partij dat er te weinig elementen voorhanden zijn om de discriminatie te bewijzen. In die gevallen sluit het Instituut de dossiers noodgedwongen af.

Het Instituut stapt naar de rechter

Als een bemiddeling niet tot oplossingen leidt, kan het Instituut – op voorwaarde dat het slachtoffer hier toestemming voor geeft – gerechtelijke stappen ondernemen om de rechten van het slachtoffer te doen gelden en/of via juridische weg duidelijkheid te krijgen over het wettelijk kader. Het Instituut kan, afhankelijk van het dossier en met instemming van het slachtoffer, besluiten om in eigen naam en/of in naam van het slachtoffer naar de rechter te stappen. Het Instituut verdedigt dan het maatschappelijk belang en verleent het slachtoffer bijstand en ondersteuning.

Het Instituut formuleert adviezen en aanbevelingen

Het Instituut kan adviezen en aanbevelingen formuleren om lacunes of knelpunten in het wetgevend kader of in de praktijk te signaleren aan overheden of andere stakeholders. Het kan dit doen wanneer het over een bepaalde thematiek één (of meerdere) klachten ontvangt en vaststelt dat er een lacune in de wetgeving bestaat, of dat de wetgeving kan verbeterd worden ter bevordering van de gendergelijkheid. Ook op vraag van een overheids-

instantie of naar aanleiding van nieuwe wetgeving kan het Instituut een advies of aanbeveling formuleren.

Contact opnemen met het Instituut: de eerstelijnsdienst

Wie vragen heeft over discriminatie op grond van gender, of wie denkt er het slachtoffer van te zijn, kan gratis en in alle vertrouwen contact opnemen met het Instituut:

- Door op <https://igvm-iefh.belgium.be> het meldingsformulier in te vullen bij 'Info en hulp';
- Door een e-mail te sturen naar gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be;

Geslachtsdiscriminatie is de situatie waarbij iemand ongunstiger wordt behandeld dan anderen op grond van haar of zijn geslacht. De ongunstige behandeling kan zich in diverse vormen manifesteren, kan direct of indirect zijn, en opzettelijk of onopzettelijk, maar heeft altijd als resultaat dat een persoon op grond van haar of zijn geslacht negatiever wordt benaderd of behandeld. Voorbeelden zijn een man die niet wordt aangeworven als kleuterleider omdat hij een man is of een vrouw die minder loon ontvangt dan een mannelijke collega.

Zwangerschapdiscriminatie is de situatie waarbij een persoon ongunstiger wordt behandeld wegens zwangerschap of moederschap. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer een vrouw enige tijd na haar terugkeer op het werk wordt ontslagen, volgend op haar zwangerschapsverlof.

- Door het gratis telefoonnummer 0800/12 800 te gebruiken (druk 1);
- Door een brief te sturen naar het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Victor Hortaplein 40, 1060 Brussel.

De meeste meldingen bereiken het Instituut via elektronische weg. In 2021 gebeurde 43% van de meldingen via e-mail en 34% via het meldingsformulier op de website. 19% van de meldingen bereikte het Instituut via het gratis telefoonnummer. Daarnaast kreeg het enkele meldingen per post. Verder contacteerden enkele melders het Instituut op evenementen of via professionele netwerken.

Trans discriminatie is de situatie waarbij iemand ongunstiger wordt behandeld omwille van de transidentiteit. Dit kan bijvoorbeeld onder de vorm van discriminatie wegens de genderidentiteit en -expressie of de zogenaamde ‘geslachtsverandering’ (medische of sociale transitie). De ongunstige behandeling kan zich in diverse vormen manifesteren, kan direct of indirect zijn, opzettelijk of onopzettelijk, maar heeft altijd als resultaat dat een persoon wegens de transidentiteit negatiever wordt behandeld. Voorbeeld: een verzekeraar wil de kosten verbonden aan een genderbevestigende ingreep niet verzekeren.

Genderdiscriminatie wordt gebruikt als een overkoepelende term die geslachts-, zwangerschaps- en transdiscriminatie omvat.

De eerstelijnsdienst onderzoekt vervolgens of de melding tot de bevoegdheid van het Instituut behoort. Is het Instituut bevoegd, dan wordt het dossier verder geanalyseerd om – in samenspraak met het slachtoffer – de volgende stappen te bepalen. Is het Instituut niet bevoegd, dan wordt de aanvrager zo goed mogelijk naar andere diensten of organisaties doorverwezen.

De eerstelijnsdienst van het Instituut registreert alle meldingen en brengt ze onder in een van de volgende categorieën:

- Klacht;
- Mededeling;
- Juridische informatievraag;
- Andere, niet-juridische informatievraag.

Een **klacht** is elke melding van een persoon die denkt het slachtoffer te zijn van discriminatie in een concrete situatie of wanneer het om een discriminerende actie of handeling gaat waarbij de tussenkomst van het Instituut gewenst of vereist is.

Een **mededeling** is elke melding over inbreuken op de wetgeving waarbij er geen geïdentificeerd slachtoffer is of over onderzoeken naar vermeende discriminaties gevoerd door inspectie, politie of overheidsinstanties waarbij het voornaamste doel is om het Instituut in te lichten. Ook meldingen over discriminaties uit het verleden of verhalen van slachtoffers

die met het Instituut worden gedeeld maar waar geen verdere acties van het Instituut worden verwacht, worden als mededeling geregistreerd.

Een **juridische informatievraag** is elke vraag naar informatie over de toepassing en draagwijdte van de wetgeving die de gendergelijkheid en de gelijkheid van vrouwen en mannen bevordert of nastreeft.

Een **niet-juridische informatievraag** is elke vraag over de andere thema's waar het Instituut actief in is, zoals bv. gender mainstreaming of gendergerelateerd geweld.

1.2. Genderdiscriminatie in cijfers

Evolutie van de meldingen

Met uitzondering van een lichte daling in 2013 neemt het aantal door het Instituut geregistreerde meldingen sinds 2009 gestaag toe. Zo ook in 2022. Het Instituut registreerde in 2022 1046 meldingen, waarvan 341 vragen om juridische informatie (33%), 551 klachten (52%) en 154 mededelingen (15%). Dit is een stijging met 2,5% ten opzichte van 2021.

Deze opwaartse trend is wellicht deels te verklaren door de toenemende aandacht voor gendergelijkheid de laatste jaren. Er is een groeiende sensibilisering in de maatschappij wat betreft seksuele intimidatie, seksistische

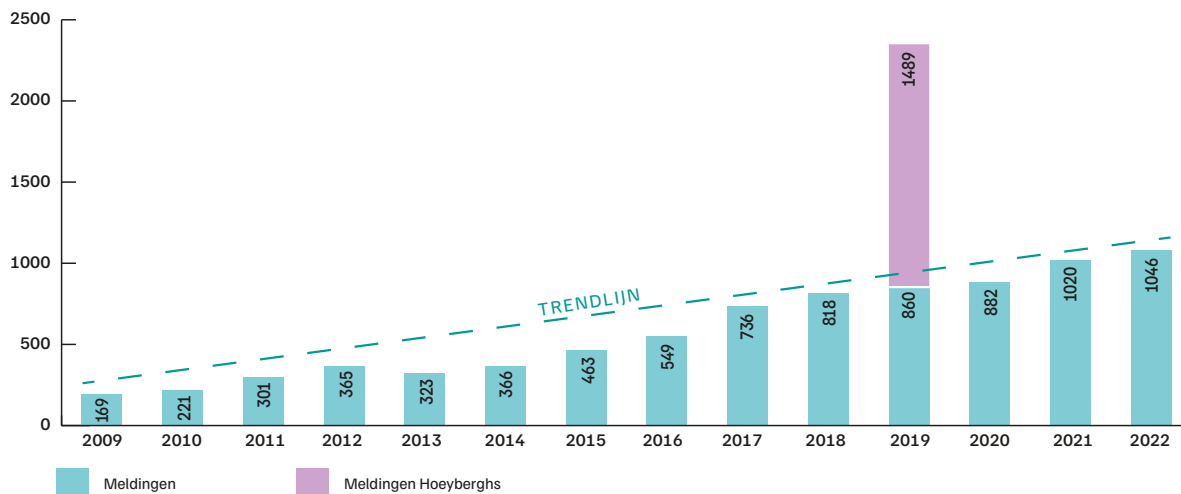
opmerkingen en de niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud ('wraakporno'). Bovendien is er in de media en op sociale netwerken meer aandacht voor gendergelijkheid.

Het Instituut is de laatste jaren ook bekender geworden als onafhankelijke instelling die opkomt voor mensen van wie de rechten zijn geschonden.

De 1046 meldingen die het Instituut in 2022 heeft ontvangen, zijn ingedeeld in drie categorieën: klachten, informatievragen en mededelingen. Net als vorig jaar is de categorie klachten het meest vertegenwoordigd. Het aandeel ervan stijgt met 11% ten opzichte van 2021. De tweede belangrijkste categorie in 2022 zijn de informatievragen. Deze liggen iets lager dan in 2021. Het aandeel mededelingen is met 11% gedaald.

GRAFIEK 1

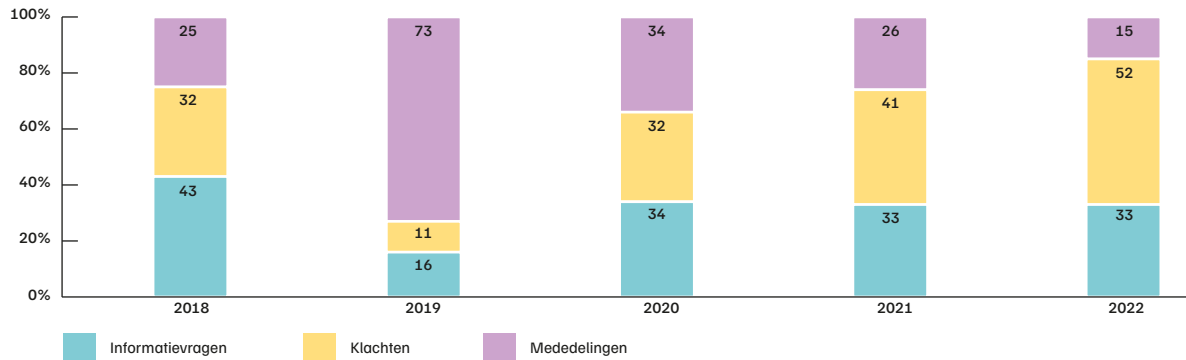
Evolutie van de meldingen van 2009 tot 2022⁵

⁵ Het totale aantal meldingen steeg ten opzichte van 2021, 2020 en 2018, maar daalde ten opzichte van 2019. Het hogere aantal ontvangen meldingen in 2019 was te wijten aan de zaak 'Jeff Hoeyberghs'. Het Instituut ontving 1489 meldingen rond deze zaak (zie het Jaarverslag van 2019).

GRAFIEK 2

Verhouding van informatievragen, klachten en mededelingen van 2018 tot 2022

Wie doet de meldingen?

Het Instituut wordt voornamelijk gecontacteerd door burgers, zoals al enkele jaren het geval is: 93% in 2022, 90% in 2021 en 2020, 96% in 2019 en 83% in 2018. 7% van de meldingen komen van rechtspersonen: bedrijven, organisaties of overheidsinstanties.

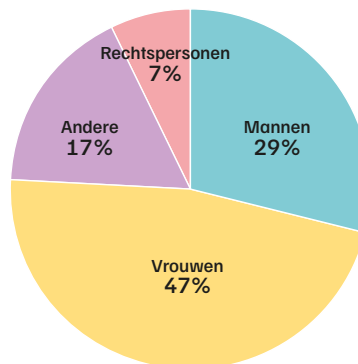
De meeste meldingen in 2022 (47%) zijn afkomstig van vrouwen (zie grafiek 3). Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2021 (44%) maar nog steeds lager dan voorgaande jaren: 51% in 2020, 62% in 2019 en 50% in 2018. In absolute aantallen blijft het aantal meldingen door vrouwen echter stabiel: 484 in 2022, tegenover 449 in 2020 en 484 in 2021. Dit dalende percentage meldingen door vrouwen kan worden verklaard door de toename van meldingen door mensen met een onbekende genderidentiteit.

Het percentage meldingen door mannen blijft ook stabiel in 2022 (29%) ten opzichte van 2021 (28%). Dit percentage is al enkele jaren vrij constants.

17% van de in 2022 geregistreerde meldingen is afkomstig van mensen met een onbekende of andere genderidentiteit (zie grafiek 3) tegenover 6% in 2020. Deze stijging wordt verklaard door het feit dat sinds 2021 de mensen die hun genderidentiteit niet vermelden tot deze categorie worden gerekend.

GRAFIEK 3

Totaalverdeling per genderidentiteit in 2022

Waarom wordt het Instituut gecontacteerd?

De Genderwet van 10 mei 2007 is het belangrijkste instrument van het Instituut in de strijd tegen discriminatie op grond van geslacht of gender. Maar het is ook bevoegd om andere wetgeving in te zetten in het kader van zijn opdracht om slachtoffers van discriminatie te ondersteunen, met name de Arbeidswet en sommige bepalingen van de Welzijnswet⁶.

Het Instituut kan ook optreden op basis van de strafwetten, onder meer in de strijd tegen haatspraak. De Genderwet stelt elke vorm van aanzetten tot haat, geweld, discriminatie en de segregatie van een individu of een groep mensen in het openbaar op grond van hun geslacht strafbaar (art.27). Uitingen van haat op basis van geslacht kunnen op grond van deze bepaling strafbaar worden gesteld. Artikel 405quater van het Strafwetboek maakt een verwerpelijke drijfveer tot een verzwarende omstandigheid voor een aantal misdrijven. In dit geval is het de intentie van de dader die het mogelijk maakt

verzwarende omstandigheden in te roepen en zo de opgelegde straf te verhogen, bijvoorbeeld bij slagen en verwondingen omwille van iemands genderidentiteit.

Ook krijgt het Instituut meldingen die gerelateerd zijn aan de Loonkloofwet⁷, de Transgenderwet⁸ of de Quotawet⁹.

Tenslotte ontvangt het Instituut meldingen waarvoor het niet bevoegd is, maar waarvoor het de persoon doorverwijst naar de geschikte instanties. Het Instituut is bijvoorbeeld niet bevoegd voor situaties waarin er zich een ongelijkheid voordoet tussen vrouwen en mannen in domeinen waar de Vlaamse Overheid bevoegd is, zoals het onderwijs.

Het merendeel van de in 2022 ingediende meldingen (56%) heeft betrekking op mogelijke inbreuken op de Genderwet, 5,5% betrekking heeft op de Arbeidswet (tegenover 4% in 2021). De meldingen met betrekking tot de Welzijnswet zijn stabiel gebleven (ongeveer 6% in 2021 en 2022) en 4% van de meldingen gaan over haatspraak.

Genderdiscriminerend gedrag

Directe discriminatie: wanneer een persoon een minder gunstige behandeling krijgt of zou krijgen omwille van haar of zijn gender. Bijvoorbeeld: een meemoeder die wordt ontslagen omdat ze geboorteverlof wil opnemen of een event waarbij de drankjes gratis zijn voor de vrouwen maar niet voor de mannen.

Indirecte discriminatie: wanneer een regel, criterium of schijnbaar neutrale praktijk een persoon bijzonder schaadt omwille van haar of zijn gender. Bijvoorbeeld: enkel fulltime-medewerkers mogen een vorming volgen, terwijl het merendeel van de deeltijdse medewerkers vrouw is.

- 6 Er bestaat een nauw verband tussen de Arbeidswet, die de bescherming en veiligheid van een zwangere werkneemster waarborgt, en het beginsel van non-discriminatie op grond van zwangerschap in het kader van de professionele context van de Genderwet. Vaak kan een melding die onder de categorie 'Arbeidswet' of 'Welzijnswet' valt, ook in de categorie 'Genderwet' ondergebracht worden.
- 7 Wet van 22 april 2014 ter bestrijding van de loonkloof tussen mannen en vrouwen, BS 28 augustus 2012.
- 8 Wet van 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft, BS 10 juli 2017.
- 9 Wet van 28 juli 2011 tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, het Wetboek van vennootschappen en de wet van 19 april 2002 tot rationalisering van de werking en het beheer van de Nationale Loterij teneinde te garanderen dat vrouwen zitting hebben in de raad van bestuur van de autonome overheidsbedrijven, de genoteerde vennootschappen en de Nationale Loterij, BS 14 september 2011.

Opdracht tot discriminatie: wanneer iemand anderen de opdracht geeft om te discrimineren, op basis van gender. Bijvoorbeeld: een bedrijf deelt een interimkantoor mee dat het geen mannen wenst voor een openstaande vacature.

Aanzetten tot discriminatie: wanneer een persoon anderen aanzet tot de discriminatie van een groep personen omwille van hun gender. Bijvoorbeeld: een post op het internet roept werkgevers binnen de IT-sector op om geen vrouwen aan te werven, aangezien zij toch nooit dezelfde technische vaardigheden als mannen kunnen ontwikkelen.

Intimidatie: wanneer een persoon geconfronteerd wordt met ongewenst gedrag omwille van haar of zijn gender, met als doel een intimiderende, vijandige, vernederende of beledigende omgeving te creëren. Dit ongewenst gedrag tast eveneens de waardigheid van de persoon aan. Bijvoorbeeld: de kwaliteit van het werk van een werkneemster wordt in verband gebracht met haar menstruatiecyclus.

Seksuele intimidatie: elke vorm van ongewenst gedrag met een seksuele connotatie en met als doel een intimiderende, vijandige, vernederende of beledigende omgeving te creëren. Dit ongewenst gedrag tast eveneens de waardigheid van de persoon aan. Bijvoorbeeld: ongewenst pornografisch materiaal toegestuurd krijgen door collega's.

Haatspraak

1. **Seksisme in de brede zin:** een geheel aan vooroordelen, overtuigingen en stereotypen over vrouwen en mannen en de relatie tussen genders. Voorbeeld: een reclamespotje waarin wordt gezegd dat jongens voetballen en meisjes op ballet gaan.
2. **Strafbaar seksisme:** handelingen of gedragingen in de publieke ruimte met als doel een persoon te ver-

nederen omwille van haar of zijn gender of als minderwaardig te behandelen, met een ernstige aanval op het gevoel van eigenwaarde tot gevolg. Bijvoorbeeld: iemand die hoer of slet wordt genoemd op straat.

Meervoudige discriminatie

Meervoudige discriminatie in strikte zin: eenzelfde persoon die gediscrimineerd wordt om verschillende redenen op verschillende momenten. Bijvoorbeeld: een werknemer maakt geen kans op een promotie omdat hij een kankerbehandeling krijgt en enkele maanden later krijgt hij een negatieve evaluatie omdat hij 'zich te vrouwelijk kleedt en zo de klanten afschrikt'.

Samengestelde of cumulatieve discriminatie: discriminatie omwille van verschillende redenen tegelijk, maar waarbij het wel duidelijk is welke rol de verschillende motieven spelen. Bijvoorbeeld: een bedrijf geeft een lager loon aan vrouwen en buitenlandse werknemers. Buitenlandse vrouwelijke medewerkers worden dus tweemaal gediscrimineerd.

Intersectionele discriminatie: de redenen voor discriminatie zijn erg met elkaar verbonden en het is onmogelijk om de impact van de verschillende motieven van elkaar te onderscheiden. Bijvoorbeeld: enkel mannen van Turkse origine wordt de toegang tot een dancing geweigerd. Andere mannen, net als vrouwen van Turkse origine, mogen wel zonder enig probleem de dancing betreden.

Meervoudige discriminatie (in de brede zin): meervoudige discriminatie in de strikte zin, samengestelde of cumulatieve discriminatie en intersectionele discriminatie.

Wat is het vaakst gemelde discriminerende gedrag?

Het vaakst gemelde discriminerende gedrag is directe discriminatie, goed voor 44% van alle meldingen en gestegen met 2% ten opzichte van 2021. Indirecte discriminatie is minder vertegenwoordigd in het totaal aantal meldingen, mogelijk omdat het minder bekend is.

Het Instituut wordt soms gecontacteerd voor discriminerend gedrag in de vorm van gendergerelateerde pesterijen of seksuele intimidatie.

De categorie 'intimidatie' is licht gedaald van 67 in 2021 naar 55 in 2022, terwijl het aantal meldingen voor dit type intimidatie de afgelopen twee jaar stabiel is gebleven (67 in 2021 en 68 in 2020). Deze categorie omvat voornamelijk meldingen van pesterijen op het werk

op basis van gender, zwangerschap, genderidentiteit of -expressie.

Tegelijkertijd bleef het aantal meldingen van seksuele intimidatie op een vergelijkbaar niveau als in 2021, toen een aanzienlijke stijging werd waargenomen: +37% ten opzichte van 2020. Seksuele intimidatie wordt nog steeds het vaakst gemeld in het kader van het werk, en dit ondanks de aanzienlijke toename van telewerken sinds 2020.

Het aantal meldingen van 'aanzetten tot discriminatie', 33 in 2021, blijft dalen, naar 12 in 2022. Deze categorie kende in 2019 een piek (1554 meldingen) naar aanleiding van de zaken 'Hoeyberghs' en 'Bicky Burger' die veel aandacht kregen in de pers. Het seksistische gedrag en de opmerkingen die daarbij werden aangekaart leidden tot een groot aantal meldingen.

TABEL 1

Verdeling van de meldingen in de categorie 'Genderwet' van 2018 tot 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Directe discriminatie	421	403	379	426	464
Indirecte discriminatie	22	57	44	49	25
Meervoudige discriminatie	9	8	18	37	6
Intimidatie	42	58	68	67	55
Seksuele intimidatie	38	31	35	48	47
Aanzetten tot discriminatie	63	1554	31	33	12
Opdracht geven tot discriminatie	2	2	4	6	0

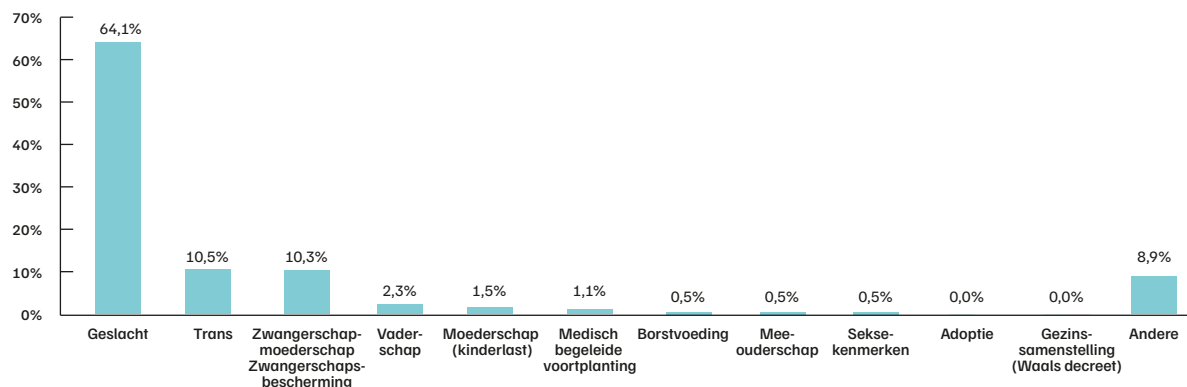
Op basis van welke criteria?

Het criterium dat in 2022 voor de meeste meldingen zorgde, was opnieuw 'geslacht', goed voor 64,1% (zie grafiek 4). Dit werd gevolgd door 'zwangerschap/bevalling/geboorte' en 'transgender', met respectievelijk 10,3% en 10,5%. Het criterium 'zwangerschap/bevalling/moederschap' blijft al enkele jaren dalen: 122 in 2021, 142 in 2020, 151 in 2019, 160 in 2018. Dit kan worden verklaard

door de toename (sinds 2020) van het aantal criteria waarvoor het Instituut meldingen kan ontvangen (borstvoeding, moederschap, vaderschap, meemoederschap, adoptie, medisch begeleide voortplanting en geslachtskenmerken). Als we rekening houden met alle discriminatiecriteria die verband houden met moederschap in ruime zin¹⁰, stellen we vast dat 14% van de meldingen onder deze criteria vallen. Tot slot werd 8,9% van de meldingen in 2022 ingedeeld in de restcategorie 'andere'.

GRAFIEK 4

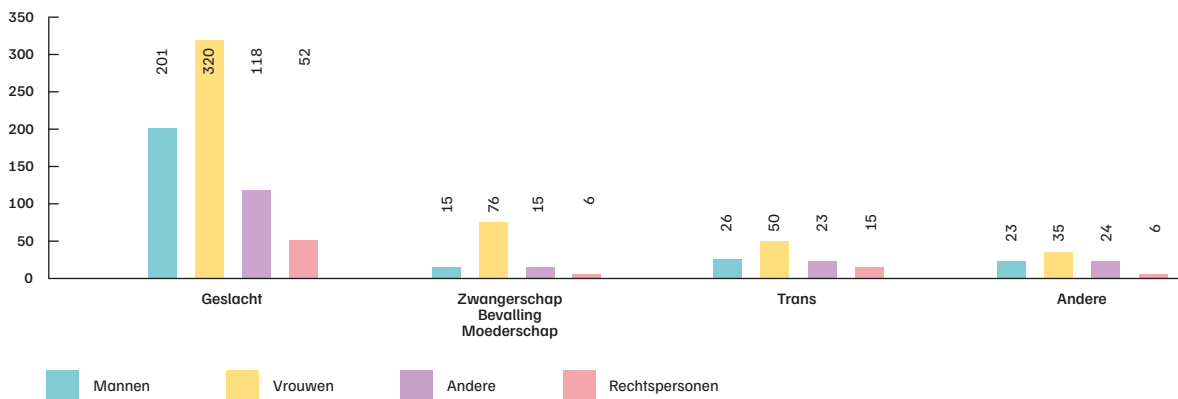
Verdeling van de meldingen per thema in 2022

¹⁰ Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen meldingen met betrekking tot moederschap en meldingen met betrekking tot moederschap in ruime zin. Meldingen met betrekking tot moederschap in ruime zin omvatten meldingen in verband met zwangerschap, bevalling, moederschap, borstvoeding, kinderopvang, co-ouderschap, adoptie en medisch begeleide voortplanting. Bij meldingen met betrekking tot moederschap (in strikte zin) gaat het om meldingen die verband houden met zwangerschap, bevalling en moederschap (de periode na de bevalling waarin men door het arbeidsrecht wordt beschermd).

GRAFIEK 5

Verdeling thema's naar genderidentiteit in 2022

De meeste meldingen in verband met het criterium 'zwangerschap/bevalling/moederschap' zijn afkomstig van vrouwen (68%). Mannen representeren 28% van de meldingen. 6,8% van de meldingen over dit onderwerp is afkomstig van rechtspersonen en 13,4% van personen met een onbekende of andere genderidentiteit.

Kort nadat ze werd aangeworven met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde duur, kondigde een werkneemster haar zwangerschap aan bij haar werkgever. Enkele dagen later deelde haar werkgever haar mee dat de zwangerschapsaankondiging kort na haar aanstelling een verraad was en dat het vertrouwen was geschonden. De werkgever probeerde haar zonder succes tot ontslag te bewegen. Uiteindelijk werd de werkneemster ontslagen toen ze na haar borstvoedingsverlof weer aan het werk ging. Ze deed een beroep op het Instituut, dat contact opnam met de werkgever. Na verschillende briefwisselingen tussen het Instituut en de andere partij werd uiteindelijk een minnelijke schikking tussen de partijen bereikt.

Een werkneemster bracht haar werkgever op de hoogte dat ze zwanger was, en omdat ze een risicovol beroep uitoefende vroeg ze om moederschapsbeschermende maatregelen. Als reactie hierop eiste haar werkgever dat ze haar jaarlijkse vakantie zou opnemen en haar overuren tijdens haar zwangerschap recupereerde. Dankzij de tussenkomst van het Instituut werd een minnelijke schikking getroffen en kreeg de werkneemster haar verlofdagen terug.

Een uitzendkracht moest zware lichamelijke arbeid leveren. Na de melding van haar zwangerschap werd niets ondernomen, noch door het uitzendbureau, noch door de gebruiker, ondanks regelmatig aan-

dringen. Er werd geen afspraak georganiseerd met een adviseur inzake gezondheid en veiligheid op het werk. De werkneemster vernam dat ze tot het einde van haar moederschapsverlof niet meer welkom was. Enkele weken later, dus na het einde van de arbeidsrelatie, kreeg de werkneemster een afspraak met een arbeidsarts die oordeelde dat zij, mits een aantal aanpassingen, de functie nog enkele weken kon uitoefenen. Mevrouw nam vervolgens contact op met het Instituut. Het Instituut bracht het uitzendbureau en de gebruiker schriftelijk op de hoogte van de melding en wees hen op de dubbele discriminatie op grond van geslacht en zwangerschap door het niet naleven van de verplichtingen betreffende de bescherming van zwangere werkneemsters en ongeboren kinderen en het niet verlengen van haar tijdelijke arbeidsovereenkomst. De zaak is nog aan de gang.

In het thema 'transgender' zijn meer dan 4 van de 10 meldingen afkomstig van personen met een vrouwelijke genderidentiteit en 26% van personen met een mannelijke genderidentiteit. 27% van de feiten die verband houden met dit thema worden gemeld door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. 6,8% van de meldingen over het thema 'transgender' is afkomstig van rechtspersonen.

In welke domeinen?

Tabel 2 toont de verdeling van de meldingen per domein in 2022. De discriminatiedomeinen zijn bepaald op basis van de bevoegdheidsdomeinen in de Genderwet en van de bevoegdheden van de deelstaten waarvoor het Instituut optreedt als onafhankelijk gelijkheidsbevorderend orgaan.

Zoals elk jaar¹¹ hadden de meeste meldingen in 2022 te maken met het domein ‘werk’ (32%), gevolgd door ‘openbare plaats’ (16%), ‘goederen en diensten’ (12%) en ‘privérelaties’ (11%). Dit laatste domein is de afgelopen vijf jaar aanzienlijk toegenomen, met name omdat meldingen van niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud, waaronder de dossiers tussen ex-partners, onder ‘privérelaties’ vallen.

De meldingen over ‘economische, sociale, politieke en culturele activiteiten’ zijn sterk gedaald ten opzichte van 2021. Het domein ‘vermelding in een officieel stuk/PV’ is onderwerp van 19 meldingen in 2022 (tegenover 37 in 2021). Deze daling is waarschijnlijk deels te wijten aan het feit dat de Transgenderwet beter bekend is bij het grote publiek.

TABEL 2

Verdeling van de meldingen per domein van 2018 tot 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Werk	365	332	350	351	337
Openbare plaats	71	1588	151	208	167
Goederen en diensten	197	151	104	106	125
Privérelaties	31	45	98	106	116
Onderwijs	27	28	39	64	55
Cultuur en media	57	77	61	55	50
Wetgeving	104	61	49	60	43
Overheidsdienst	-	-	14	53	32
Gezondheidszorg	16	20	28	24	24
Sociale zekerheid	15	24	20	16	21
Vermelding in officieel stuk/PV	26	13	18	37	19
Functionarissen	7	3	7	12	8
Arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding	7	7	4	6	5
Economische, sociale, culturele en politieke activiteiten	44	16	8	20	2
Sociale steun	2	1	7	3	1
Belastingen en fiscale voordelen	6	2	2	3	-
Andere	89	91	67	142	105

11 Behalve in 2019 door de meldingen met betrekking tot de zaak “Jeff Hoeyberghs”

De domeinen 'werk', 'openbare plaats' en 'goederen en diensten' zijn het meest vertegenwoordigd onder de in

2022 ontvangen meldingen en dit wordt verder in dit verslag diepgaand geanalyseerd.

Een werknemster die sinds 2008 voor hetzelfde bedrijf werkte, kreeg een nieuwe leidinggevende. Al snel ontstonden er spanningen. De werknemster was de enige vrouw op dit niveau, en ze meldde het vijandige gedrag van haar meerdere: hij erkende haar vaardigheden niet, gaf haar negatieve evaluaties ook al had ze haar doelstellingen gehaald en was controlerend. Als gevolg van dit gedrag vroeg de werknemster om de tussenkomst van de preventieadviseur wegens intimidatie. Kort daarna werd ze ontslagen wegens de "verdwijning van de functie". De werknemster deed een beroep op het Instituut, dat vrijwillig tussenkwam voor de rechtbank om haar vordering te ondersteunen en het discriminerende karakter van de pesteringen waarvan zij het slachtoffer was, te laten erkennen. De arbeidsrechtbank erkende dat de werknemster het slachtoffer was van pesteringen op grond van geslacht door haar leidinggevende en dat zij werd ontslagen als vergelding voor haar klacht over de pesteringen.

Een man kreeg de diagnose borstkanker en ondergaat een behandeling met chemotherapie via medicijnen. Tot tweemaal toe diende hij bij zijn mutualiteit een verzoek om terugbetaling van zijn behandeling in. Zijn verzoeken werden echter afgewezen met het argument dat de behandeling alleen voor vrouwen en niet voor mannen wordt vergoed. Er werd een gerechtelijke procedure ingeleid wegens genderdiscriminatie. Deze procedure is nog aan de gang en het Instituut volgt de zaak actief op.

Het RIZIV vergoedt onder bepaalde voorwaarden het vaccin tegen het humaan papillomavirus (HPV) voor meisjes, maar niet voor jongens. Als gevolg van deze ongelijke behandeling diende een jongen een klacht in bij het Instituut. Het Instituut begeleidde hem in een gerechtelijke procedure voor de arbeidsrechtbank, waarbij beroep werd aangetekend tegen de weigering van de mutualiteit om te vergoeden. De klager en het Instituut voerden aan dat dit een met de Genderwet strijdige discriminatie op grond van geslacht was. De rechtbank oordeelde dat de voorwaarden voor terugbetaling van HPV-vaccins een directe discriminatie vormen en dat er sprake is van intersectionele discriminatie op grond van geslacht, specifiek voor de groep van homoseksuele mannen¹².

¹² https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/pb_hpv_vaccin_nl_0.pdf

Werk

In 2022 was discriminatie op het werk of in het kader van de toegang tot werk opnieuw het meest vertegenwoordigd: 337 meldingen hielden hiermee geheel of gedeeltelijk verband, dat wil zeggen 32% van het totale aantal ontvangen meldingen.

De meldingen voor dit domein hebben vooral betrekking op 'arbeidsvoorwaarden en verloning' (34%), 'toegang tot werk' (26%) en 'beëindiging van de arbeidsrelatie' (25%). De categorie 'arbeidsomstandigheden en verloning'

omvat ook alle meldingen die te maken hebben met welzijn op het werk.

Er is een redelijk vergelijkbare verdeling als in 2021 (zie tabel 3). De categorie 'toegang tot werk' vertoont opnieuw een lichte daling (van 30% naar 26%), het aantal meldingen in de categorie 'arbeidsvoorwaarden en verloning' daalt (van 38% naar 34%), terwijl de categorie 'positieve actie' een lichte stijging kent (van 5% naar 6%). De categorie 'beëindiging van de arbeidsrelatie' is gestegen van 18% naar 25%.

TABEL 3

Verdeling meldingen in het domein 'werk' per subdomein van 2018 tot 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Arbeidsvoorwaarden en verloning	37%	33%	31%	38%	34%
Toegang tot werk	36%	29%	33%	30%	26%
Beëindiging van de arbeidsrelatie	21%	23%	22%	18%	25%
Positieve actie	4%	4%	2%	5%	6%
Wezenlijke en bepalende beroepsvereiste	0%	1%	0%	1%	3%
Zelfstandigen	4%	3%	2%	7%	3%
Aanvullende regelingen van sociale zekerheid	2%	1%	1%	0%	0%
Represailles getuigen	0%	0%	1%	0%	0%
Andere	3%	5%	3%	4%	3%

Een werknemster werkte als vertegenwoordigster bij een bedrijf dat handelt in schoonmaak-, hygiëne- en onderhoudsproducten. Haar werk brengt veel reizen, het dragen van zware lasten en demonstraties van giftige producten met zich mee. Ze bracht haar werkgever op de hoogte van haar zwangerschap. Al snel kregen zij en haar ongeboren kind ernstige gezondheidsproblemen. De werkgever liet de werknemster omgaan met schadelijke chemicaliën en negeerde haar verzoeken om door de bedrijfsarts te worden onderzocht. Gezien de ernst van de schending van de rechten van de werknemster en het uitblijven van een reactie van de werkgever, besliste het Instituut om haar bij te staan voor de rechtbank. Die stelde vast dat de werkgever geen risicoanalyse had uitgevoerd, hoewel de activiteit van de werknemster tijdens haar zwangerschap verschillende risico's kon opleveren. De werkgever was dus zijn wettelijke verplichtingen niet nagekomen, wat tot een ongunstige behandeling van een vrouw in verband met haar zwangerschap leidde en een directe discriminatie op grond van geslacht.

De arbeidsovereenkomst van bepaalde duur van een werknemster werd drie keer verlengd. Dit moest uitmonden in een voltijds contract van onbepaalde duur. Nadat de werknemster haar zwangerschap had aangekondigd, bood de werkgever haar echter nog slechts een deeltijds contract aan. De arbeidsrechtbank stelde een directe discriminatie in verband met het moederschap vast. De rechtbank oordeelde ook dat een geluidsopname door een slachtoffer zonder het medeweten van de werkgever als een toelaatbaar bewijsstuk kon worden beschouwd. Zonder de opname had de werknemster de situatie immers niet kunnen aanklagen. Uit de geluidsopname blijkt dat de werkgever het niet voltijds in dienst nemen van de werknemster rechtvaardigde met het feit dat zij binnenkort moeder zou worden¹³.

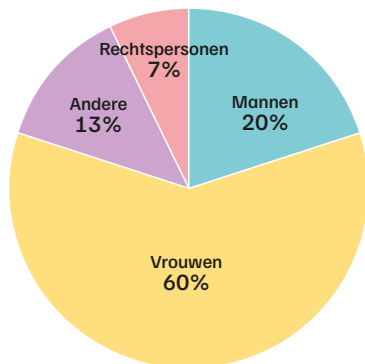

In 2022 werd een bedrijf veroordeeld voor het ontslaan van een werknemster tijdens haar zwangerschapsverlof en nadat zij haar werkgever op de hoogte had gebracht van een verlenging van haar afwezigheid. Door een traumatische bevalling stond haar gezondheidstoestand haar niet toe om aan het einde van haar moederschapsverlof weer aan het werk te gaan. Volgens de werkgever was de reden voor het ontslag de omzetzaling als gevolg van COVID-19. Het Instituut kwam vrijwillig tussen in de zaak. De arbeidsrechtbank oordeelde dat het ontslag inderdaad was ingegeven door de gezondheidstoestand van de werknemster en haar zwangerschap/moederschap en dat het bovendien plaatsvond binnen de periode waarin zwangere werknemsters of werknemsters na de bevalling bijzondere ontslagbescherming genieten. Het bedrijf werd veroordeeld tot het betalen van een forfaitaire schadevergoeding voor elk van deze drie schendingen van de Genderwet, de algemene Antidiscriminatiewet en de Arbeidswet. Het besliste om beroep aan te tekenen.

¹³ https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/discriminatie_moederschap.pdf

GRAFIEK 6

Verdeling naar genderidentiteit in het domein 'werk' in 2022

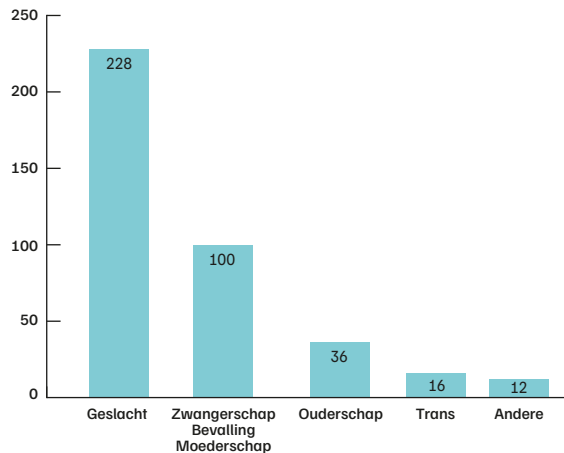

67% van de meldingen in 2022 betrof discriminatie op grond van geslacht en 29% op grond van zwangerschap en moederschap (zie figuur 7). Ten opzichte van 2021 is het aantal meldingen met betrekking tot zwangerschap en moederschap licht gedaald ten gunste van meldingen met betrekking tot geslacht. Toch blijven discriminatie en ongelijke behandeling op grond van zwangerschap, moederschap of het medisch begeleiden van een kindervens ook in 2022 een groot probleem in onze maatschappij.

5% van de meldingen in het domein 'werk' heeft betrekking op het thema 'transgender'.

GRAFIEK 7

Verdeling van de meldingen in het domein 'werk' volgens de discriminatiegrond

Goederen en diensten

In 2022 werden 125 meldingen van discriminatie op grond van geslacht of gender bij de toegang tot of het aanbod van goederen en diensten ontvangen, een aanzienlijke stijging ten opzichte van de 106 meldingen in 2021.

25% van de meldingen van discriminatie in het domein van goederen en diensten betrof een weigering van toegang, 14% een prijsverhoging en 29% een andere vorm van discriminatie (zie grafiek 8).

De categorie 'andere' omvat voornamelijk personen die vanwege hun gender anders werden behandeld in de relatie tussen een dienstverlener en zijn klanten.

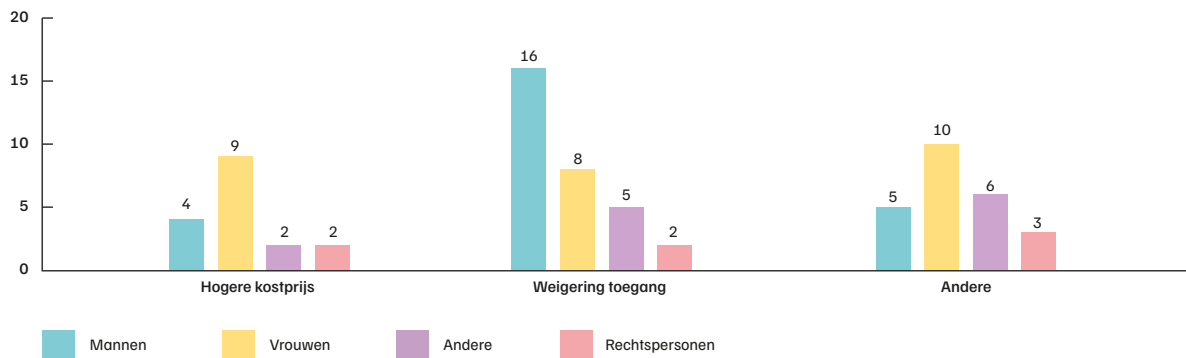
Op 30 januari 2022 bezocht een model en influencer – die zichzelf als non-binair identificeert – een Brusselse brasserie. De persoon droeg een jurk die de rug en schouders onthulde. Het etablissement vroeg om de schouders te bedekken of het etablissement te verlaten. Het Instituut bracht een advies uit over deze situatie. Hoewel het Instituut zich niet in de

plaats van de rechter kan stellen, zouden de gebeurtenissen in de brasserie – volgens zijn analyse – een directe discriminatie kunnen vormen op grond van de Genderwet en ook strafbaar kunnen zijn op grond van de Seksismewet. De situatie van transgender personen is de laatste jaren aanzienlijk veranderd in positieve zin. Transgender personen zijn immers

veel zichtbaarder geworden en de wetgeving met betrekking tot hen is beter ontwikkeld. Ondanks deze evolutie blijven er nog stereotypen bestaan. Daarom roept het Instituut als gelijkheidsorgaan de hele horecasector op om – in de toekomst – de Genderwet en de Seksismewet na te leven.

GRAFIEK 8

Verdeling van meldingen volgens het type discriminatie en de genderidentiteit van de melders in het domein 'goederen en diensten' in 2022

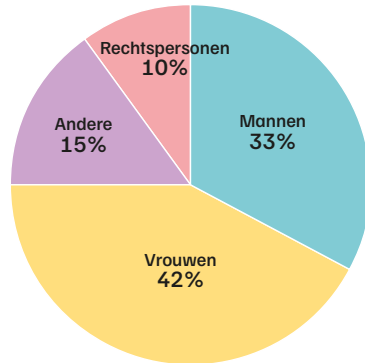

Terwijl vrouwen vaker discriminaties in verband met een 'hogere kostprijs' melden (50% vrouwen en 22% mannen), gaat het bij mannen veel vaker om een discriminatie in verband met het weigeren van de toegang tot een goed of dienst.

Sinds 2021 zijn vrouwen in de meerderheid bij het melden van discriminatie in het domein 'goederen en diensten', terwijl tussen 2018 en 2020 de meeste meldingen van discriminatie van mannen afkomstig waren.

GRAFIEK 9

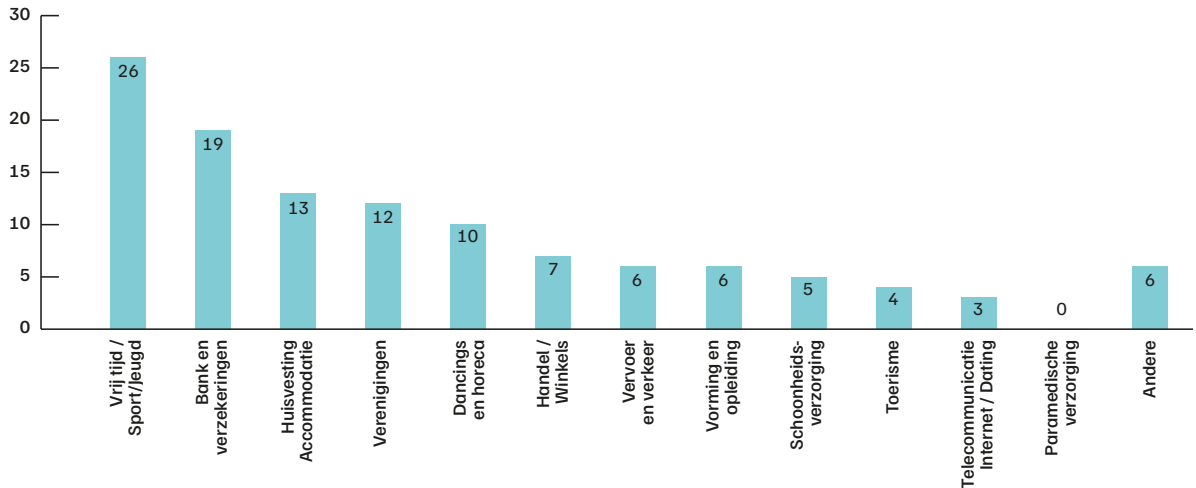
Verdeling naar genderidentiteit in het domein 'goederen en diensten' in 2022

10% van de meldingen is afkomstig van rechtspersonen (zie grafiek 9). Dit zijn voornamelijk vragen om juridische informatie. In 15% van de gevallen die onder 'goederen en diensten' vallen, werd het Instituut gecontacteerd door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. Dit zijn vaak melders die hun geslacht niet vermelden omdat ze anoniem willen blijven.

GRAFIEK 10

Verdeling categorieën in het domein 'goederen en diensten' in 2022

In 2022 is de categorie ‘vrije tijd/sport/jeugd’ de belangrijkste voor de meldingen in het domein ‘goederen en diensten’, met 22% van de meldingen (25% in 2021).

Het aandeel meldingen met betrekking tot ‘bank en verzekeringen’ steeg ten opzichte van 2021 van 14% naar 16%. Tot slot gaat het in 11% van de dossiers in het domein ‘goederen en diensten’ om discriminatie op het gebied van huisvesting.

In april 2022 werd het Instituut gecontacteerd door een persoon die in haar sportclub het slachtoffer werd van een aanranding van de seksuele integriteit, intimidatie en seksisme door twee van haar instructeurs. De verantwoordelijke van de club ondernam geen actie. Het slachtoffer diende een klacht in bij de politie, maar deze werd geseponneerd. Het Instituut nam contact op met de verantwoordelijke van de sportclub om hen te sensibiliseren rond dit thema. De verantwoordelijke van de club stelde ook een bemiddeling in een erkend centrum voor om alle betrokkenen samen te brengen. Helaas vond deze bemiddeling om verschillende redenen niet plaats. In 2023 zal het Instituut een opleiding geven in deze sportclub over de problematiek van intimidatie en seksisme in de sport.

Openbare plaats

In 2022 maakt het domein ‘openbare plaats’ 16% uit van de meldingen. Daarbij gaat het deels om meldingen in verband met de toepassing van de wet van 4 mei 2020 ter bestrijding van de niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud (wraakporno), waarvoor het Instituut bevoegd is. Deze meldingen zijn hieronder opgenomen onder de term ‘online’.

Ook het domein ‘openbare plaats’ wordt gekenmerkt door een daling van het aantal meldingen in alle domeinen: haatspraak (van 80 naar 21), haatmisdrijven (van 23 naar 4), seksuele en niet-seksuele intimidatie (van 15 naar 6 en van 14 naar 13), discriminatie op een openbare plaats (van 16 naar 11), aanzetten tot discriminatie (van 24 naar 7) en ‘andere’ gedragingen (van 19 naar 4).

In 2022 valt 84% van de meldingen ‘openbare plaats’ in de categorie ‘online’, tegenover 63% in 2021. Het aantal meldingen in de categorie ‘online’ neemt al enkele jaren toe: 67 meldingen in 2019, 107 in 2020, 132 in 2021 en 138 in 2022. De tweede meest voorkomende categorie is ‘op straat’ met 15% van de meldingen (25% in 2021). Deze daling komt na verscheidene jaren van aanhoudende stijging: in 2019 waren er 14 meldingen, in 2020 29, in 2021 52 en in 2022 nog maar 25.

Tot slot, terwijl in 2021 31 meldingen verband hielden met communicatiemiddelen¹⁴, werden in 2022 slechts 10 meldingen geregistreerd in deze categorie.

¹⁴ Communicatiemiddelen: radio, televisie en geschreven pers.

Het Instituut werd gecontacteerd door een anonieme persoon die een klacht wilde indienen tegen websites die werden opgericht om seksueel getinte inhoud, met name van Belgische vrouwen, te verspreiden. Deze persoon had al contact opgenomen met de Franse autoriteiten, maar die wilden niet optreden. De persoon leek een Belg te hebben geïdentificeerd als de maker van deze sites. Na verschillende opzoeken nam het Instituut in 2022 contact op met de gegevensbeschermingsautoriteit en de gerechtelijke autoriteiten en besloot het een klacht in te dienen bij het parket. Het onderzoek is nog aan de gang.

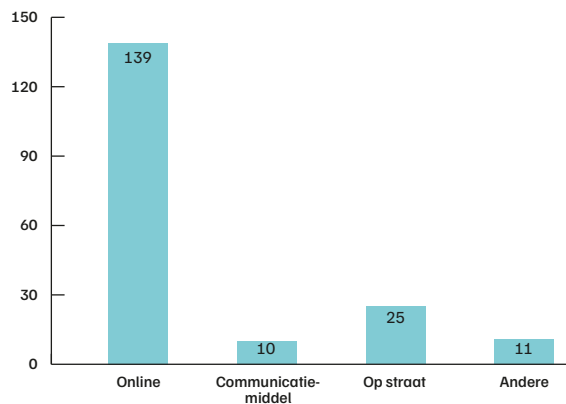

Het Instituut werd gecontacteerd door een anonieme journalist die melding maakte van pesterijen op een werf. Er werd een video gemaakt van een man wiens broek werd uitgetrokken door zijn collega's. Het Instituut nam vervolgens contact op met die diensten voor het toezicht op de sociale wetten en het welzijn op het werk. Aangezien het echter om een anonieme melding ging en er dus geen toestemming was van de afgebeelde persoon, kon er geen grondig onderzoek worden verricht. Wel werd een algemeen bezoek aan de werkplaats georganiseerd door de diensten bevoegd voor het welzijn op het werk.

De sterke stijging van het aantal meldingen in de categorie 'online' wordt verklaard door de nieuwe bevoegdheid van het Instituut in de aanpak van de niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud. De daling van het aantal meldingen in de categorie 'op straat' in 2022 na verschillende jaren van stijging kan het gevolg zijn van een groter bewustzijn bij het grote publiek en de media van de noodzaak om seksistische uitingen, beelden en gedragingen in de openbare ruimte te bestrijden. Net als in voorgaande jaren is het aantal meldingen in deze categorie afhankelijk van de onderwerpen die in de pers aan bod komen.

GRAFIEK 11

Verdeling van de meldingen in het domein 'openbare plaats' 2022

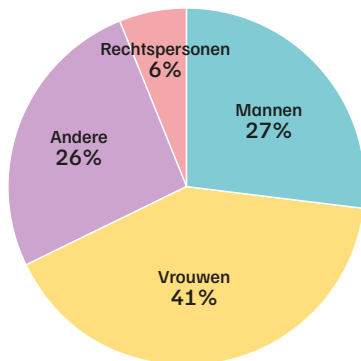

In 2022 gingen 6 meldingen in het domein ‘openbare plaats’ over gevallen van seksuele straatintimidatie (waarvan 5 in de categorie ‘op straat’). Dit aantal was uiteraard niet representatief voor de omvang van seksuele straatintimidatie. Slechts een zeer klein aantal slachtoffers nam immers contact op met het Instituut.

De meeste meldingen in het domein ‘openbare plaats’ zijn afkomstig van vrouwen (41%). 27% van de meldingen bij het Instituut gebeurt door mannen en 26% door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. Een zeer klein deel (6%) is afkomstig van rechtspersonen (zie grafiek 12).

GRAFIEK 12

Verdeling naar genderidentiteit in het domein ‘openbare plaats’ in 2022

1.3. Focus op seksisme

In 2022 werd de Seksismewet acht jaar oud. Voor het Instituut was dit de gelegenheid om de balans op te maken en een reeks suggesties te formuleren om het toepassingsgebied en de doeltreffendheid ervan te verbeteren, want ondanks een steeds groter bewustzijn

van de ongelijkheden blijven de seksistische clichés en stereotypen nog steeds bestaan.

In 2019 nam het Comité van ministers van de Raad van Europa een nieuwe aanbeveling aan over de preventie en bestrijding van seksisme. Deze tekst bevat de allereerste internationaal overeengekomen definitie van seksisme, maar stelt ook een reeks concrete maatregelen voor om het in alle sectoren, wijdverspreide en systemische seksisme te bestrijden.

In het kader van zijn werkzaamheden stelt het Instituut vast dat er nog steeds seksistische en discriminerende uitingen en beelden aanwezig zijn in de media- en reclame-sector, ook al zijn de meldingen voor deze sector voor het jaar 2022 gedaald. De vooruitgang in de strijd tegen seksisme in de samenleving en in de media en reclame wordt vertekend door soms schokkende taal en beelden. In het kader van zijn samenwerkingsprotocol met de Hoge Raad voor de Audiovisuele Sector van de Franse Gemeenschap wordt het Instituut regelmatig om advies gevraagd over seksistische reclamespots. Hoewel deze reclames niet onder de Seksismewet vallen, heeft het Instituut de afgelopen jaren herhaaldelijk vastgesteld dat de betrokken reclameboodschappen in verschillende opzichten problematisch zijn, zoals het onderwaarderen van de intelligentie van vrouwen, de versterking van de genderrollen en de seksualisering van het vrouwenlichaam. In deze gebanaliseerde situaties gaat het vaak om ‘humor’.

Seksistische grappen blijven een vaak voorkomende uiting van alledaags seksisme. Ze dragen een negatief beeld van vrouwen en mannen uit, en door de banalisering van seksisme zijn ze een voedingsbodem voor genderdiscriminatie en gendergerelateerd geweld. Ze blijven moeilijk juridisch aan te pakken en ontsnappen aan de Seksismewet.

De Seksismewet richt zich immers niet tegen alle seksistische gedragingen of uitlatingen. De wetgever wilde een

evenwichtige wet. Daarom heeft de Seksismewet alleen betrekking op de meest ernstige seksistische gedragingen of uitlatingen, met een zekere mate van openbaarheid en gericht tegen een bepaalde, geïdentificeerde persoon.

Alledaags seksisme komt in het openbaar tot uiting in de vorm van minachting ten aanzien van een volledige groep en ligt aan de oorzaak van gendergerelateerde discriminatie of geweld. Dit alledaagse seksisme wordt getolereerd en aan strafrechtelijke sancties ontsnapt, tenzij de bepalingen betreffende het aanzetten tot haat worden toegepast. In 2022 telde het Instituut 556 gevallen van discriminatie en/of intimidatie op grond van geslacht (Genderwet) en 56 meldingen met betrekking tot de Seksismewet. Deze dossiers zijn echter slechts het topje van de ijsberg: uit studies van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten¹⁵ blijkt dat de meeste gevallen van intimidatie (gebruikt als een overkoepelende term die seksisme in de zin van de Belgische wet omvat) niet bij de politie worden aangegeven.

Elk voorval van seksistisch gedrag werkt een context van ongelijkheid tussen vrouwen en mannen in de hand en draagt bij tot een vijandige omgeving, wat op zich al een ernstige zaak is.

Het Instituut ontvangt heel wat kritische feedback van burgers die de kloof tussen de norm en de praktijk schokkend vinden. Seksisme dat gericht is op een groep en een vijandig en ongelijk klimaat in de samenleving creëert, en seksistisch gedrag dat regelmatig in de privésfeer wordt aangetroffen, ontsnappen immers aan de Seksismewet, die alleen gericht is op ernstig seksisme tegen een specifieke persoon in het openbaar.

¹⁵ In het bijzonder <https://fra.europa.eu/nl/publication/2020/geweld-tegen-vrouwen-een-europese-enquete-resultaten-het-kort>

In de zoektocht naar een evenwicht heeft de wetgever van 2014 het recht op vrijheid van meningsuiting, essentieel in een democratie, willen beschermen. Het lijkt nuttig om eraan te herinneren dat evenwicht ook belangrijk is bij de uitoefening van die vrijheid van meningsuiting. In zijn aanbeveling van 2019 herinnert de Raad van Europa er onder meer aan dat seksisme vrouwen kan beletten “hun mening te uiten en hen aldus uit de online ruimtes kan verdrijven, waardoor hun recht op vrije meningsuiting en vrije mening in een democratische samenleving wordt ondermijnd, hun professionele kansen worden beperkt en het gendergerelateerde democratische deficit wordt versterkt”. Dit geldt ook voor transgender personen.

Hoewel de vrijheid van meningsuiting zich ook uitstrekt tot het uiten van meningen die choqueren of verontrusten, zoals het Hof van Straatsburg in zijn arrest Handyside stelt, is het volgens het Instituut belangrijk dat debatten op tv of de radio tegensprekelijk zijn, om de sensibilisering rond gendergelijkheid in de samenleving niet te belemmeren en te voorkomen dat vooroordelen tegen vrouwen en mannen of transgender personen worden versterkt.

De strijd tegen seksisme kan uiteraard niet beperkt blijven tot een juridisch en gerechtelijk antwoord. Er zijn gedragsveranderingen nodig, waarbij rekening wordt gehouden met de draagwijdte van seksistische uitspraken, handelingen en voorstellingen. Naast de wet, waarvan de toepassing moet worden versterkt door opleidingsacties, zijn ook informatie- en sensibiliseringsinstrumenten noodzakelijk.

Na acht jaar toepassing van de Seksismewet, en in het licht van de gedragingen die deze wet wil aanpakken, stelt het Instituut voor om de juridische definitie van seksisme te verduidelijken, de opleiding van de justitiële actoren te versterken, de alternatieve straffen voor inbreuken op deze wet aan te passen en te sensibiliseren en te informeren rond seksisme om een mentaliteitsverandering teweeg te brengen, ook in de digitale ruimte en in de media.

1.4. Het Instituut en de deelstaten

Het Instituut is een onafhankelijke federale publieke instelling die discriminatieklachten over federale bevoegdheidsdomeinen behandelt en aanbevelingen of adviezen tot de federale overheidsinstanties richt. Omdat uit meldingen dikwijls blijkt dat bevoegdheidsniveaus elkaar overlappen en aanvullen, en om voor de burger de toegang tot rechtsherstel te vergemakkelijken, werkt het Instituut nauw samen met de gemeenschappen en gewesten.

Het Instituut heeft die samenwerking met verschillende deelstaten geformaliseerd aan de hand van protocollen. Via deze protocollen wordt het Instituut als onafhankelijke gelijkheid bevorderende instantie van de deelstaten aangeduid – in de zin van de Europese richtlijnen.

Het Instituut kan daardoor in alle onafhankelijkheid ook meldingen over genderdiscriminatie binnen bevoegdheden van de betrokken deelstaten behandelen, en adviezen en aanbevelingen over gendergelijkheid tot de betrokken deelstaten richten.

Het Instituut sloot aldus samenwerkingsprotocollen af met de Federatie Wallonië-Brussel, Wallonië, de Franse Gemeenschapscommissie (hierna COCOF), het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap. Vlaanderen wees de opdrachten rond genderdiscriminatie binnen de Vlaamse bevoegdheden in 2015 toe aan een ombudsvrouw Gender binnen de Vlaamse Ombudsdienst.

Bij de registratie krijgt elke melding een bevoegdheidsniveau toegewezen. Dit stelt het Instituut in staat om in kaart te brengen binnen wiens bevoegdheidsniveau de meldingen precies vallen.

TABEL 4

Verdeling van de meldingen per bevoegdheidsniveau in 2022

Bevoegdheidsniveau	%	n
Federaal	72%	730
Federatie Wallonië-Brussel	13%	130
Wallonië	3,5%	36
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3%	34
GGC	0,5%	6
COCOF	0,5%	5
Duitstalige Gemeenschap	0,1%	1
Vlaanderen	3%	31

De door het Instituut ontvangen meldingen met betrekking tot Vlaamse bevoegdheden werden doorgestuurd naar de Vlaamse Ombudsdienst. Sinds juli 2015 heeft de Vlaamse Ombudsdienst de expliciete opdracht om de klachten over genderdiscriminatie binnen de Vlaamse bevoegdheden te behandelen.

Federatie Wallonië-Brussel

Het protocol met de Federatie Wallonië-Brussel bestaat sinds december 2008. Het moest het gelijkheidsbeleid van beide partijen versterken en discriminatie op grond van gender binnen de gemeenschapsbevoegdheden tegengaan.

In 2021 stelde het Instituut een aanbeveling op over de meerwaarde van een legaal kader om studenten in het hoger onderwijs te beschermen tegen intimidatie en discriminatie. Deze aanbeveling werd overgenomen in een omzendbrief van de minister, die gold als een eerste stap

in de strijd tegen intimidatie in instellingen van het hoger onderwijs.

De follow-up hieromtrent werd in 2022 voortgezet. Zo nam het Instituut deel aan een informatieochtend voor referentiepersonen rond intimidatie binnen de instellingen voor hoger onderwijs. Bij die gelegenheid kon het informatie verstrekken over zijn missies om slachtoffers van discriminatie te helpen en de rol en de werking van de Zorgcentra na Seksueel Geweld voorstellen.

Het Instituut werd ook gevraagd om een lid voor te dragen voor het *Observatoire de l'éthique dans le sport*. In dat verband nam het ook deel aan een informatiedag voor ethisch referenten in het kader van de hulp aan slachtoffers van mis(be)handeling en/of intimidatie in de sport.

Wallonië

Het Waalse Gewest en het Instituut sloten in 2009 een samenwerkingsprotocol af, waarin de bevordering van gelijkheid in gewestelijke aangelegenheden werd toevertrouwd aan het Instituut. In het kader van het protocol verleent het Instituut niet alleen onafhankelijke bijstand aan slachtoffers van discriminatie op grond van gender, maar formuleert het ook aanbevelingen aan de overheid om het wettelijke kader voor gelijkheid te verbeteren. Zo deed Wallonië een beroep op de expertise van het Instituut over de beste manier om het Waalse antidiscriminatie-decreet aan te passen aan de richtlijn Work-Life Balance.

Ook ging het Instituut een nieuwe overeenkomst aan met de School voor Bestuurskunde om, samen met Unia, de transversale opleiding '*Gestion de la diversité et de l'égalité au sein des services et lutte contre les discriminations*' uit te werken en te verstrekken. Deze overeenkomst heeft de sensibilisering van de ambtenaren van de deelstaten voor ogen wat discriminatie en gelijke behandeling betreft.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Instituut gingen in 2016 een samenwerkingsprotocol aan. Daarnaast sloot het Instituut in 2018 ook een specifiek samenwerkingsprotocol af met de gewestelijke werkgelegenheidsinspectie (Brussel Economie en Werkgelegenheid) om discriminatie tegen te gaan bij de toegang tot de arbeidsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In 2022 werden verschillende adviezen uitgebracht met betrekking tot de bevoegdheden van het Gewest, bijvoorbeeld over de vervrouwelijking van het beroep van brandweerman, het arbeidsreglement van bepaalde Brusselse instellingen, de bescherming van het moederschap bij de Brusselse lokale ambtenarij en de versterking van de discriminatietoetsen in het domein van de werkgelegenheid.

De expertise van het Instituut werd ook aangesproken in diverse domeinen zoals het tegengaan van discriminatie bij huisvesting, het streven naar meer diversiteit, de vervrouwelijking van een job bij de brandweer of het opstellen van een Brusselse code om gelijke kansen te bevorderen en discriminatie te bestrijden.

Verder gaf het Instituut aan de ambtenaren van de regeringsdiensten van het Brusselse Gewest en de instellingen die daarvan afhankelijk zijn, opleidingen over verschillende onderwerpen: genderinclusieve vacatures, seksisme en seksuele intimidatie op het werk, de integratie van transgender personen op het werk, de integratie van genderdimensie in overheidsopdrachten en genderdimensie in welzijn op het werk.

Franse Gemeenschapscommissie (COCOF)

Op 11 juli 2013 sloten de COCOF en het Instituut een samenwerkingsprotocol. Ze voerden daarmee het decreet uit van de COCOF van 9 juli 2010 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling. Dat decreet voorzag in het aanduiden van een orgaan ter bevordering van gelijke behandeling. Op 1 januari 2018 werd een tweede samenwerkingsprotocol van kracht met als doelstelling de uitvoering van het decreet van 22 maart 2007 betreffende de gelijkheid van behandeling van personen in een beroepsopleiding.

In dit kader gaf het Instituut diverse adviezen en aanbevelingen. Een hiervan betrof het ontwerpbesluit van de COCOF over de uitvoering van het decreet van 21 juni 2013 omtrent de integratie van genderdimensie in de beleidslijnen van de Franse Gemeenschapscommissie.

In het verlengde van zijn werk rond de toegankelijkheid van sportactiviteiten voor vrouwen zetelde het Instituut eveneens als jurylid voor de projectoproep '*Sport au féminin*'.

Duitstalige Gemeenschap

Sinds 1 augustus 2016 is er een samenwerkingsprotocol tussen het Instituut en de Duitstalige Gemeenschap. Daardoor kan het Instituut adviezen en aanbevelingen richten aan de overheid van de Duitstalige Gemeenschap om de gendergelijkheidswetgeving te verbeteren.

Die juridische missie komt aan bod in artikel 2 van het samenwerkingsprotocol.

In 2022 ging de Duitstalige regering verder met de evaluatie van het antidiscriminatie-decreet van de Duitstalige Gemeenschap. Het Instituut bracht hierover een advies uit en actualiseerde zijn evaluatieverslag van 2017.

1.5. Onderzoek en sensibilisering

Onderzoek seksisme

In 2020 organiseerde het Instituut een uitgebreide enquête over de ervaringen van Belgen met seksisme in verschillende domeinen en hun mening hierover. De enquête werd *#YouToo?* gedoopt, naar analogie met *#MeToo*. 4778 mensen beantwoordden de enquête.

Het Instituut stelde de studieresultaten voor aan het grote publiek via twee persberichten in juni en november. Daarnaast stelde het ook een actuacijfer op over het aandeel mensen dat na een ervaring met geweld in de publieke ruimte naar de politie gaat.

Onderzoek wraakporno

In 2022 publiceerde het Instituut de resultaten van een enquête bij slachtoffers van zogenaamde wraakporno. Het gaat dan om het verspreiden zonder toestemming van seksueel getinte of naakte berichten en beeldmateriaal.

2. Gendergerelateerd geweld

Tijdslijn

- FEBRUARI** Lancering van de interdepartementale coördinatiegroep van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld 2021-2025.
- MAART** Opening van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld van Roeselare (West-Vlaanderen).
Regeringsbeslissing over het implementeren van het mobiel stalkingalarm.
- APRIL** Evaluatie van de meldcode gedwongen huwelijken voor ambtenaren van de burgerlijke stand.
- MEI** Advies over riscicotaxatie en -beheer bij seksuele delinquenten.
- JUNI** Opening van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld van Leuven.

Nieuwe studie over de prevalentie van vrouwelijke genitale verminking in België.
- JULI** Lancering van het Nationaal Platform van het maatschappelijk middenveld, opgericht in het kader van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld 2021-2025.
- SEPTEMBER** Aanbeveling over de vertrouwelijkheid van het adres van slachtoffers van gendergerelateerd geweld.
- OKTOBER** Aanbeveling omtrent het gebruik van *stalkerware* in het kader van (ex-)partnergeweld.
- DECEMBER** Verkennend onderzoek *Domestic Homicide Review*.

Onderzoek naar de rol van familierechters en notarissen in het kader van (ex-)partnergeweld.

Het Instituut en de strijd tegen gendergerelateerd geweld

Elke dag krijgt een groot aantal mensen te maken met gendergerelateerd geweld, dat wil zeggen geweld tegen een persoon vanwege diens gender of geslacht. Het kan gaan om slachtoffers, daders, getuigen of terreinactoren. Dit geweld kan verschillende vormen aannemen, maar is altijd een aantasting van de integriteit van het slachtoffer en van hun grondrechten. Vrouwen en meisjes worden er nog steeds onevenredig zwaar door getroffen. Het kan ook gaan om mensen met een andere genderexpressie dan wat algemeen door de samenleving wordt aanvaard.

Gendergerelateerd geweld is een belangrijke maatschappelijke uitdaging die diepgeworteld is in de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen. De strijd tegen dit geweld staat centraal in het werk van het Instituut. Het gaat immers om een van de belangrijkste obstakels voor de verwezenlijking van een echt gelijke samenleving en vereist een voortdurende strijd.

In 2022 heeft het Instituut aan deze strijd meegewerkt door bij te dragen aan de uitvoering van een ambitieus Belgisch beleid ter bestrijding van gendergerelateerd geweld, overeenkomstig het Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld (NAP) 2021-2025 dat in november 2021 werd aangenomen. Zo verleende de staatssecretaris voor Gendergelijkheid aanzienlijke steun bij het verzekeren van de follow-up ervan. Het Instituut werd met name belast met de coördinatie van talrijke projecten ter bestrijding van gendergerelateerd geweld, zoals de uitrol van het mobiel stalkingalarm.

Op verzoek van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid heeft het Instituut deelgenomen aan de ontwikkeling van een gemeenschappelijk referentiekader inzake gendergerelateerd geweld door de ontwikkeling van nieuwe instrumenten toe te vertrouwen aan verschillende partners. In 2022 werd ook belangrijk werk verricht rond

thema's zoals dwingende controle (*coercive control*), economisch partnergeweld of digitaal seksueel geweld. Het wetenschappelijk onderzoeksbeleid werd voortgezet door de follow-up van de nationale enquête over de prevalentie van gendergerelateerd geweld, de publicatie van een nieuwe enquête over de prevalentie van vrouwelijke genitale verminking en het opstarten van onderzoek rond de *Domestic Homicide Review*.

In 2022 werd het beleid ter bestrijding van feminicide verder ontwikkeld, via de goedkeuring door de Minister-raad van een wetsontwerp betreffende de preventie en bestrijding van vrouwenmoorden, gendergerelateerde doding en het daaraan voorafgaande geweld, ook op voorstel van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid. Het Instituut heeft zich hiervoor actief ingezet en steun en expertise verleend. Deze vorm van gendergerelateerd geweld zal ook in 2023 een belangrijk aandachtspunt zijn voor het Instituut.

Ten slotte illustreerde het Instituut zijn expertise in de strijd tegen gendergerelateerd geweld door middel van adviezen en aanbevelingen over actuele problemen en lacunes. In een internationale context die gekenmerkt wordt door de oorlog in Oekraïne, speelde het ook een leidende rol bij de totstandkoming van een specifiek beleid om Oekraïense vluchtelingen te beschermen tegen (seksueel) geweld.

Een gecoördineerde Belgische strategie tegen gendergerelateerd geweld

Door de goedkeuring op 26 november 2021 van **het NAP 2021-2025 onder impuls van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid**, heeft de Belgische overheid zich verbonden tot een gecoördineerde strategie ter bestrijding

van gendergerelateerd geweld. Het NAP 2021-2025 valt onder de bevoegdheden van de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten en omvat zeven strategische assen die zijn onderverdeeld in 201 kernmaatregelen die specifiek betrekking hebben op de verschillende domeinen van de strijd tegen gendergerelateerd geweld, en in het bijzonder gendergerelateerd geweld tegen vrouwen.

Overeenkomstig de verbintenissen die tijdens de voorbereiding van het NAP 2021-2025 werden aangegaan, werd in februari 2022 een **interdepartementale groep (IDG)** opgericht onder het voorzitterschap van de beleidschef van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, met de steun van het Instituut. Het doel van de IDG is de monitoring van het plan en het stimuleren van de interinstitutionele samenwerking in de strijd tegen gendergerelateerd geweld. De groep bestaat uit vertegenwoordigers van de ministeriële beleidscellen, overheidsdiensten en federale, gemeenschaps- en gewestelijke instanties en departementen die betrokken zijn bij de uitvoering van het NAP 2021-2025. Het Instituut heeft actief meegewerkt aan de oprichting van de IDG, met name door het begeleiden van de aanduiding van de leden en de goedkeuring van het huishoudelijk reglement. Het heeft ook een methodologie voorgesteld voor de monitoring van het NAP voor de periode 2021-2025. Deze door de IDG goedgekeurde methodiek leidde in december 2022 tot een eerste evaluatie van de uitvoering van het plan. **Volgens deze eerste stand van zaken is bijna driekwart van de maatregelen in uitvoering of voltooid.**

Om het maatschappelijk middenveld verder te betrekken bij de uitvoering, monitoring en evaluatie van het beleid ter bestrijding van gendergerelateerd geweld, voorzag het NAP 2021-2025 ook in de oprichting van een **nationaal platform dat representatief is voor het maatschappelijk middenveld**. Na een oproep tot kandidaturen die in mei 2022 onder toezicht van het Instituut werd gelanceerd, heeft de staatssecretaris voor Gendergelijk-

heid zestien verenigingen als lid van dit platform benoemd op voorstel van een jury bestaande uit vertegenwoordigers van de federale staat, de gefedereerde entiteiten en het Instituut. Het doel van dit nationaal platform is het verzekeren een onafhankelijke follow-up van het NAP 2021-2025, advies te geven tijdens de tussentijdse en eindevaluatie ervan, of op verzoek of op eigen initiatief advies te geven aan de IDG in het kader van de uitvoering van het plan. De leden kwamen voor de eerste keer samen in juli 2022, in aanwezigheid van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid en het Instituut. In de tweede helft van 2022 vonden verdere vergaderingen plaats. Het nationaal platform zal zijn vergaderingen vanaf 2023 volledig autonoom organiseren.

Ontwikkeling van een conceptueel referentiekader met betrekking tot gendergerelateerd geweld

In september 2020 drong de Groep van deskundigen inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GREVIO), het orgaan dat binnen de Raad van Europa verantwoordelijk is voor het toezicht op de uitvoering van het Verdrag van Istanbul door de verdragsluitende staten, er bij België op aan om een conceptueel referentiekader op basis van het Verdrag van Istanbul aan te nemen dat door alle overheidsinstanties wordt gedeeld. In december 2020 werd deze aanbeveling door het Comité van de Partijen (COPA) bij het Verdrag van Istanbul weerhouden onder de elf prioritaire aanbevelingen aan België. Daarom werd de aanneming van een dergelijk kader als eerste as opgenomen in het NAP 2021-2025, onder impuls van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid.

Op verzoek van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid gaf het Instituut de Universiteit Saint-Louis de opdracht om een **handleiding op te stellen voor de uitvoering van het Verdrag van Istanbul in België**. Een van de doelstellingen van deze handleiding is om de uit-

voering van het Verdrag van Istanbul door de institutionele terreinactoren te bevorderen door de zichtbaarheid en bekendheid ervan te vergroten. Het is ook bedoeld als een referentie-instrument voor iedereen die dagelijks in contact komt met slachtoffers, daders of getuigen van gendergerelateerd geweld.

Daarnaast heeft het Instituut, opnieuw op verzoek van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, de UCLL en de ULiège gevraagd om een **opleidingskader rond gendergerelateerd geweld** te ontwikkelen voor professionals die in contact kunnen komen met slachtoffers van gendergerelateerd geweld of zij die het plegen. De bedoeling van deze opleiding is het bevorderen van een gemeenschappelijke aanpak en een uniform taalgebruik bij professionals met betrekking tot gendergerelateerd geweld. Het zal de professionals die deze opleiding volgen in staat stellen om onder andere gendergerelateerd geweld op te sporen, secundaire victimisatie te voorkomen, de behoeften en rechten van de slachtoffers te kennen, slachtoffers of daders doorverwijzen en gebruik te maken van de mogelijkheden om samen te werken met andere professionals.

De ontwikkeling van deze twee tools ging van start in oktober 2022 en de resultaten zullen in de loop van 2023 beschikbaar zijn.

Verzameling van statistieken over gendergerelateerd geweld

In overeenstemming met het NAP 2021-2025 heeft de staatssecretaris voor Gendergelijkheid het Instituut opgedragen om een **werkgroep “statistieken” over gendergerelateerd geweld** op te richten, met mensen die de belangrijkste federale, gemeenschaps- en gewestelijke administraties en instanties vertegenwoordigen die belast zijn met het verzamelen van statistieken over gendergerelateerd geweld. Deze werkgroep werd in mei

2022 opgericht met als opdracht om enerzijds de beschikbaarheid van statistieken te actualiseren en anderzijds alle geregistreerde gegevens door te geven. Het verbeteren van de verzameling van administratieve statistieken staat ook op de agenda van de werkgroep. Aangezien de administratieve gegevens betrekking hebben op zeer ruime domeinen, heeft de werkgroep prioritaire thema's vastgesteld, zoals de beschikbaarheid van politionele en justitiële statistieken uitgesplitst naar het geslacht van het slachtoffer, of de harmonisatie van gegevens over de opvang van slachtoffers in residentiële voorzieningen. Hieraan zal specifiek worden gewerkt onder de verantwoordelijkheid van de bevoegde overheden gedurende de uitvoering van het NAP 2021-2025.

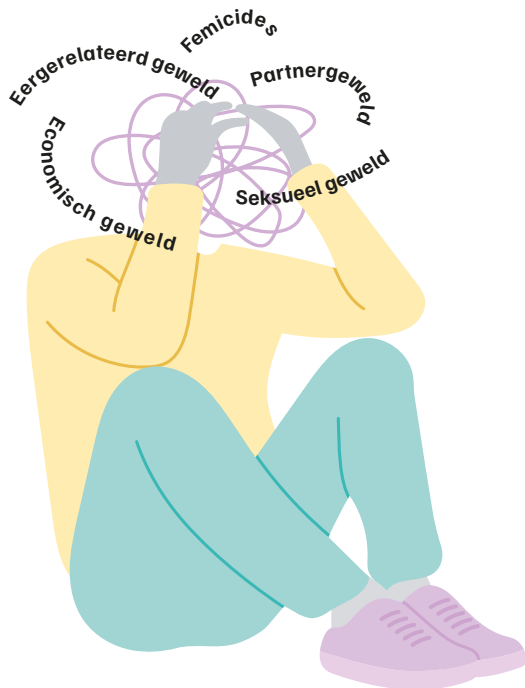
Enquête naar de prevalentie van gendergerelateerd geweld in België

Het Instituut bleef betrokken bij de werkgroep die in 2020 bij het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) werd opgericht om een **nieuwe grote nationale enquête over de prevalentie van gendergerelateerd geweld in België** uit te voeren. Naast het Instituut bestaat deze werkgroep uit vertegenwoordigers van Statbel en de regionale statistische instanties (IWEPS, VSA en IBSA). In 2022 bleef de werkgroep toezien op de uitvoering van de nationale enquête over de prevalentie van gendergerelateerd geweld, die in januari 2021 aan een studie bureau werd toevertrouwd, alsook op het cofinancieringsprotocol dat in juni 2020 werd ondertekend tussen de federale overheid, vertegenwoordigd door het Instituut, en de gefedereerde entiteiten.

2022 stond vooral in het teken van de follow-up van de op het terrein uitgevoerde onderzoeken. Het hoofddoel daarvan is om actuele gegevens te verzamelen over de omvang en de gevolgen van het geweld, maar ook om het preventie- en hulpverleningsbeleid te helpen ontwikkelen. De eerste resultaten worden in 2023 verwacht.

Betrokkenheid bij het expertisenetwerk criminaliteit tegen personen van het College van procureurs-generaal

Het Instituut is al vele jaren lid van het expertisenetwerk criminaliteit tegen personen van het College van procureurs-generaal. Zijn belangrijkste rol is expertise te leveren op het gebied van de bestrijding van gendergerelateerd geweld en zo bij te dragen tot een coherent en gecoördineerd strafrechtelijk beleid op dit gebied. In 2022 zette het Instituut zijn deelname aan dit netwerk voort door zijn actieve betrokkenheid bij de uitwerking van een toekomstige omzendbrief aangaande het strafrechtelijk beleid met betrekking tot het mobiel stalkingalarm en door het delen van zijn aanbevelingen zoals het advies over het gebruik van *stalkerware* in het kader van (ex-)partnergeweld of het advies over de vertrouwelijkheid van het adres van slachtoffers van gendergerelateerd geweld.

In 2022 lag de focus van het Instituut in de strijd tegen gendergerelateerd geweld hoofdzakelijk op 5 grote thema's. Enkele van die thema's, zoals partnergeweld, zijn thema's waarvoor het Instituut zich al lange tijd inzet en waarrond het al meerdere jaren initiatieven en projecten ontwikkelde. Anderen, zoals feminicide, zijn eerder recente thema's waarrond het Instituut werkt en die inspelen op behoeften en inzichten vanuit het middenveld, onderzoeken of verschuivingen in de maatschappij.

Thema 1: Partnergeweld

Partnergeweld of geweld in intieme relaties omvat een geheel van gedragingen, handelingen en houdingen van één van de partners of ex-partners (of een dreiging daartoe), die elkaar of één van beiden in hun persoonlijke of fysieke integriteit aantasten. Er zijn verschillende vormen van agressie of bedreigingen die hierbij voorkomen: bijvoorbeeld fysieke, psychische, seksuele en economische. Het geweld zelf kan zowel actief (bv. lichamelijke mishandeling, vernederen, chanteren) als passief (bv. geweld door iets niet te doen, bv. geen eten geven) zijn. Partnergeweld wordt typisch gekenmerkt door een terugkerend patroon waarvan de ernst vaak toeneemt. Bovendien komt het geweld overal in onze maatschappij voor – ongeacht geslacht, leeftijd, opleiding, beroep, geloof, seksuele voorkeur of afkomst. De gevolgen van partnergeweld (zoals fysieke en psychologische letsels) zijn niet alleen verregaand voor het sociale en emotionele welzijn van het slachtoffer, maar ook voor andere leden van het gezin (bv. kinderen). Dergelijke gevolgen kunnen zich voordoen op korte termijn, maar kunnen ook nog lang blijven voortduren en/of zich manifesteren na het beëindigen van de gewelddadige relatie zoals onder andere bij economisch geweld of dwingende controle¹⁶.

16 IGVM (2021) Handleiding bij de Meldcode Partnergeweld https://igvmiefh.belgium.be/sites/default/files/138_-_handleiding_meldcode_partnergeweld.pdf.

Deze vorm van gendergerelateerd geweld is de meest voorkomende geweldsvorm binnen het gezin of thuis¹⁷, en kent zeer ernstige en verregaande gevolgen. Uit een onderzoek van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen uit 2017 blijkt dat 33,7% van de vrouwen en 14,9% van de mannen reeds het slachtoffer werd van partnergeweld, waarvan 10,9% vrouwen en 5,2% mannen in de laatste 12 maanden¹⁸. Deze cijfers zijn slechts het topje van de ijsberg, aangezien slachtoffers dit geweld vaak niet melden en er aldus sprake is van een groot *dark number*¹⁹.

Inzetten op preventie en het beschermen van slachtoffers van (ex-)partnergeweld is voor het Instituut cruciaal. Daartoe werkte het afgelopen jaar onder meer rond de thema's ouderverstoting en echtscheiding en het geheimhouden van contactgegevens van slachtoffers van gendergerelateerd geweld. Daarnaast werd ook het licht geworpen op het fenomeen *stalkerware* en bijhorende risico's.

17 Zie ook: <https://igvm-iefh.belgium.be/nl/activiteiten/geweld/partnergeweld>

18 IGVM (2017). Nationale enquête over de impact van partnergeweld op werk, werknemers en werkplekken in België. Geraadpleegd via https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/nationale_enquete_over_de_impact_van_partnergeweld_op_werk_werknemers_en_werkplekken_in

19 IGVM (2010). Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld via https://igvm-iefh.belgium.be/nl/publicaties/ervaringen_van_vrouwen_en_mannen_met_psychologisch_fysiek_en_seksueel_geweld

20 <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/jeugd/programmas/project-detail/effactief-werken-in-de-jeugdsector/samenwerken-voor-een-effectieve-aanpak-van-met-conflict-beladen-echtscheidingen-vechtscheidingen/verslagen/>.

21 <https://www.conflictscheiding.eu/partnergeweld-bij-conflictscheidingen/#:~:text=Bij%20een%20aanzienlijk%20deel%20van,naar%20partnergeweld%20plaats%20te%20vinden.>

Partnergeweld, echtscheidingen

Bij partnergeweld zien we dat het geweld niet altijd stopt wanneer het slachtoffer wenst te breken met de dader, maar zelfs tijdens een echtscheidingsprocedure verder kan gaan. Uit onderzoek blijkt dat bij 50 tot 80% van de vecht- of conflictscheidingen er een voorgeschiedenis is van partnergeweld²⁰. Het partnergeweld kan na het stoppen van de relatie blijven duren of escaleren, bijvoorbeeld naar levensbedreigende *stalking* of (ex-) partnermoord. Daarnaast kan net de aankondiging van of de scheiding zelf aanleiding geven tot ex-partnergeweld. Dit noemen we *separation instigated violence* of scheidingsgerelateerd geweld²¹.

In het kader van de controle met betrekking tot de implementatie van de Conventie van Istanbul, maande het controleorgaan GREVIO België aan om bijkomende beleidsinitiatieven te nemen inzake echtscheidingen en partnergeweld. Daarom liet het Instituut in 2022 een **onderzoek** uitvoeren **naar de rol van, onder meer, familierechters en notarissen in het kader van (ex-) partnergeweld bij echtscheidingen** door de Universiteit van Hasselt en de Universiteit van Namen. Met dit onderzoek wordt in beeld gebracht welke de (wettelijke) mogelijkheden en middelen van familierechters en notarissen zijn in echtscheidingszaken waarbij er sprake is van ex-partnergeweld, alsook waar zij nood aan hebben.

Oudervervreemding wordt vaak genoemd in hoven en rechtbanken om de beslissing van rechters over het hoederrecht te beïnvloeden. Het al dan niet krijgen van de voogdij over het kind in gevallen van geweld tussen partners is intrinsiek verbonden met geweld na de scheiding. Een van de vormen van economisch geweld die hieruit kan voortvloeien, is het niet betalen van alimentatie.

Op basis van de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek, zal het Instituut **in 2023 een beleidsnota** uitwerken gericht aan de betrokken bevoegdheden. Deze

beleidsnota zal de link leggen met onder meer economisch (ex-)partnergeweld en het ouderverstotingsyndroom in het kader van echtscheidingen.

Geheimhouden van adresgegevens van slachtoffers van gendergerelateerd geweld

Reeds verschillende jaren ontvangt het Instituut meldingen van bezorgde burgers die in angst leven omdat ze thuis of op het werk achtervolgd worden door hun (ex-)partner. In het kader van een dagvaarding, gerechtelijke procedure of voogdijregeling kon de ex-partner of verdachte via officiële documenten, zoals het proces-verbaal, namelijk het (nieuwe) verblijfsadres van het slachtoffer achterhalen. Dit leidt tot bezorgdheden over de veiligheid van het slachtoffer en diens eventuele kinderen.

Met het oog op de bescherming van deze slachtoffers publiceerde het Instituut in maart 2022 een **aanbeveling inzake het geheimhouden van adresgegevens van slachtoffers van gendergerelateerd geweld**. Het Instituut onderzocht samen met de stakeholders op welke documenten deze gegevens voorkomen en via welke procedures dat vermeden zou kunnen worden. De aanbeveling stelt als resultaat verschillende (juridische) mogelijkheden voor om de adresgegevens op officiële documenten geheim te houden in het kader van een strafrechtelijke of burgerrechtelijke procedure, zoals het gebruik van het rijksregisternummer, wijzigen van relevante wet- en regelgeving en het sensibiliseren van de betrokken actoren. Ook worden er enkele *good practices* uit onder meer Nederland en Zweden toegelicht.

De digitale dimensie van partnergeweld: *stalkerware*

We kunnen bijna niet meer zonder informatie- en communicatietechnologieën, zo sterk zijn bijvoorbeeld smartphones of sociale media verankerd in ons maatschappelijk, sociaal en professioneel leven. Dergelijke technologieën bieden heel wat mogelijkheden, zo ook voor daders van partnergeweld. Ze kunnen dan ook ingezet worden als (bijkomende) tools om hun slachtoffer te manipuleren en dwingende controle (*coercive control*) over hen uit te oefenen, of om die controle juist te versterken. Partnergeweld heeft er dusdanig een nieuwe dimensie bijgekregen: een digitale dimensie.

Eén van die nieuwe tools is *stalkerware*. *Stalkerware* is *software* die geïnstalleerd wordt op een toestel (smartphone, tablet of computer) van een persoon (vb. (ex-)partner) waardoor alle activiteiten op dat toestel in de gaten kunnen gehouden worden. En dat kan ver gaan. Denk maar aan het meelesen met sms- of chatberichten, het meevolgen van locatie, het heimelijk opnemen van telefoongesprekken of het versturen van berichten in naam van het slachtoffer zonder daarbij een spoor achter te laten (*sms-spoofing*). Het slachtoffer heeft ondertussen niets in de gaten aangezien *stalkerware* zodanig ontworpen wordt dat het er alles aan doet om verborgen te blijven op het toestel. Slachtoffers van *stalkerware* dragen zo onbewust hun dader als het ware steeds met zich mee.

Ondanks de verontrustende mogelijkheden van *stalkerware*, is het nog steeds een onbekend fenomeen in België. Om hieraan tegemoet te komen, publiceerde het Instituut een **aanbeveling over het gebruik van *stalkerware* in het kader van (ex-)partnergeweld**. Wat *stalkerware* precies is, wordt in de aanbeveling verduidelijkt, alsook enkele *good practices* en beleidsaanbevelingen. Bij de beleidsaanbevelingen staan sensibiliseren en het verstrekken van informatie aan de algemene bevolking,

(potentiële) slachtoffers en professionals zoals politie, justitie en hulpverlening centraal. Dit om de herkenning van de signalen die kunnen wijzen op een *stalkerware*-infectie te faciliteren en zo slachtoffers beter kunnen ondersteunen. De aanbeveling werd verspreid onder de bevoegde federale en deelstatelijke ministers van onder meer Justitie, Binnenlandse Zaken, Gelijke Kansen, Telecommunicatie en Digitalisering.

Het Instituut zal in 2023 verder inzetten op de digitale dimensie van partnergeweld en de integratie ervan in zijn werking.

Interdisciplinair systeem en handleiding

In de strijd tegen intrafamiliaal geweld, waaronder ook partnergeweld, en bij de hulpverlening aan slachtoffers is een gecoördineerde aanpak noodzakelijk tussen de betrokken professionals (bv. politie, hulpverlening). Langs Vlaamse kant bestaat er al de 'Ketenaanpak Intrafamiliaal geweld' en zijn er drie *Family Justice Centra* in Antwerpen, Mechelen en Limburg, waar de verschillende betrokken partners (politie, justitie, hulpverlening en bestuur) samenwerken en zo slachtoffers van intrafamiliaal geweld een gecoördineerde en multidisciplinaire dienstverlening aanbieden. Een nationaal uniforme gecoördineerde aanpak van intrafamiliaal geweld ontbreekt momenteel nog.

In opdracht van de staatsecretaris voor Gendergelijkheid werd daarom in 2022, in samenwerking met le Collectif les Violences Familiales et l'Exclusion asbl, gestart met de ontwikkeling van een interdisciplinaire handleiding voor situaties van partnergeweld dat nationaal zal kunnen geïmplementeerd worden. Professionals in heel het land zullen dus aan de hand van het hulpmiddel risico-situaties met betrekking partnergeweld kunnen analyseren op basis van de COL 15/2020. De hand-

leiding zal deel uitmaken van een interdisciplinair systeem om slachtoffers van partnergeweld te beschermen.

Om een goede implementatie en gebruik van de handleiding in de praktijk te garanderen, zal ook een opleidingsprogramma worden ontwikkeld.

Thema 2: Femicide

Femicide is een vorm van gendergerelateerd geweld en vindt plaats binnen een continuüm van (structureel) geweld ten aanzien van vrouwen.

Het begrip werd in 1976 geïntroduceerd door de Zuid-Afrikaanse feministe Diana Russell als alternatief voor genderneutrale termen zoals 'moord' of 'doodslag', die de lading niet altijd dekken. Met de term wilde Russell de context zichtbaar maken waarbinnen deze extreme vorm van geweld plaatsvindt: discriminatie, onderdrukking, ongelijkheid en systematisch geweld tegen vrouwen²². Het gaat dus niet om geïsoleerde moorden. Ze zijn ingebed in een cultuur van geweld en discriminatie en hebben hun wortels in concepten van inferioriteit en ondergeschiktheid van vrouwen²³.

22 <https://vrouwenraad.be/wp-content/uploads/2022/03/Vrouwenraaddossier-femicide-2021.pdf> en <https://sociaal.net/opinie/vrouwenraad-femicide-strafwetboek/>

23 <https://lac.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20Americas/Documents/Publicaciones/LatinAmericanProtocolForInvestigationOfFemicide.pdf> en <https://sociaal.net/opinie/vrouwenraad-femicide-strafwetboek/>

Op basis van de door het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (EIGE) aanbevolen definities, classificaties en typologieën, kunnen feminicides in drie categorieën worden opgedeeld²⁴:

Intieme feminicide

De term intieme feminicide wordt, onder meer, gebruikt voor een opzettelijke feminicide na het (jarenlang) ervaren van partnergeweld. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) worden de meeste gevallen van feminicide gepleegd door een partner of ex-partner van het slachtoffer. Hiermee onderscheidt (intieme) feminicide zich van andere vormen van doodslag of moord waarbij het vaker zou gaan om een andere dader dan de (ex-) partner.

Daarnaast wordt onder intieme feminicide ook een intrafamiliale feminicide verstaan (een feminicide gepleegd door een familielid, al dan niet samenwonend, alsook andere leden van het huishouden die onder hetzelfde dak wonen, en bloedverwanten door huwelijksverbintenis of adoptie) en een feminicide die door de familie wordt gepleegd in naam van de 'eer', de traditie, de godsdienst of voor de bruidsschat.

Niet-intieme feminicide

Onder niet-intieme feminicide kan worden verstaan: een opzettelijke feminicide gepleegd door een derde in de context van seksuele uitbuiting, mensensmokkel of mensenhandel, seksueel geweld, ongelijke machtsverhoudingen, de bijzondere kwetsbaarheid van vrouwen

ouder dan vijftien jaar of in een andere context die verband houdt met het gender van het slachtoffer.

Indirecte feminicide

In deze gevallen gaat het om een onopzettelijke feminicide, bijvoorbeeld indien het slachtoffer zelfmoord pleegt als gevolg van bijvoorbeeld het (ex-) partnergeweld of in het kader van praktijken die schadelijk zijn voor vrouwen zoals genitale verminking.

Tot slot omvat een restcategorie van onopzettelijke feminicide alle andere soorten onopzettelijke homicide of overlijden ten gevolge van praktijken die schadelijk zijn voor vrouwen (bv. ten gevolge van een gedwongen abortus, enz.).

In lijn met de *Victims' Rights Directive*, beschouwt EIGE ook familieleden van het dodelijk slachtoffer als slachtoffers van een feminicide.

Volgens schattingen van *United Nations Office on Drug and Crime* (UNODC) zouden in Europa 29% van alle dodelijke vrouwelijke slachtoffers, met opzet gedood zijn door hun partner²⁵. Volgens cijfers die het EIGE verzamelde in 10 lidstaten, werden er in 2022, 444 vrouwen vermoord door hun partner²⁶.

In België lieten in 2022 minstens 24 vrouwen het leven na dodelijk (ex-) partnergeweld. Deze cijfers werden verzameld door de blog Stop Feminicide op basis van krantenartikelen²⁷.

²⁴ <https://eige.europa.eu/publications/femicide-classification-system>

²⁵ <https://eige.europa.eu/publications/measuring-femicide-belgium>

²⁶ <https://eige.europa.eu/news/femicide-name-it-count-it-end-it>

²⁷ <http://stopfemicide.blogspot.com/p/violences-machistes.html>

Femicidewet

In uitvoering van het NAP 2021-2025 scherpste België in 2022 de strijd tegen dodelijk (ex-) partnergeweld en feminicides aan. Zo stemde de ministerraad in oktober in met een **wetsontwerp over het voorkomen en bestrijden van feminicide, gendergerelateerde doding en het geweld dat eraan voorafgaat**, ook wel Femicidewet genoemd. De wet voorziet (voor het eerst) een duidelijk begrippenkader van feminicide en gendergerelateerd geweld. Daarnaast wordt er voorzien in een registratie van het aantal feminicides in ons land – want meten is weten. Een goed zicht hebben op de problematiek laat toe om concrete maatregelen te nemen, zoals het verbeteren van de rechten van slachtoffers, gerichte opleidingen voor professionals en aandacht voor risicotaxatie.

In **2023** wordt er hard **verder gewerkt aan de wet** en zal deze worden voorgelegd aan het parlement vooraleer deze in voege kan treden.

Domestic Homicide Review

Een andere maatregel uit het NAP 2021-2025 is het bestuderen van de mogelijkheden om een mechanisme in te stellen voor de analyse van gendergerelateerde moorden, met bijzondere aandacht voor feminicides. Met dit mechanisme wordt gestreefd naar een betere kennis over de slachtoffers (hun geslacht, leeftijd en relatie tot de pleger) en naar rapportage over de omstandigheden van deze moorden (zoals de dag en het tijdstip, de plaats en de gebruikte middelen om de daad te plegen). Door hier een goed zicht op te krijgen, kunnen namelijk gerichte alsook structurele aanbevelingen geformuleerd worden en maatregelen genomen worden om dergelijke moorden in de toekomst te voorkomen. Het opzetten van dergelijk mechanisme is tevens een expliciete aanbeveling uit het GREVIO-rapport.

In opdracht van het kabinet Gendergelijkheid voerde het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) in 2022 een **onderzoek naar de ontwikkeling van een methodologie voor de retrospectieve analyse van gevallen van moord op vrouwen in de context van gendergerelateerd geweld**. Dit houdt in dat een casus wordt geanalyseerd op basis van informatie over het verleden van het slachtoffer en de relatie met de dader.

De **oprichting van een federaal interdisciplinair comité** om deze zaken te analyseren werd tevens opgenomen in de Femicidewet. Dit comité zal opgericht worden in de loop van 2023. Het comité zal door middel van diens analyses tot doel hebben om, enerzijds, structurele aanbevelingen te formuleren met betrekking tot de preventie van feminicide, gendergerelateerde dodingen en het geweld dat daaraan voorafgaat en, anderzijds, het verbeteren van de kennis inzake feminicides en gendergerelateerde dodingen.

Mobiel stalkingalarm

Het mobiel *stalkingalarm* is een belangrijke beschermingsmaatregel voor slachtoffers van levensbedreigende *stalking* in een context van intrafamiliaal geweld (bv. door een ex-partner of in het kader van eengerelateerd geweld). Het is een belangrijke maatregel in de strijd tegen feminicides.

Het *stalkingalarm* bestaat uit een alarmknopje, verbonden met de 112 BE applicatie op de smartphone van het slachtoffer. Indien het slachtoffer zich bedreigd voelt en op de knop duwt, initieert dit een prioritaire melding bij de noodcentrale. Deze stuurt urgent een politiepatrouille naar de live locatie van het slachtoffer om de betrokkenen te beveiligen.

In 2019 startte, onder coördinatie van het Instituut, een pilootproject rond het mobiel *stalkingalarm* in Gent. Het pilootproject ging na hoe het mobiel *stalkingalarm* op

politieel vlak kon functioneren, en daarbij mogelijks gekoppeld kon worden aan een multidisciplinair overlegstelsel. Daarnaast werd er een technische werkgroep opgericht om de technische werking van het mobiel *stalkingalarm* nauwgezet op te volgen.

Het pilootproject liep in 2021 af en werd geëvalueerd door het Instituut. In navolging daarvan formuleerde het Instituut een advies en een nieuwe procedure, gekoppeld aan de werking van de COL 15/2020 en COL 4/2006²⁸. In deze nieuwe procedure wordt de rol van het multidisciplinair overlegstelsel in de fase van de toekenning van een mobiel *stalkingalarm* achterwege gelaten om de procedure te kunnen versnellen, het gaat namelijk om levensbedreigende situaties van *stalking*. De politie speelt een belangrijke rol in de procedure voor aansluiting van een mobiel *stalkingalarm* en staat in nauw contact met het slachtoffer. Het parket neemt de finale beslissing. Binnen de modaliteiten van de COL 4/2006, kan de toekenning van een *stalkingalarm* door het parket worden gekoppeld aan de hulpverlening.

In maart 2022 ging een nieuwe fase van de uitrol van het mobiel *stalkingalarm* in. **Het *stalkingalarm* werd uitgerold in de provincies Oost- en West-Vlaanderen.** Daartoe werd op niveau van het Hof van Beroep een **resortelijke omzendbrief** ontwikkeld, gebaseerd op het voorstel van nieuwe procedure door het Instituut. Deze omzendbrief creëerde het wettelijk kader voor de uitrol van het *stalkingalarm* in de twee provincies en bewaakt zo de eenvormige toekenning van het alarm en toepassing van de procedures door politie en parket.

Het Instituut kreeg van de staatssecretaris voor Gelijke Kansen, de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken een **mandaat als projectcoördinator** inzake de nationale (gefaseerde) uitrol van het mobiel

stalkingalarm. In het kader van dat mandaat zal het Instituut de **uitrol in Oost- en West-Vlaanderen evalueren en een beleidsadvies met aanbevelingen met het oog op de nationale uitrol van het *stalkingalarm*** bezorgen aan de betrokken ministers.

Naast de uitrol was een ander hoogtepunt de **studiedag Mobiel *stalkingalarm*** die het Instituut organiseerde met lokale partners van politie en parket Oost- en West-Vlaanderen. Deze studiedag richtte zich tot de referentieambtenaren en -magistraten intrafamiliaal geweld en de korpschefs van Oost- en West-Vlaanderen, maar ook andere gerechtelijke arrondissementen waren aanwezig in Roeselare en online. De studiedag stond stil bij het fenomeen *stalking* en de werking van het mobiel *stalkingalarm* in de strijd tegen dodelijk ex-partnergeweld. Twee slachtoffers kwamen een krachtige getuigenis brengen over de subtiliteiten en de ernst van *stalkinggedrag* en het belang van het mobiel *stalkingalarm* in de strijd tegen dodelijk geweld.

In 2023 zal er hard worden verder gewerkt aan de uitrol van het mobiel *stalkingalarm* in het gerechtelijk arrondissement Limburg en de politiezones Brussel Hoofdstad Elsene en Brussel Noord. Vervolgens komen onder meer Antwerpen en Luik aan de beurt. Hiertoe zal het Instituut nauw samenwerken met de lokale actoren en de kabinetten.

Thema 3: Seksueel geweld

Seksueel geweld omvat elke seksuele daad die tegen iemands wil wordt uitgevoerd. Vaak wordt een onderscheid gemaakt tussen hands-on en hands-off seksueel geweld. Bij hands-on seksueel geweld is er sprake van fysiek contact tussen pleger en slachtoffer. Onder andere ongewenste seksuele aanrakingen of verkrachting vallen daar dus onder. Bij hands-off seksueel geweld is er geen sprake van fysiek contact en kan het gaan van onder druk gezet worden om naaktfoto's te maken tot het

28 <https://www.om-mp.be/nl/meer-weten/omzendbrieven>

ongewenst verspreiden van de eigen of iemand anders naaktbeelden.

Uit het grootschalige, Belgische UN-MENAMAIS-onderzoek (2021) blijkt dat 64% van de Belgische inwoners tussen 16 en 69 jaar al ooit in hun leven seksueel geweld meemaakten. Gekeken naar de vrouwelijke en mannelijke respondenten is dat respectievelijk 81% en 48% die ooit seksueel geweld meemaakten. Echter doet maar 5% van de vrouwen en slechts 2% van de mannen hiervan ook aangifte bij de politie²⁹.

Hands-off seksueel geweld vindt door de technologische ontwikkelingen steeds meer online plaats of aan de hand van technologie. Het niet-consensueel verspreiden van seksueel getinte inhoud ('wraakporno') is daarvan een voorbeeld. In 2022 voerde het Instituut een onderzoek uit waaruit blijkt dat de naaktbeelden van 1% van de Belgische bevolking al zonder hun toestemming werden verspreid. Ook bij deze vorm van seksueel geweld ligt de aangiftebereidheid laag. Slechts 1 op 6 slachtoffers doet ook aangifte bij de politie.

Het Instituut focuste zich in 2022 voornamelijk op de ondersteuning van slachtoffers van seksueel geweld door de Zorgcentra na Seksueel geweld verder uit te rollen en specifieke aandacht te vragen voor kwetsbare groepen zoals vluchtelingen. Daarnaast werkte het Instituut ook samen met de Geïntegreerde politie om een goede politionele ondersteuning van slachtoffers van niet-consensuele verspreiding van seksuele inhoud te vrijwaren.

Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG)

De ontwikkeling van de ZSG werd voortgezet in 2022. Een ZSG biedt op één centrale plaats gratis medische,

forensische, psychologische en politionele hulp aan alle slachtoffers van seksueel geweld in de acute fase. Als nationaal coördinator van het project is het Instituut verantwoordelijk voor de structurele implementering en validering van de ZSG.

De ZSG in enkele cijfers

- **Na de opening van 2 nieuwe centra** in Roeselare en Leuven in 2022 **telt België inmiddels 8 ZSG**. Sinds de opening in 2017 hebben de ZSG 8.230 slachtoffers opgevangen, waarvan 3.287 in 2022. Elke maand meldden zich gemiddeld 131 slachtoffers bij een ZSG.
- Sinds de opening hebben 5.926 slachtoffers zich binnen 7 dagen na het seksueel geweld bij een ZSG aangemeld. Dit is vooral belangrijk omdat er na die tijd weinig kans is om nog sporen van seksueel geweld te vinden bij forensisch onderzoek.
- De ZSG hebben 90,6% vrouwelijke slachtoffers en 9,4% mannelijke slachtoffers opgevangen.
- **67% van de vrouwelijke slachtoffers die in een ZSG werden opgevangen en 57,8% van de mannelijke slachtoffers** waren slachtoffer van (poging tot) verkrachting. Bij 13,8% van de vrouwelijke slachtoffers en 195,3% van de mannelijke slachtoffers ging het om aantasting van de seksuele integriteit.
- De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 24 jaar. 31,9% van de slachtoffers is minderjarig.
- 64% van de slachtoffers doet aangifte of heeft aangifte gedaan bij hun eerste opname in het ZSG.
- 37,4% van de slachtoffers kenden de persoon die het seksueel geweld pleegde.
- Meer dan 80 mensen van ziekenhuispersoneel hebben deelgenomen aan de door het Instituut georganiseerde basisopleiding over de ZSG (waaronder ongeveer 60 forensisch verpleegkundigen en 15 psychologen).
- 359 politieambtenaren werden opgeleid tot zedeninspecteur na het volgen van een erkende opleiding over de opvang van slachtoffers van seksueel geweld bij de ZSG.

29 UN-MENAMAIS (2021)

- 85 personen hebben deelgenomen aan de voortgezette opleiding over het omgaan met culturele diversiteit.

Opleidingen

Basisopleidingen voor het ziekenhuispersoneel

De opleiding van alle personeelsleden rond seksueel geweld is een van de centrale elementen van de ZSG, of het nu gaat om forensisch verpleegkundigen, psychologen, politieambtenaren of magistraten.

Het Instituut organiseert regelmatig basisopleidingen voor het ziekenhuispersoneel dat in de ZSG-afdelingen werkt. Deze opleidingen bestaan uit een algemeen deel over seksueel geweld en een specifiek deel voor forensisch verpleegkundigen en psychologen. De basisopleiding duurt een maand. In 2022 vonden de basisopleidingen plaats in januari-maart, juni-september en november-december (Frans) en in januari-februari en mei (Nederlands).

Goedkeuring van het erkenningsdossier “zedeninspecteur voor het ZSG”

De politieambtenaren die binnen de ZSG interveniëren, moeten ook een opleiding volgen die wordt georganiseerd door de provinciale politieacademies op basis van een erkenningsdossier.

Op basis van feedback van politieambtenaren die de voortgezette opleiding “Zedeninspecteur voor het ZSG” volgden, werd het programma voor deze opleiding herzien. Dit resulteerde in een nieuw erkenningsdossier voor een functionele opleiding. Vooraleer een kandidaat-zedeninspecteur kan deelnemen aan deze opleiding, dient men een preselectie te doorlopen. Deze preselectie werd eveneens opgenomen in een erkenningsdossier om zo te garanderen dat elke zedeninspecteur op een uniforme wijze wordt gerekruteerd en geselecteerd. Beide erkenningsdossiers werden goedgekeurd op het Onderhandelingscomité voor de Politiediensten (OCP) op 28 september 2022.

Voortgezette opleiding

Om het welzijn van de teams en de kwaliteit van de zorg voor de slachtoffers te waarborgen, organiseerde het Instituut in 2022 een voortgezette opleiding voor het ziekenhuispersoneel over het omgaan met culturele diversiteit met betrekking tot het ZSG-aanbod. Deze sessie behandelde verschillende thema's zoals migratie, vrouwelijke genitale verminking, werken met respect voor culturen en religieuze overtuigingen, en interculturele bemiddeling/tolken bij slachtoffers van seksueel geweld.

Een ander type voortgezette opleiding is de technische supervisie door deskundigen in het kader van het forensisch onderzoek van slachtoffers van seksueel geweld. In 2022 werden sessies voor forensisch verpleegkundigen georganiseerd door het Instituut in samenwerking met wetsdokters, met de bedoeling om complexe gevallen te bekijken en praktische oefeningen te maken.

Opleidingsvideo's

Om de opstart van nieuwe personeelsleden te verbeteren en de kwaliteit van het forensisch onderzoek te waarborgen, heeft het Instituut in samenwerking met het ZSG van Brussel en wetsdokters een opleidingsvideo gemaakt om het verloop van een forensisch onderzoek te illustreren en uit te leggen aan het personeel. Deze video zal aan alle nieuwe forensisch verpleegkundigen van de ZSG ter beschikking worden gesteld als pedagogisch hulpmiddel.

Daarnaast heeft het Instituut een toelichtingsvideo gemaakt over het nieuwe handelingsplan voor minderjarige slachtoffers bij de ZSG. Een juriste van de Orde der Artsen werkte eraan mee om de rechten van minderjarigen voor te stellen. Deze video wordt gebruikt om het ZSG-personeel op te leiden over het nieuwe handelingsplan. Het werd ook voorgesteld op een colloquium dat werd georganiseerd door de Vertrouwenscentra Kindermishandeling (VK).

Proces van de juridische validatie

In 2022 zette het Instituut het proces van de juridische validatie van het ZSG-model en de juridische verankering van de ZSG verder. Er werden in dat kader begeleidingscomités en bilaterale overlegmomenten georganiseerd met vertegenwoordigers van de verschillende partners van het ZSG (zoals de Vaste Commissie van de Lokale Politie, de federale politie, het College van procureurs-generaal, de FOD Justitie, de Federale Raad voor Ziekenhuisvoorzieningen, de FOD Volksgezondheid en de Orde der Artsen).

Deze werkzaamheden hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van een wetgevend kader voor de ZSG, dat in 2023 op politiek niveau zal worden besproken.

Pilootproject Commissie Juridische Bijstand

Vanaf november 2022 werd in het ZSG Oost-Vlaanderen een pilootproject opgestart met de Commissie Juridische Bijstand (CJB) Gent. Slachtoffers die zich aanmelden in het ZSG en worstelen met juridische vragen of twijfelen om een klacht neer te leggen, kunnen worden doorverwezen naar de speciaal ingerichte (fysieke en telefonische) permanentiedienst van het CJB. Hier kunnen zij voor advies en eerstelijnsbijstand terecht bij eerstelijnsadvocaten die specifiek opgeleid werden in de materie van seksueel geweld.

Operatie Toestemming

De cijfers van de ZSG illustreren jaarlijks dat jongeren een verhoogd risico hebben om slachtoffer te worden van seksueel geweld, onder andere in de leeftijdsgroep van 18 tot 26 jaar. In 2022 werd er voor deze doelgroep een project opgestart om hen te sensibiliseren over seksueel geweld en te informeren over de ZSG op campus-

sen binnen het hoger onderwijs, in het feestmilieu en op festivals. Het federale project onder de naam 'Operatie Toestemming' is van start gegaan in oktober 2022 in samenwerking met twee organisaties: Plan International en Plan Sacha. In nauwe samenwerking met het Instituut trekken deze twee organisaties heel België rond om zowel jongeren zelf als organisatoren van feesten en festivals te sensibiliseren en informeren over seksueel geweld en de ZSG.

Communicatie

De gids voor steunfiguren van slachtoffers van seksueel geweld werd volledig herwerkt en uitgebracht in 4 talen (Nederlands, Frans, Duits en Engels). Deze informeert de personen die een slachtoffer omringen nog beter over de gevolgen van seksueel geweld, de rol die zij kunnen spelen om slachtoffers te ondersteunen en waar men terecht kan voor welke hulp.

Naar aanleiding van de vluchtelingencrisis, die een gevolg is van de Russische invasie op Oekraïne, werden zowel de animatievideo als de websitepagina met uitleg over de ZSG naar het Engels vertaald. Op deze manier hoopt het Instituut meer anderstalige slachtoffers van seksueel geweld over de ZSG te kunnen informeren zodat ook zij van de nodige zorgen kunnen gebruik maken. Ook het drieluik waarin uitgelegd wordt welke zorg een ZSG kan bieden aan een slachtoffer, werd naar het Oekraïens en Russisch vertaald.

Financiering

In 2022 werden opnieuw overeenkomsten afgesloten met de ziekenhuizen en politiediensten waarbinnen een ZSG georganiseerd wordt, om zo de werking van deze ZSG te kunnen verzekeren. Voor de ZSG-afdelingen binnen de ziekenhuizen werd een financiële tussenkomst voor-

zien door het Instituut en FOD Volksgezondheid voor de personeelskosten, zorggerelateerde kosten, werkingskosten en supervisie. De politiediensten ontvingen via het Instituut een vergoeding naargelang het aantal zedeninspecteurs dat werd opgeleid alsook voor het beschikbaar stellen van een of meerdere duo's van opgeleide zedeninspecteurs, voor elke politionele tussenkomst van dit duo op een ZSG en voor de coördinatie- en supervisiekosten die zij maken.

Bescherming van Oekraïense vluchtelingen tegen seksueel geweld

België verwelkomde sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne al een groot aantal Oekraïense vluchtelingen, die onderdak vonden bij familie, in gastgezinnen of opvanginitiatieven. Vluchtelingen zijn echter bijzonder kwetsbaar voor seksueel geweld, ook buiten de context van mensenhandel. Uit het Belgische UN-MENAMAIS-onderzoek (2021)³⁰ bleek dat 84% van de verzoekers om internationale bescherming ooit seksueel geweld meemaakte, en dit niet alleen in het land van herkomst of op de vlucht, maar ook in het gastland. Het onderzoek wees echter ook uit dat slachtoffers uiterst zelden professionele hulp zochten, en geen enkel slachtoffer dit geweld meldde bij formele autoriteiten.

Op 8 maart publiceerde het Instituut een opiniestuk³¹ waarbij het samen met andere mensenrechtenorganisaties wees op deze specifieke kwetsbaarheid van Oekraïense vluchtelingen, zijnde voornamelijk alleenstaande vrouwen en kinderen. Daarnaast vroeg het Insti-

tuut aandacht voor het risico op (seksueel) misbruik, ook buiten de context van mensenhandel, en wees het op de verantwoordelijkheid van onze overheid om hen hier tegen te beschermen.

De federale, regionale en lokale overheden, alsook hulporganisaties en particulieren namen tal van initiatieven om kwetsbare vluchtelingen te helpen. Als aanvulling op deze bestaande ondersteunings- en hulpverleningsinitiatieven, werkte het Instituut samen met verschillende migrantenorganisaties specifieke **projecten uit om psychosociale en socioculturele ondersteuning** te bieden aan deze kwetsbare doelgroep. Deze projecten benadrukken het belang van specifieke, laagdrempelige en cultuursensitieve initiatieven om (potentiële) slachtoffers van (seksueel) geweld de mogelijkheid te bieden op een veilige manier te kunnen praten over een mogelijke geweldsproblematiek, en hen op die manier toe te kunnen leiden naar hulpverlening. De specifieke werkwijze en de noodzaak ervan, lichtte het Instituut toe in een advies, dat beschikbaar is op de website van het Instituut.

Daarnaast werkte het Instituut, samen met migrantenorganisaties en Oekraïense vluchtelingen, ook een *toolkit* uit om professionals een praktisch houvast te bieden bij deze hulp aan- en doorverwijzing van (Oekraïense) vluchtelingen die (potentieel) slachtoffer zijn van seksueel geweld.

Niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud ('wraakporno')

In 2020 kreeg het Instituut er een nieuwe bevoegdheid bij. Slachtoffers wiens seksueel getinte afbeeldingen of video's zonder hun toestemming werden gedeeld, kunnen nu bij het Instituut terecht voor ondersteuning en informatie over hun rechten en actiemogelijkheden. In

30 BRAIN-be. (2021). UN-MENAMAIS: Een beter begrip van de mechanismes, aard, omvang en impact van seksueel geweld in België.

31 Zie ook: [Opiniestuk 'Bescherm Oekraïense vluchtelingen tegen \(seksueel\) misbruik' | Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen \(belgium.be\)](#)

sommige gevallen kan het Instituut ook samen met het slachtoffer juridische stappen ondernemen.

Zoals ook het geval is bij de andere thema's waarrond het Instituut werkt, is het van belang dat de professionals bij wie slachtoffers komen aankloppen hen op een zo goed mogelijke manier kunnen ondersteunen. Om dit te bewerkstelligen heeft het Instituut, in samenwerking met de geïntegreerde politie, een richtlijn ontwikkeld. In deze **richtlijn gericht op de geïntegreerde politie** wordt niet alleen toegelicht hoe ze slachtoffers het best kunnen ondersteunen, maar ook hoe het onderzoek naar dergelijke feiten gevoerd kan worden.

Maar de niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud is maar één van de vele vormen die digitaal seksueel geweld kan aannemen. Het Instituut zal daarom bij haar activiteiten in **2023** haar **focus verbreden om ook te werken rond andere vormen van digitaal seksueel geweld**.

Thema 4: Economisch geweld

Economisch geweld is een relatief nieuw begrip. Het is een problematiek op zich en is soms niet goed bekend bij beleidsmakers, stakeholders en slachtoffers die zich niet als zodanig identificeren. In het risicotaxatie-instrument voor (ex-)partnergeweld dat door de omzendbrief COL 15/2020 van het College van procureurs-generaal werd veralgemeend, wordt iemands verzwakte economische situatie echter als een risicofactor beschouwd, terwijl economische onafhankelijkheid als een beschermende factor tegen gendergerelateerd geweld wordt gezien.

Daarom besloot het Instituut een **nota over economisch geweld in België** op te stellen. Deze nota maakte het mogelijk om dit begrip nauwkeuriger te definiëren en de context waarin het evolueert te verduidelijken.

Economisch partnergeweld

Economisch geweld kan worden omschreven als het ontnemen van elke mogelijkheid tot financiële autonomie en het benadrukken van het isolement van het slachtoffer. Controle nemen over of de toegang beperken tot de gemeenschappelijke of individuele middelen, en de huidige of toekomstige inkomensmogelijkheden van het slachtoffer beperken als onderdeel van een machtsstrategie, is een vorm van economisch misbruik. In dit proces scheidt de agressor het slachtoffer van de eigen middelen, rechten en keuzes, wat tot financieel isolement leidt en een gedwongen afhankelijkheid creëert. Economisch geweld omvat een geheel van acties om de financiële autonomie van vrouwen te controleren, zoals chantage op financieel gebied, intimidatie om aankopen te controleren, inbeslagname van loon of eigendom, verbod om te werken, enz.

Dit heeft belangrijke economische gevolgen. Oom de veroorzaakte schade te herstellen worden economische gevolgen van gendergerelateerd geweld vaak economisch gecompenseerd.

Het Instituut zal in 2023 verder werken rond economisch partnergeweld en de inzichten die verworven werden bij het opstellen van de nota hieromtrent.

Thema 5: Eergerelateerd geweld

In België wordt eergerelateerd geweld (zoals vrouwelijke genitale verminking en gedwongen huwelijken) beschouwd als een schending van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden. Deze vorm van geweld is gebaseerd op tradities die voortvloeien uit een patriarchale visie op het gezin. Het wordt voornamelijk tegen vrouwen gepleegd, maar eergerelateerd geweld kan ook mannen treffen. Het gebrek aan kennis en begrip van eergerela-

teerd geweld is een belangrijke belemmering voor het herkennen en aanpakken ervan.

Omzendbrief over het strafrechtelijk beleid met betrekking tot eergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking en gedwongen huwelijken en wettelijke samenwoningen (COL 6/2017)

De gemeenschappelijke omzendbrief van de minister van Justitie en het College van Procureurs-generaal betreffende het opsporings- en vervolgingsbeleid inzake eergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminkingen, gedwongen huwelijken en wettelijke samenwoningen (COL6/2017) is op 1 juni 2017 in werking getreden. De bedoeling ervan is om magistraten en politie bewust te maken van de realiteit van deze fenomenen, hen instrumenten aan te reiken om deze vormen van geweld beter te begrijpen en op gepaste wijze te onderzoeken, het vervolgingsbeleid voor te parketten te definiëren en de codering en verzameling van statistische gegevens bij politie en justitie te verbeteren.

COL 6/2017 voorziet in een vergadering van de referentiemagistraten van de parketten en de parketten-generaal in aanwezigheid van het Instituut om de toepassingsvoorwaarden van deze omzendbrief te evalueren. Ook vertegenwoordigers van organisaties die actief zijn op het gebied van eergerelateerd geweld en wiens aanwezigheid nuttig zou zijn voor de evaluatie van de omzendbrief, kunnen worden uitgenodigd. Daarom wilde het Instituut een balans opmaken van de toepassing van COL 6/2017 vanuit het perspectief van organisaties die actief zijn op het gebied van de preventie en de bestrijding van gedwongen huwelijken, eergerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Het doel is om de belangrijkste sterke en zwakke punten van de omzendbrief op het terrein te analyseren en na te gaan of hij voldoende bekend is op lokaal niveau.

Daarom heeft het Instituut de vzw La Voix des femmes, in samenwerking met de vzw GAMS, opdracht gegeven om COL 6/2017 te evalueren in het licht van de behoeften die door de op dit gebied actieve organisaties en, via hen, door de betrokken slachtoffers worden geuit, maar ook om na te gaan hoe meer synergiën tot stand kunnen worden gebracht tussen COL 6/2017 en de professionals uit de psychosociale, onderwijs- en medische sector, enz. Via deze evaluatie wil men ook nagaan hoe de lokale netwerking tussen deze sectoren en de politieke en justitiële sectoren rond COL 6/2017 kan worden versterkt. Dit alles resulteerde in een presentatie van de belangrijkste aanbevelingen op 20 december 2022. Deze werkzaamheden zullen begin 2023 worden afgerond.

Gedwongen huwelijken

Een jaar na de verspreiding van de meldcode voor gedwongen huwelijken onder de ambtenaren van de burgerlijke stand evalueerde het Instituut het gebruik ervan. Deze evaluatie benadrukte de rol van ambtenaren van de burgerlijke stand bij het opsporen en voorkomen van gedwongen huwelijken. Elk jaar wordt 30,5% van de ambtenaren van de burgerlijke stand immers geconfronteerd met situaties van gedwongen huwelijken. De evaluatie omvatte ook aanbevelingen om het beleid tegen gedwongen huwelijken op lokaal niveau te verbeteren.

Daarnaast werd een **presentatie gegeven over de meldcode** op het jaarlijks congres van zowel de **Europese Vereniging voor Ambtenaren van de Burgerlijke Stand** in mei als dat van **Burgerzaken Vlaanderen** in oktober. Deze presentaties werden met bijzonder veel interesse onthaald. Ook werden er enkele pertinente beleidsknelpunten opgeworpen, zoals de invloed van de digitalisering van burgerzaken op het detecteren van gedwongen huwelijken door ambtenaren van de burgerlijke stand.

Vrouwelijke genitale verminking

Vrouwelijke genitale verminking (VGV) is een flagrante en onaanvaardbare schending van de rechten van vrouwen en kinderen. Het tast de fysieke, psychologische en seksuele integriteit van vrouwen en meisjes ernstig aan en heeft aanzienlijke onmiddellijke en langetermijngevolgen.

In 2010, 2014 en 2018 werden drie studies uitgevoerd naar de geschatte prevalentie van VGV in België. Met de invoering van deze vierjaarlijkse prevalentiestudies komt België tegemoet aan de aanbeveling om de problematiek van VGV beter te doorgronden om beter acties te kunnen plannen die aangepast zijn aan de specifieke noden die ermee gepaard gaan.

In opdracht van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid en de federale minister van Volksgezondheid hebben het Instituut en de FOD Volksgezondheid Fabienne Richard, directrice van GAMS en doctor in de volksgezondheidswetenschappen, en demografe Dominique Dubourg de opdracht gegeven **een vierde studie uit te werken en uit te voeren naar de prevalentie van meisjes en vrouwen die VGV hebben ondergaan of het risico lopen VGV te ondergaan in België**. Het doel van deze studie is om een schatting te maken van de prevalentie van meisjes en vrouwen die VGV hebben ondergaan aan de hand van een indirecte methode die rekening houdt met de meest recente aanbevelingen op dit gebied op Europees niveau en de laatste beschikbare demografische en gezondheidsenquêtes (*Demographic and Health Surveys – DHS*). Er werd ook rekening gehouden met de raming van de prevalentie van meisjes die risico lopen, die door het Europees Instituut voor gendergelijkheid werd ontwikkeld.

De resultaten van de studie werden voorgesteld tijdens een persconferentie met de staatssecretaris. Het blijkt dat er meer dan 23.000 besneden vrouwen in België wonen en dat meer dan 12.000 minderjarige meisjes met besne-

den moeders het risico lopen om VGV te ondergaan als er geen preventieve maatregelen worden genomen.

Op verzoek van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid en overeenkomstig het NAP 2021-2025 heeft het Instituut aan GAMS ook de opdracht gegeven om een **informatie- en sensibiliseringscampagne te organiseren om de zichtbaarheid van de twee centra voor multidisciplinaire zorg voor slachtoffers van VGV te vergroten**. Deze bevinden zich in de ziekenhuizen van het UZ Gent³² en het UMC Sint-Pieter in Brussel³³. Zij adviseren, regelen en coördineren passende medische zorg en bieden medische, paramedische, psychologische en sociale hulp aan slachtoffers van VGV, wat van deze centra een uniek model in Europa maakt.

Toch komt het voor dat de betrokken bevolkingsgroepen en de beroepsgroepen die in contact kunnen komen met vrouwen en meisjes die VGV hebben ondergaan of dreigen te ondergaan, niet op de hoogte zijn van het bestaan van deze centra. Bovendien kunnen de slachtoffers nog steeds een legitieme angst voelen die hen tegenhoudt om zich tot deze centra te wenden. Daarom werd in september 2022 begonnen met de **ontwikkeling van nieuwe sensibiliserings- en communicatiemiddelen**, met als doelstelling om **deze informatie- en sensibiliseringscampagne officieel te lanceren ter gelegenheid van de internationale dag tegen VGV op 6 februari 2023**.

³² <https://www.uzgent.be/vrouwenklinik>

³³ <https://www.stpierre-bru.be/nl/service/gynaecologie-verloskunde/hoogstraat-320/cemavie-vrouwelijke-genitale-verminking/>

3. Werk

Tijdslijn

- JUNI** Publicatie van de studie over de uitvoering van de Quotawet.
- SEPTEMBER** Actualisering van de statistieken over de loonkloof.
Lancering van de projectoproep 'Bread & Roses'.
- NOVEMBER** Toevoeging van het criterium gezinsverantwoordelijkheid aan de lijst van de door de Genderwet beschermde criteria.

Kerncijfers

- **33** meldingen van mogelijke discriminatie in vacatures of advertenties, en **35** van discriminatie in het kader van een selectieprocedure;
- **83** meldingen in verband met welzijn op het werk;
- Het jaarloon van vrouwen lag **21,6%** lager dan dat van mannen. Na correctie voor het aantal werkuren daalt de loonkloof tot **8,5%**.

3.1. Studie over de uitvoering van de Quotawet in beursgenoteerde ondernemingen en overheidsbedrijven

Het Instituut heeft een vierde studie uitgevoerd over de uitvoering van de wet van 28 juli 2011 betreffende de quota in beursgenoteerde vennootschappen en autonome overheidsbedrijven. Daaruit blijkt dat de aanwezigheid van vrouwen in de bestuursraden van alle private en publieke ondernemingen tussen 2008 en 2020 verviervoudigd is, van 8,3% in 2008 tot 34,1% in 2020. Beter nog: in 2020 voldeed 98,2% van de ondernemingen aan de Quotawet. De studie analyseerde ook de samenstelling van directiecomités. Daar is de situatie helemaal anders. De vertegenwoordiging van vrouwen stagneert op een zeer laag niveau: 14,5% in 2017 tegen 14,8% in 2020. Aangezien directiecomités niet onder de Quotawet vallen, zijn ze niet verplicht om veranderingen te doen op het gebied van genderdiversiteit. In 2020 waren er slechts 4,5% vrouwelijke CEO's.

3.2. Project 'Gender & Work'

Op verzoek van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit is het Instituut verantwoordelijk voor de uitvoering van het project 'Gender & Work'. Dit project kadert in het [Nationaal Plan voor](#)

Herstel en Veerkracht (PHV) en wordt gefinancierd door het herstelplan **NextGenerationEU** van de Europese Unie. De doelstelling van het project is om de gendergelijkheid op de arbeidsmarkt te bevorderen en de negatieve effecten van de COVID-19-crisis op dat vlak tegen te gaan.

Projectoproep ‘*Bread & Roses*’

De projectoproep ‘*Bread & Roses*’ werd gelanceerd in het kader van het project ‘*Gender & Work*’. De doelstelling van dit project is de inclusie en het duurzaam aan de slag houden van vrouwen in kwetsbare situaties op de Belgische arbeidsmarkt, als werknemer of zelfstandige. Deze doelstelling wordt nagestreefd door:

- Het oriënteren of heroriënteren van vrouwen in kwetsbare situaties op de arbeidsmarkt;
- Het verminderen van belemmeringen voor tewerkstelling;
- De ontwikkeling van een beroepsactiviteit waardoor vrouwen in kwetsbare situaties toegang krijgen tot duurzaam betaald werk of hun beroepsactiviteit kunnen voortzetten.
- Actie ondernemen met betrekking tot de arbeidsomstandigheden

De projectoproep werd op 28 september 2022 gelanceerd. De geselecteerde projecten moeten worden uitgevoerd tussen 20 maart 2023 en 2 augustus 2024 en kunnen beschikken over een financiering van 30 000 tot 100 000 € (maximaal 100 000 € per organisatie).

3.3. Loonkloofrapport

In samenwerking met de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Statbel en de RSZ publiceerde het Instituut in 2022 een update van de cijfers over de loonkloof op basis van de RSZ-gegevens van 2020. Na correctie voor arbeidsduur bedraagt de loonkloof 8,5% en zonder correctie 21,6%. Deze cijfers betekenen een lichte daling ten opzichte van het voorgaande jaar. De belangrijkste reden hiervoor is de COVID-19-crisis en het feit dat veel minder betaalde vrouwen niet konden werken gedurende die periode.

3.4. Onderzoek over geboorteverlof

Het Instituut heeft in 2022 een onderzoek uitgevoerd rond geboorteverlof om na te gaan of mensen van wie de partner is bevallen gemakkelijk hun geboorteverlof kunnen opnemen en of zij met specifieke problemen geconfronteerd worden. In 2021 was al een begeleidingscomité opgericht met vertegenwoordiging vanuit de sociale partners, middenveldorganisaties en de academische wereld om de details van dit onderzoek te bespreken. Er werd een steekproefaanvraag ingediend bij het Rijksregister: 6000 kinderen geboren tussen 1 mei en 31 oktober 2021 werden geselecteerd voor het onderzoek. De resultaten worden in 2023 verwacht.

4. Gender mainstreaming

Tijdslijn

MAART

Eerste halfjaarlijks verslag aan de Ministerraad over de uitvoering van het federaal Plan Gender mainstreaming.

Advies over twee wetsvoorstellen betreffende de invoering van een recht op deconnectie.

JUNI

Advies over de hervorming van het kunstenaarsstatuut.

Nota over het dossier van de “regelgevingsimpactanalyse” (RIA) gericht aan de beleidscel van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid.

SEPTEMBER

Evaluatie van de uitvoering van gender budgeting.

Deelname aan de conferentie “Iedereen op de fiets! Vrouwen op de fiets in België” georganiseerd door de FOD Mobiliteit.

Tweede halfjaarlijks verslag aan de Ministerraad over de uitvoering van het federaal Plan Gender mainstreaming.

OKTOBER

Opleidingen over de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten.

NOVEMBER

Vergadering van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG).

Kerncijfers

- **2** halfjaarlijkse opvolgingsverslagen aan de Ministerraad over de uitvoering van het federaal Plan Gender mainstreaming.
- Meer dan **200** opmerkingen en commentaren naar aanleiding van elk halfjaarlijks opvolgingsverslag aan de Ministerraad.
- **8** ministeriële beleidscellen en **105** personen opgeleid rond gender mainstreaming.
- **2** opleidingen over de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten en **96** personen opgeleid.

Samenvatting

In 2022 begeleidde het Instituut de monitoring van het federaal Plan Gender mainstreaming 2020-2024. In dat kader heeft het opleidingen georganiseerd om de leden van de beleidscellen te sensibiliseren voor de integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid. Het organiseerde ook opleidingen rond de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten.

In 2022 stelde het Instituut ook adviezen op over de invoering van een recht op deconnectie en over de hervorming van het kunstenaarsstatuut. Het evalueerde de uitvoering van gender budgeting op federaal niveau.

4.1. Coördinatie en ondersteuning

Halfjaarlijkse verslagen aan de Ministerraad over de uitvoering van het federaal Plan Gender mainstreaming

Er werden twee halfjaarlijkse verslagen over de uitvoering van het federaal Plan Gender mainstreaming opgesteld, respectievelijk over de tweede helft van 2021 en de eerste helft van 2022. Deze verslagen zijn gebaseerd op de informatie die via de rapportagefiches van alle beleidscellen van de regeringsleden wordt verzameld. Ze spelen een belangrijke rol bij het informeren en stimuleren van de stakeholders met betrekking tot het federaal plan en gender mainstreaming in het algemeen. De twee halfjaarlijkse verslagen werden op 11 maart 2022 en 15 september 2022 aan de Ministerraad voorgelegd.

Na de publicatie van het eerste halfjaarlijkse verslag aan de Ministerraad heeft het Instituut de inhoud van alle ingestuurde rapportagefiches geanalyseerd. De fiches werden teruggestuurd naar de beleidscellen en de administraties met meer dan tweehonderd opmerkingen. Deze opmerkingen gaan zowel over de vorm van de ontvragen antwoorden als over de inhoud van de acties in het kader van de uitvoering van de verbintenissen uit het plan. De bedoeling is om de kwaliteit van de rapportagefiches te verbeteren, maar vooral om de uitvoering van de verbintenissen van het plan te ondersteunen. Deze oefening werd herhaald bij het tweede halfjaarlijkse opvolgingsverslag voor de Ministerraad.

In het kader van de uitvoering van het federaal Plan Gender mainstreaming onderhoudt de cel gender mainstreaming doorlopende bilaterale contacten met de beleidscellen en administraties.

Vergaderingen van de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG)

Na de publicatie van de eerste twee halfjaarlijkse verslagen aan de Ministerraad werd op 10 november 2022 een vergadering van de ICG gehouden om het proces van de opstelling van het tussentijds verslag van de regering aan het Parlement te overlopen. Het tussentijds verslag aan het Parlement behandelt enerzijds de acties van de regering in het afgelopen anderhalf jaar om de genderdimensie te integreren in de in het federaal Plan Gender mainstreaming vermelde beleidslijnen, en anderzijds de acties van de administraties sinds het begin van de legislatuur om de integratie van de genderdimensie op federaal niveau te ondersteunen en te begeleiden.

Deze vergadering was ook de gelegenheid om de door het Instituut uitgevoerde evaluatie van de toepassing van gender budgeting in het kader van de begroting 2021 te presenteren, de balans op te maken van het opleidingsaanbod en de twee nieuwe personen in de cel gender mainstreaming van het Instituut voor te stellen.

Regelgevingsimpactanalyse (RIA) en de “gendertest”

Ter herinnering: de RIA, die werd ingevoerd door de wet van 15 december 2013, is een voorafgaande impactanalyse van de ontwerpen van regelgeving die aan de Ministerraad worden voorgelegd. Ze moet ervoor zorgen dat de auteurs van regelgevingen de impact van hun projecten beoordelen op vijf gebieden, waaronder de gelijkheid van vrouwen en mannen. Dit laatste luik is de concretisering van het evaluatieverslag over de impact van ontwerpen van regelgeving op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen (“gendertest”) voorzien door de wet van 12 januari 2007.

Op initiatief van de staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging vonden politieke vergaderingen plaats over de RIA, maar ook over de opstelling van een regelgevingsagenda en de ontwikkeling van een cultuur van impactevaluatie van beleidslijnen op federaal niveau. In dit kader richtte het Instituut een gedetailleerde nota aan de beleidscel van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid. Het nam ook deel aan verschillende vergaderingen van het Impactanalysecomité om te werken aan de verbetering van het RIA-formulier en de bijhorende handleiding. Het doel van deze vergaderingen is om de RIA nieuw leven in te blazen als instrument voor de voorafgaande impactevaluatie van ontwerpen van regelgeving, maar ook om het in een gunstiger federaal kader te plaatsen voor de evaluatie van de impact van beleid in ruimere zin.

Evaluatie van de uitvoering van gender budgeting

Sinds 2011 maakt het Instituut om de twee jaar een evaluatie van de uitvoering van gender budgeting. Meer bepaald evalueert het de toepassing van de omzendbrief van 29 april 2010 over gender budgeting door de verschillende FOD's en POD's en door het Ministerie van Defensie. Doel van deze analyse is na te gaan of de in de omzendbrief voorziene methode (categorisering van de basisallocaties, eventuele toevoeging van “gendernota's” en “gendercommentaar”) correct toegepast werd. Deze evaluatie van de begroting 2021 werd in september 2022 afgerond en in november 2022 bezorgd aan de leden van de ICG, die zo opnieuw gesensibiliseerd werden rond de gebruikte methodologie en de bestaande goede praktijken.

De [evaluatie van de begroting 2021](#) is beschikbaar op de website van het Instituut.

4.2. Adviezen en aanbevelingen

Advies over twee wetsvoorstellen betreffende de invoering van een recht op deconnectie

De commissie Sociale Zaken, Werk en Pensioenen van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers vroeg het Instituut om advies over twee wetsvoorstellen met het oog op de invoering van een echt recht op deconnectie.

Dit advies liet toe om de aandacht te vestigen op de genderdimensie van telewerk in België, maar ook op het feit dat het evenwicht tussen werk en privéleven nog steeds grotendeels een vrouwenzaak is en dat vrouwen meer dan mannen te kampen hebben met mentale gezondheidsproblemen, burn-out en depressie.

Advies over de hervorming van het kunstenaarsstatuut

De minister van Werk, de minister van Sociale Zaken en de minister van Zelfstandigen vroegen het Instituut om advies over de voorgestelde hervorming van het kunstenaarsstatuut. Het doel van die hervorming is om beter rekening te houden met de specifieke aard van het werk in een artistiek domein en de kunstenaars een betere toegang tot sociale bescherming te bieden.

Dit advies spitste zich met name toe op de samenstelling en de werking van de Commissie Kunstenaars, de taken van deze commissie en het ontwerp van koninklijk besluit betreffende het recht op werkloosheidsuitkeringen voor wie in de artistieke sector werkt. Een aantal opmerkingen en aanbevelingen van het Instituut werden opgenomen in het door de regering goedgekeurde ontwerp van hervorming.

Advies betreffende een aantal resoluties rond endometriose

De Commissie Gezondheid en Gelijke Kansen van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers vroeg het Instituut om een advies over vijf resoluties over de verbetering van de situatie van vrouwen met endometriose.

Dit advies benadrukte de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op het gebied van gezondheid. Hoewel een op de tien personen met een baarmoeder aan de ziekte lijdt, blijft endometriose grotendeels onbekend, zowel bij het grote publiek als bij artsen. Een van de redenen voor dit gebrek aan aandacht is dat ziekten die verband houden met het vrouwelijk lichaam en de menstruatie nog steeds taboe zijn.

Wie met deze ziekte te maken krijgt moet gemiddeld zeven jaar wachten voordat de diagnose kan worden gesteld. Tot op heden bestaat er geen behandeling. Net als in de oncologie moet de behandeling specifiek worden afgestemd op de patiënten.

Het Instituut steunt alle initiatieven om de situatie te verbeteren en beveelt aan om een nationaal actieplan ter bestrijding van endometriose op te stellen, zoals in Frankrijk.

4.3. Netwerken en samenwerkingen

Deelname aan het netwerk van federale armoedeambtenaren

Het Instituut heeft deelgenomen aan de werkzaamheden van het netwerk van federale armoedeambtenaren om een vierde federaal plan voor armoedebestrijding op te

stellen. Op initiatief van de minister belast met Armoedebestrijding en in samenwerking met de FOD Maatschappelijke Integratie integreerde het de genderdimensie in het proces van het opstellen van het plan en in de monitoringinstrumenten ervan.

Deelname aan de Adviesraad Gender en Ontwikkeling (ARGO)

Het Instituut heeft deelgenomen aan de werkzaamheden van de Adviesraad gender en ontwikkeling (ARGO) en heeft feedback gegeven op onder andere een voorstel voor een conceptnota 'gender' van de adviesraad.

Deelname aan de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO)

In het kader van Agenda 2030 en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling (SDGs), heeft het Instituut in 2022 als waarnemend lid van het ICDO een samenvatting opgesteld rond de verwezenlijkingen op federaal niveau sinds 2017 op vlak van *SDG 5: Achieve gender equality and empower all women and girls*. Deze bijdragen van de administraties die deel uitmaken van het ICDO zullen worden gesynthetiseerd in een korte *Voluntary National Review (VNR)* voor België.

Verder heeft het Instituut als lid van de werkgroep 'EU2024: Duurzaamheid' bijgedragen tot de integratie van de genderdimensie in een ontwerp van charter voor de organisatie van duurzame evenementen. Deze charter zou vereiste minimumcriteria kunnen voorzien voor elke fase van de organisatie van de formele, informele en andere evenementen van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU in 2024. Het Instituut heeft aangebracht op meer verwijzingen naar gender (als element van duurzaamheid) in de tekst.

Deelname aan de conferentie “Iedereen op de fiets! Vrouwen op de fiets in België”

Op woensdag 21 september 2022 organiseerde de FOD Mobiliteit en Vervoer een conferentie over vrouwen en

fietsen in België in het kader van de week van de mobiliteit en het federaal actieplan ter bevordering van de fiets (BE CYCLIST). Het Instituut werkte mee aan de organisatie van deze conferentie en sprak er over de verschillen tussen mannen en vrouwen op het vlak van mobiliteit en fietsgebruik. Het benadrukte ook de nood-

zaak om specifieke acties en gender mainstreaming te combineren om het fietsgebruik en de toegang van vrouwen tot mobiliteit te vergroten.

4.4. Sensibilisering en kennisverspreiding

Opleiding van de beleidscellen van de regeringsleden

Bij het begin van de legislatuur hebben de leden van de regering zich ertoe verbonden een opleiding rond gender mainstreaming te organiseren bij hun beleidscellen. In dit verband bood het Instituut aan om in samenwerking met de firma Nesma Consulting opleidingen binnen de beleidscellen van de regeringsleden te financieren en te organiseren. De beleidscellen werden aangemoedigd om ook de leden van hun administraties uit te nodigen die betrokken waren bij de verbintenissen die in het Federaal Plan gender mainstreaming werden aangegeven. Tijdens deze opleidingen werden enerzijds het concept gender mainstreaming en de onderliggende begrippen toegelicht en anderzijds de genderdimensie die specifiek is voor het bevoegdheidsdomein van de beleidscel in kwestie.

De opleidingen gingen van start in de tweede helft van 2021 en werden in 2022 voortgezet in de volgende acht beleidscellen:

- Beleidscel van de vice-eerste minister en minister van Economie en Werk;
- Beleidscel van de vice-eerste minister en minister van Mobiliteit;

- Beleidscel van de vice-eerste minister en minister van Ambtenarenzaken, Overheidsbedrijven, Telecommunicatie en Post;
- Beleidscel van de minister van Pensioenen en Maatschappelijke Integratie, belast met Personen met een handicap, Armoedebestrijding en Beliris;
- Beleidscel van de minister van Defensie;
- Beleidscel van de minister van Klimaat, Leefmilieu, Duurzame Ontwikkeling en Green Deal;
- Beleidscel van de staatssecretaris voor Begroting en Consumentenbescherming;
- Beleidscel van de voor Relance en Strategische Investerings, belast met Wetenschapsbeleid.

In totaal namen 105 personen deel aan deze opleidingen in 2022.

Opleiding over de integratie van de genderdimensie in overheidsopdrachten

De Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007 voorziet in de integratie van de genderdimensie in de overheidsopdrachten. Om de administraties te ondersteunen bij de uitvoering van deze verplichting, organiseerde het Instituut een opleiding over dit onderwerp. Het programma begon met een inleiding over de integratie van de genderdimensie en behandelde vervolgens de stappen die kunnen worden genomen om de genderdimensie te integreren in elke fase van het gunningsproces van overheidsopdrachten.

Deze online opleiding werd op 11 oktober 2022 in het Nederlands gegeven aan een groep van 40 personen en op 20 oktober 2022 in het Frans aan 56 personen.

5. Internationaal

Tijdslijn

- MAART** 66ste zitting van de Commissie voor de Status van de Vrouw.
- MAART** Lancering door de Europese Commissie van een voorstel voor een richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.
- OKTOBER** Constructieve dialoog van België bij het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen.
- DECEMBER** Lancering door de Commissie van een voorstel voor een richtlijn betreffende normen voor organen voor gelijke behandeling.

Samenvatting

Het Instituut is belast met de opvolging van het Europese en internationale beleid inzake gelijkheid van vrouwen en mannen. In die context heeft het zijn vertegenwoordigings-, onderhandelings-, coördinatie-, rapporterings- en opvolgingswerkzaamheden op Europees en internationaal niveau voortgezet. In 2022 volgde het Instituut de coördinatie van de verdediging van het achtste verslag van België over de uitvoering van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen op. Daarnaast volgde het Instituut de werkzaamheden

van de EU-voorzitterschappen en de onderhandelingen over de richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Het Instituut startte met de voorbereiding van het toekomstige Belgische Voorzitterschap voor de Raad van de Europese Unie dat zal plaatsvinden in 2024.

Ten slotte nam het actief deel aan de werkzaamheden van de Werkgroep Gendergelijkheid, als lid van het Europees netwerk van gelijkheidsorganen (Equinet).

5.1. Op het niveau van de Verenigde Naties

Het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen

Op 14 oktober 2022 diende België tijdens de 83ste zitting van het Comité inzake de uitbanning van discriminatie van vrouwen (*Committee on the Elimination of Discrimination against Women – CEDAW*) zijn achtste periodieke verslag in over de uitvoering van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen. Dit is het enige internationaal bindende instrument inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen. België ratificeerde het Verdrag in 1985 en rapporteert periodiek aan CEDAW over de uitvoering ervan op nationaal niveau.

Het Instituut coördineerde de voorbereiding en deelname van de Belgische delegatie die het verslag in Genève verdedigde. Het bereidde ook de raadpleging van het maatschappelijk middenveld voor in samenwerking met de FOD Buitenlandse Zaken. Het CEDAW verwelkomde de vooruitgang in het wettelijk kader. Het deed echter een reeks aanbevelingen aan België. Deze hebben betrekking op institutionele mechanismen, toegang tot de rechter, schadelijke praktijken, geweld tegen vrouwen, vrouwenhandel, stereotypen, deelname aan het openbare leven, gezondheid, werkgelegenheid, enz.

De Commissie voor de Status van de Vrouw

De Commissie voor de Status van de Vrouw (*Commission on the Status of Women (CSW)*) is een functionele commissie van de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (VN).

De 66ste zitting van de CSW werd gehouden van 14 tot en met 25 maart 2022, met als prioritair thema “het verwezenlijken van gendergelijkheid en de emancipatie van alle vrouwen en meisjes in de context van de beleidslijnen en programma’s inzake klimaatverandering, milieu en rampenrisicovermindering”. Hierover zijn in overleg conclusies aangenomen.

In 2022 heeft het Instituut:

- het Belgische standpunt gecoördineerd;
- een bijdrage geleverd aan de onderhandelingen over het Europese standpunt en de overeengekomen conclusies;
- Belgische tussenkomsten opgesteld (verklaring, tussenkomsten in panels, enz.);
- meegewerkt aan de raadpleging van het maatschappelijk middenveld
- bijgedragen aan de voorbereiding van een door de staatssecretaris georganiseerd side event over de rol van vrouwen in het beheer van het klimaatbeleid.

Nationaal actieplan “Vrouwen, Vrede en Veiligheid”

In oktober 2000 nam de VN-Veilighedsraad resolutie 1325 aan. Die resolutie heeft als doel om vrouwen beter te beschermen tegen geweld in gewapende conflicten en hun deelname aan processen van conflictoplossing en vredesopbouw te vergroten. Sinds 2009 beschikt België over een Nationaal Actieplan (NAP) ter uitvoering van de resolutie en de opvolgresoluties.

In 2022 nam het Instituut deel aan de vergaderingen en de werkzaamheden van het vierde Nationaal Actieplan “Vrouwen, Vrede en Veiligheid” (2022-2026). Het leverde input voor de jaarlijkse rapportage en bestelde, op verzoek van de staatssecretaris, een analyse van de vertegenwoordiging van vrouwen in functies die betrokken zijn bij de agenda voor vrouwen, vrede en veiligheid, om over goede praktijken op dit gebied te beschikken. Het finan-

cierde en ondersteunde ook de publicatie van de brochure “Onvergetelijke heldinnen uit W.O. I en II” door de *Vrouwenraad*.

5.2. Op het niveau van de Europese Unie

Het gendergelijkheidsbeleid van de EU en haar voorzitterschappen

Het Instituut heeft de werkzaamheden van het Franse en het Tsjechische voorzitterschap gevolgd, met name in het kader van de *High-level group on gender mainstreaming*. Het Franse voorzitterschap concentreerde zich op de voltooiing van de richtlijn betreffende een beter evenwicht tussen mannen en vrouwen bij niet-uitvoerende bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen en op psychologisch geweld tegen vrouwen. Tsjechië koos ervoor om zich te concentreren op gendergelijkheid in verstoorde economieën en het effect daarvan op de jongere generatie.

Daarnaast zette het de in 2021 gestarte onderhandelingen over de richtlijn inzake loontransparantie voort, in nauwe samenwerking met de beleidscel van de staatssecretaris en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Het volgde ook de onderhandelingen over de ontwerprichtlijnen die de Commissie in 2022 heeft aangenomen, en over de bestrijding van geweld tegen vrouwen, huiselijk geweld en de normen voor organen voor gelijke behandeling. Deze onderhandelingen vonden plaats in samenwerking met de beleidscel van de staatssecretaris en de FOD Justitie.

Tot slot startte het met de voorbereidingen voor het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in 2024 voor de staatssecretaris. Zo verzekerde het

follow-up van de vragen van de binnen de FOD Buitenlandse Zaken opgerichte Task Force EU2024 door het voorbereiden van de budgettaire, logistieke en programmatrische aspecten.

Mutual learning Program

Op verzoek van de staatssecretaris nam het Instituut deel aan het *Mutual Learning Program* van de Europese Commissie, dat Frankrijk en België samen organiseerden. Het stelde er goede praktijken voor inzake toegang tot anticonceptie om de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen te waarborgen.

Europees Instituut voor Gendergelijkheid

Het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (*European Institute for Gender Equality – EIGE*) is een agentschap van de Europese Unie dat de Europese instellingen en de lidstaten bijstaat bij het voeren van een doeltreffend genderbeleid.

In 2022 begon het expertenforum waarvan het Instituut lid is aan een nieuw mandaat. Er werd een startvergadering gehouden om de directie van het EIGE te adviseren en het Europese en de nationale niveaus op elkaar af te stemmen. Het Instituut nam ook deel aan de jaarlijkse vergadering over onder meer de Gender Equality Index 2022, geweld tegen vrouwen en zorgkwesties.

Daarnaast nam het deel aan het thematische netwerk voor gender mainstreaming en het eerste door het EIGE georganiseerde forum over gendergelijkheid. In een van de workshops ging het in op de genderdimensie van overheidsopdrachten. Dit forum bood een platform voor de uitwisseling over gendergelijkheid door de belangrijkste actoren op dit gebied samen te brengen.

Equinet

Equinet is het Europese netwerk van gelijkheidsbevorderende organen, waartoe het Instituut van bij de start behoort. Via opleidingen en seminaries stelt Equinet zijn leden in staat om een steeds grotere deskundigheid te verwerven.

In 2022 nam het Instituut deel aan de vergaderingen van de werkgroep rond gendergelijkheid. Daarnaast werkte het mee aan de publicatie van het Equinet-rapport *“Domestic and Care Workers in Europe: An Intersectional Issue”* en beantwoordde het een Equinet-vragenlijst over goede praktijken van organen voor gelijke behandeling bij het integreren van gelijkheid, met name in gelijkheidsplannen. Deze goede praktijken worden gepresenteerd in de publicatie *“Equality Planning: Purpose, Potential and Experience Case Studies From the Work of Equality Bodies”*.

Op 29 en 30 november 2022 organiseerde Equinet ook een seminar over loontransparantie waarbij het Instituut een rondetafelgesprek modereerde. Het Instituut nam met name deel aan de ontwikkeling van een rapport over de rol van gelijkheidsorganen op het gebied van loontransparantie en gelijkheid. Dit rapport zal in 2023 worden gepubliceerd. In december 2022 nam het Instituut ten slotte deel aan de ontvangst van een Zwitserse delegatie met Equinet.

Andere follow-up

Het Instituut heeft bijgedragen aan de werkzaamheden van de consultants die belast zijn met de voorafgaande evaluaties ter voorbereiding van de ontwerprichtlijn ter versterking van de rol van de organen voor gelijke behandeling.

5.3. Op het niveau van de Raad van Europa

Commissie voor Gendergelijkheid

Het Instituut heeft deelgenomen aan de vergaderingen van de Commissie voor Gendergelijkheid (*Gender Equality Commission – GEC*) in april en november 2022. Deze vergaderingen hadden onder meer betrekking op de goedkeuring van de aanbeveling over de bescherming van de rechten van vrouwelijke migranten, vluchtelingen en asielzoekers, op de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, de impact van artificiële intelligentie op gendergelijkheid, de gelijke toegang van vrouwen tot de rechter en de studie over de plaats van mannen en jongens in het gendergelijkheidsbeleid.

Het coördineerde ook de Belgische antwoorden op de eerste evaluatie van de uitvoering van de aanbeveling van de Raad van Europa van 2019 met betrekking tot de preventie en bestrijding van seksisme, de bijdragen aan de studies over de impact van artificiële intelligentie op de gelijkheid (met inbegrip van de gendergelijkheid) en discriminatie en over de impact van COVID-19 op de toegang van vrouwen tot de rechter. Het Instituut stond ook in voor de coördinatie voor België van het *‘2021 annual report and mid-term review on the implementation of the Gender Equality Strategy of the Council of Europe’*.

Verdrag van Istanbul

In juni en december 2022 bleef het Instituut actief betrokken bij de vergaderingen van het Comité van de Partijen bij het Verdrag van Istanbul (*Committee of the Parties – COPA*) in Straatsburg. Tijdens deze vergaderingen nam het Instituut deel aan de debatten over de preventie van het risico op geweld en het waarborgen van gendergevoelige opvang voor gevluchte vrouwen en kinderen

uit Oekraïne, alsmede aan de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen van het COPA aan verschillende lidstaten.

Op 15 november 2022 vertegenwoordigde het België op de vergadering van de in het kader van het Verdrag van Istanbul opgerichte nationale coördinatieorganen in Helsinki. Dit evenement werd georganiseerd door de Finse regering in samenwerking met het secretariaat van het monitoringmechanisme van het Verdrag van Istanbul. Het was een gelegenheid voor het Instituut om van gedachten te wisselen met soortgelijke instellingen die rond dezelfde thema's werken en om goede praktijken en actuele uitdagingen te bespreken. Het bood ook de mogelijkheid om in te gaan op de horizontale tussentijdse analyse van de evaluatieverslagen van de Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (*Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence – GREVIO*).

5.4. Andere follow-up

In antwoord op een vraag van de Mensenrechtencommissie van de Nationale Vergadering van de Democratische Republiek Congo (DRC) nodigde de FOD Buitenlandse Zaken het Instituut uit om deel te nemen aan een expertenmissie met het oog op het opstellen van wetgeving ter bestrijding van geweld binnen het gezin en gendergerelateerd geweld in de DRC. Zo kon het Instituut zijn ervaring en expertise op dit gebied bijdragen. Het ontving ook een Maleisische ministeriële delegatie (ministerie van Vrouwen, Gezin en Gemeenschapsontwikkeling).

Het Instituut beantwoordde de enquête van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) over de versterking van *governance* en een op overlevenden/slachtoffers gerichte aanpak om een einde te maken aan gendergerelateerd geweld. Het verzekerde ook de follow-up van de enquête over gender mainstreaming en *governance*.

Het nam ook deel aan de enquête van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) over de institutionele mechanismen voor gendergelijkheid en droeg bij tot de voorbereiding van de conferentie van de *Warsaw Human Dimension Conference – Human Dimension Implementation Meeting* (HDIM).

Organisatie

4

Beheerstructuur

Als autonome overheidsinstelling (parastataal type B) heeft het Instituut een eigen raad van bestuur, die het algemene beleid bepaalt op voorstel van de directie. De raad van bestuur bestaat uit 14 leden met stemrecht en drie leden met raadgevende stem. Ze worden voorgedragen door de minister belast met gelijke kansen, nadien in de ministerraad besproken en vervolgens door de Koning benoemd bij een koninklijk besluit. De directie van het Instituut bestaat uit een directeur en een adjunct-directeur. Ze zijn samen verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van het Instituut, leiden het personeel, organiseren de activiteiten van het Instituut en brengen tijdens maandelijkse vergaderingen verslag uit aan de raad van bestuur. De functie van directeur wordt uitgeoefend door de heer Michel Pasteel, mevrouw Liesbet Stevens is adjunct-directeur.

Personeel

In 2022 had het Instituut gemiddeld 61 personen in dienst. Dit komt overeen met 59,5 voltijdse equivalenten.

Doorheen het jaar deden zich verschillende wijzigingen in het personeelsbestand voor. 6 personen verlieten het Instituut en 18 traden in dienst.

Zo'n 84% van de personeelsleden waren vrouwen. Voor selectieprocedures doet het Instituut, zoals elke federale overheidsdienst, een beroep op de diensten van Selor. Hoewel het Instituut veel belang hecht aan diversiteit, stelt het vast dat vrouwen meer belangstelling voor de vacatures van het Instituut tonen. Daardoor hebben ze ook statistisch meer kans om te slagen en behalen vrouwen vaak een betere rangschikking voor de vacante betrekking. Het Instituut betreurt evenwel dat het geen beter evenwicht tussen vrouwen en mannen bij het personeel bereikt.

76% van de ambtenaren bevond zich in 2022 op niveau A, terwijl 20% van niveau B was. De niveaus C en D maakten respectievelijk 2% en 2% uit. 33% van het personeel was vastbenoemd.

Het Instituut bevorderde ook de integratie van personen met een beperking door, wanneer mogelijk, de specifieke wervingslijsten van Selor te raadplegen en de nodige aanpassingen aan te brengen aan de werkplekken van de betrokken personeelsleden.

Het Instituut hecht er veel belang aan dat al zijn personeelsleden opleidingen kunnen volgen om hun deskundigheid te kunnen garanderen. Zo krijgen nieuwe personeelsleden opleidingen aangeboden die aan hun functie en behoeften aangepast zijn. In 2022 volgden 43 personeelsleden een opleiding, waarvan 35 op niveau A, 7 op niveau B en 1 op niveau C. In totaal werden in 2022 143 opleidingen gevolgd, wat neerkomt op 116 opleidingsdagen. Daarvan werden er 32 georganiseerd door het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid (OFO) en de andere door verschillende organisaties.

Tot slot ging het Instituut in 2022 in op één stageaanvraag. De stageaanvragen worden geval per geval bekeken, in functie van de beschikbaarheid van een personeelslid die als stagebegeleider kan optreden. Het is natuurlijk van groot belang dat de stages in een goede omkadering plaatsvinden zodat het een win-winsituatie is voor beide partijen.

Sociale dialoog

Naast de naleving van de wettelijke regels voor de betrekkingen tussen een openbare instelling en de vertegenwoordigers van de personeelsleden waakt het Instituut erover om een serene en constructieve sociale dialoog te onderhouden met het personeel. Het Basisoverlegcomité

is het bevoorrechte forum voor uitwisselingen tussen de vertegenwoordigers van het Instituut en van de werknemers/werknemers.

Het Basisoverlegcomité komt ook samen in de hoedanigheid van het Comité voor preventie en bescherming op het werk, geeft advies over het preventieplan van de interne preventieadviseur en neemt kennis van haar verslag over de verwezenlijkingen op dit gebied.

Budget

Het Instituut ontvangt jaarlijks een federale dotatie en een subsidie van de Nationale Loterij. In 2022 was dat:

- Een dotatie van 18 960 000 €;
- Een subsidie van de Nationale Loterij van 150 000 €.

Het Instituut heeft eigen inkomsten (24 717 €) die afzonderlijk in het budget worden opgenomen. Het Instituut ontving in 2022 ook 258 172 € van de Europese Commissie voor de Europees project, “*Gender and work*”. Dit project wordt in het kader van het Nationaal Plan voor herstel en veerkracht (RRF-project) uitgevoerd en loopt over verschillende jaren. De federale regering maakt

hiervoor ook bijkomend 1 679 € vrij om de BTW-kosten van dit project te dekken.

Daarnaast ontvangt het Instituut jaarlijks specifieke middelen in het kader van de protocollen die het afsloot met het Waals Gewest en de Federatie Wallonië-Brussel (Franstalige Gemeenschap) met het oog op sensibilisering, informatie en bemiddeling aangaande genderdiscriminatie. Sinds 2016 zijn gelijkaardige protocollen met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige gemeenschap van kracht. In totaal ontving het Instituut in 2022 in het kader van alle protocollen 290 171 €, waarvan 71 933 € van het Waals Gewest, 33 500 € van de Federatie Wallonië-Brussel, 109 000 € van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 8 100 € van de Duitstalige Gemeenschap.

De samenwerkingsprotocollen die in 2014 werden afgesloten met de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF) en met Actiris werden in 2022 verlengd voor een bedrag van respectievelijk 42 637 € en 25 000 €.

In opdracht van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit staat het Instituut in voor de administratieve opvolging van de projecten binnen de Zorgcentra na Seksueel Geweld. Het monitort vooral de bestending en de uitbreiding ervan.

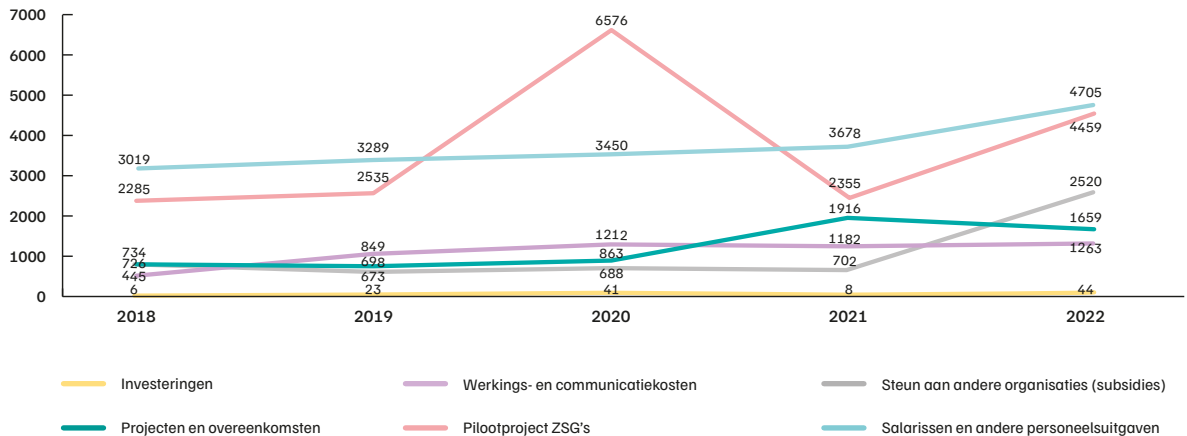
TABEL 5

Jaarrekening (in duizenden euro's)

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	2021	2022	%
Salarissen en andere personeelsuitgaven	3019	3289	3450	3678	4705	32
Werkings- en communicatiekosten	445	948	1212	1182	1263	9
Steun aan andere organisaties (subsidies)	726	673	688	702	2520	17
Pilootproject ZSG's	2285	2535	6576	2355	4459	30
Projecten en overeenkomsten	734	698	863	1916	1659	11
Investeringen	6	23	41	8	44	0
Totaal	7 215	8 166	12 830	9 841	14 650	100

GRAFIEK 13

Evolutie van het budget van 2018 tot 2022 (in duizenden euro's)

Slotwoord

2022 was opnieuw een druk jaar voor alle teams van het Instituut om de uiteenlopende opdrachten tot een goed einde te brengen. Stap voor stap dragen de vele adviezen, aanbevelingen, studies en projecten bij tot meer gendergelijkheid. In het afgelopen jaar stelden de experts van het Instituut maar liefst 35 aanbevelingen en adviezen op.

In uitvoering van het NAP 2021-2025 scherpste België vorig jaar de strijd tegen dodelijk (ex-) partnergeweld en feminicides aan. Zo stemde de ministerraad in oktober 2022 in met een wetsontwerp over het voorkomen en bestrijden van feminicide, gendergerelateerde doding en het geweld dat eraan voorafgaat, ook wel de Feminicide-wet genoemd. In 2023 wordt er hard verder gewerkt aan de totstandkoming van deze wet.

In 2023 zal er ook verder ingezet worden op de uitrol van het mobiel stalkingalarm in het gerechtelijk arrondissement Limburg en de politiezones Brussel Hoofdstad – Elsene en Brussel-Noord. Hierdoor zullen nog meer mensen die bedreigd en gestalkt worden beter beschermd worden en opnieuw meer controle ervaren en zich veiliger voelen.

Het Instituut blies in 2022 20 kaarsjes uit en heeft in die twee decennia duidelijk expertise en professionaliteit opgebouwd. Het blijft belangrijk om in te zetten op een verbreding om meer mensen te helpen met hun vragen naar informatie of juridische ondersteuning, alsook onderzoek te doen en beleidsadvies te geven. Met zo'n 61 personen in dienst heeft het Instituut een aanzienlijke uitbreiding gekend in 2022 en ook in 2023 blijft het groeien.

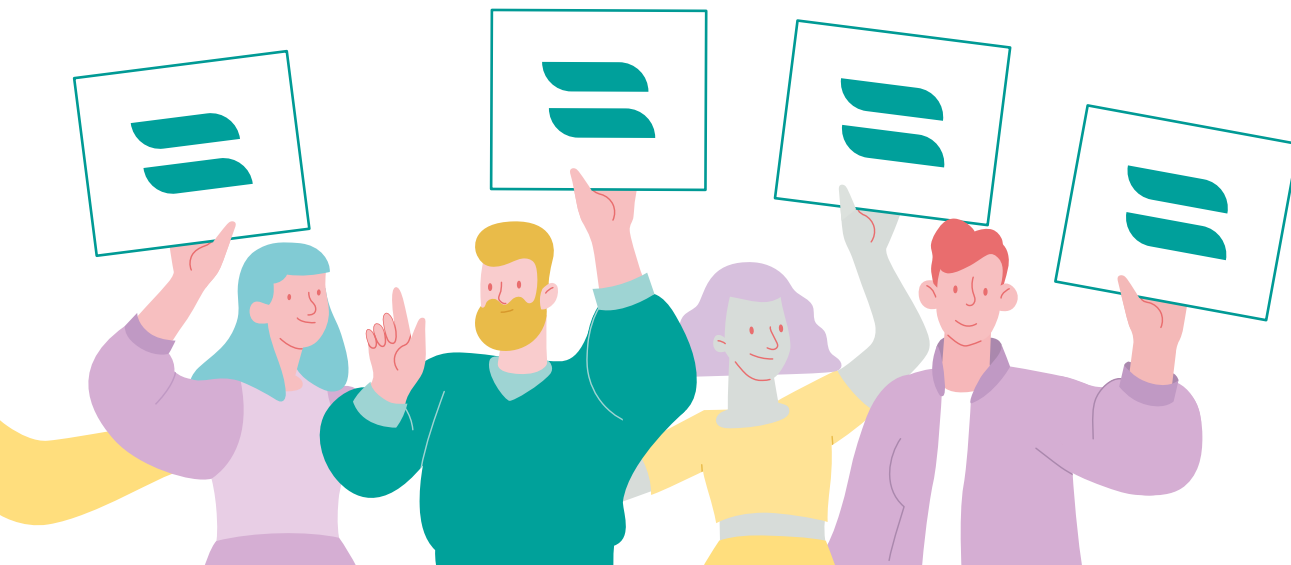
Het Instituut werd voor meer zaken bevoegd en vervult meer opdrachten waardoor het aanzienlijk moe(s)t groeien. Een nieuwe structuur met nieuwe afdelingen en verantwoordelijkheden was noodzakelijk, waarbij er volop wordt ingezet op vlotte communicatie tussen de verschillende afdelingen. De implementatie van dit nieuwe organigram, met het oog op een nog betere interne samenwerking en het verder ontwikkelen en digitaliseren van procedures, zorgen voor een solide basis om de uitdagingen van de toekomst aan te kunnen.

Wat brengt het nieuwe jaar voor de gendergelijkheid? De uitbreiding van het geboorteverlof tot 20 dagen vanaf 1 januari 2023! Deze aanpassing was al langer een aanbeveling van het Instituut en wordt nu een realiteit. Het is een belangrijke stap naar meer gendergelijkheid in de

privésfeer. Uit de meldingen die het Instituut in 2022 ontving blijkt dat een kind krijgen voor heel wat mensen nog steeds leidt tot discriminatie. In 2023 zal het Instituut de resultaten publiceren van een studie over geboorteverlof.

Nog in 2023 wordt een nationale sensibiliseringscampagne opgezet om meer bekendheid te geven aan de Zorgcentra na Seksueel Geweld, met een specifieke focus op jongeren. Verder is het Instituut benieuwd welke tendensen het onderzoek naar gendergelijkheid bij beroepen in de zorgsector zal blootleggen. Tenslotte gaat het Instituut in 2023 ook enthousiast van start met de voorbereiding van het EU-voorzitterschap in 2024.

2023 belooft dus opnieuw een interessant en belangrijk jaar te worden.

Partners en netwerken

A

ABVV
ACLVB
Actieplan Diversiteit
Actiris
ACV
Adviesraad Gender en Ontwikkeling
Amazonie
Arc-en-ciel Wallonië
AVG-CARHIF

B

Belspo
Brussel Economie en Werkgelegenheid
Brussel Huisvesting
Brussel Plaatselijke Besturen
Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten
(FRA)
BuZa

C

Cap Gemini
Çavaria
Centres régionaux d'intégration (Discri)
CFFB
CHU Luik
CIRé
College van federale Ombudsmannen
College van procureurs-generaal
Comaid
Comité P
Commissie voor de bescherming van de persoonlijke
levensfeer (CBPL)
CoPrev
CRIPEL

D

Délégué général aux droits de l'enfant
Deloitte
Dienst voor het Strafrechtelijk beleid
Directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele
Rechten en Vrijheden
Duitstalige Gemeenschap

E

EAP-FWB School voor Bestuurskunde
ECRI European Commission against Racism and
Intolerance – Council of Europe
ella vzw
Equinet
EU Taskforce on Women, Peace & Security
European Institute for Gender Equality (EIGE)

F

Family Justice Center
Federaal netwerk Diversiteit
Federaal Planbureau
Federale ombudsman
Federale politie
Federatie van sociaal-culturele verenigingen van
mensen met een migratieachtergrond
Federatie Wallonië-Brussel
Forem
Franse Gemeenschapscommissie
Furia
FWB Bemiddelaar

G

GAMS
Gender Equality Ombudsperson Croatia CESI – Center
for Education, Counseling and Research Croatia
Genres Pluriels

Gezinsbond
GREVIO
Hoge Raad voor de Audiovisuele Sector
Hoge Raad voor de Justitie
HR rail

I

IBA
IDEWE
Institute for International Research on Criminal Policy
Instituut voor gerechtelijke opleiding
INTACT vzw
Interdepartementale Commissie voor Duurzame
Ontwikkeling
Interdepartementale Coördinatiegroep
Gendermainstreaming
International Centre for Reproductive Health (ICRH)
Intersekse Vlaanderen
Intersex Belgium
IN-Z
IPSOS
IRE Gewestelijke Werkgelegenheidsinspectie (Brussel)

J

Jury voor Ethische Praktijken inzake reclame (JEP)

K

Kinderrechtencommissariaat
Koning Boudewijnstichting
KU Leuven

L

La Voix des Femmes
LDIA Legal Diversity & Inclusion Alliance
Ligue de familles
Lokale Politie

Lokale politiezones Brussel, Gent en Luik

M

Manufast
MAS
MRKH

N

Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
Nationale Arbeidsraad (NAR)
Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
Nationale Loterij
Nesma Consulting
Netwerk van federale armoedeambtenaren

O

Ombudsfrau der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Ombudsman van Wallonië en de Federatie Wallonië-
Brussel
Onderzoeksgroep TOR (VUB)
ONE (Office de la naissance et de l'enfance)
Orde der artsen

P

Plan International België
Platform voor de mensenrechten
Prisma
Proximus

R

Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
Rainbowhouse Brussels
Rijksregister
RVA

S

Sciensano
Secretariaat van het follow-upmechanisme van
het Verdrag van Istanbul – Raad van Europa
Selor
Sensoa platform seksueel grensoverschrijdend gedrag
Sociale Inspectie
Sophia
Sprint transport
Stad Gent
Statbel
Statistiek Vlaanderen
Stepstone
Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

T

Task Force Kwetsbare groepen
TGEU – Transgender Europe
Toezicht op de Sociale Wetten
Toezicht op het Welzijn op het Werk
Transgender InfoPunt

U

UCLL
ULB
UMC Sint-Pieter Brussel
Unia
Universiteit Gent
Universiteit van Luik

Unizo
UZGent

V

Vast Comité I
Vaste Commissie van de Lokale Politie
VBO-FEB
Vlaamse Ombudsdienst
Vlaamse ombudsvrouw Gender
Vlaamse overheid
Voorzitterschap van de EU
Vrije Universiteit Brussel
Vrouwenraad

W

Waalse Raad en Brusselse Raad voor Gelijkheid (M/V)
Wallonië
Werkgroep Inclusieve Communicatie

Z

ZIJN vzw

Het Instituut werkt ook samen met alle federale overheidsdiensten (FOD's), programmatorische overheidsdiensten (POD's) en de beleidscellen van de federale overheid.

Leden van de raad van bestuur

Caroline DEITEREN, voorzitter
Aline LACROIX, ondervoorzitter³⁴

Effectieve leden

Emmanuel BOODTS
Vincent BOULANGER
Vera CLAES
Corentin DE SALLE
Sandrine DEBUNNE
Veerle DRAULANS
Isabelle HEYNDRICKX
Martin JOACHIM
Meral ÖZCAN
Geoffrey ROUCOURT
Noémie VAN ERPS
Nastasja WARTEL

Effectieve leden met raadgevende stem

Geert DE POORTER
Jean JACQMAIN
Els KEYTSMAN

Plaatsvervangende leden

Charly DERAIVE
Anke GITTENAER
Wouter INDEMANS
Joël LE DEROFF
Yamina MEZIANI
Stéphanie NGALULA
Emilie NOË
Saba PARSÀ
Samuel RACANELLI
Charlotte STEEL
Mathilde STEENBERGEN
Paola TRAVELLA
Julie VAN GARSSE
Florence VIERENDEEL

Plaatsvervangende leden met raadgevende stem

Fatima HANINE
Aurore MASSART
Annemie PERNOT

Regeringscommissarissen

Amélie SERVOTTE
Maarten VAN SANDE

³⁴ Vervangt Maïté Warland sinds 15/03/2022.

Adviezen en aanbevelingen

Nr	Titel	Bestemming
2022-R/001	Aanbeveling betreffende de terugbetaling van het vaccin ter voorkoming van het humaan papillomavirus (HPV).	
2022-R/002	Aanbeveling betreffende het gebruik van stalkerware in het kader van (ex-) partnergeweld.	Staatssecretaris Gendergelijkheid, minister van Justitie, minister van Binnenlandse Zaken
2022-R/003	Aanbeveling van betreffende de eerbiediging van de gelijkheid van vrouwen en mannen in reclame voor de verkoop van alcoholhoudende dranken.	Belgische Federatie van Wijnen en Gedistilleerde dranken, de “Belgische Brouwers”, Franse Gemeenschapscommissie
2022-R/004	Aanbeveling van het Instituut betreffende de hervorming van het Strafwetboek 2.	Staatssecretaris Gendergelijkheid, minister van Justitie
2022-R/005	Aanbeveling betreffende de voorwaarde “in orde zijn met de dienstplichtwetten” om het Federaal Geschiktheidsattest te behalen.	Minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing
2022-R/006	Aanbeveling van het Instituut betreffende het geheimhouden van contactgegevens van slachtoffers.	Minister van Justitie, minister van Binnenlandse Zaken
2022-R/007	Aanbeveling betreffende de strafbaarstelling van het niet-consensueel bezit van intieme beelden.	Staatssecretaris Gendergelijkheid
2022-R/008	Aanbeveling betreffende het sociaal en fiscaal statuut van de verschuldigde schadevergoeding in het kader van discriminaties op grond van geslacht in arbeidsbetrekkingen.	Staatssecretaris voor Gelijke Kansen, vice-eerste minister en minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, vice-eerste minister en minister van Financiën, belast met de coördinatie van de fraudebestrijding en de Nationale Loterij, vice-eerste minister en minister van Economie en Werk
2022-R/009	Aanbeveling betreffende moederschapsbescherming in het Brussels lokaal openbaar ambt.	Staatssecretaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting en Gelijke Kansen, minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Werk en Beroepsopleiding, Digitalisering, Plaatselijke Besturen en Dierenwelzijn

2022-R/010	Aanbeveling over de wet ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte.	Staatssecretaris van gendergelijkheid, minister van Justitie, minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele hervormingen en Democratische Vernieuwing
2022-A/001	Wetsvoorstellen tot wijziging van artikel 190 van het Wetboek van Strafvordering betreffende de behandeling van de zaak met gesloten deuren bij seksuele misdrijven.	Kamercommissie
2022-A/002	Vertrouwelijk	
2022 A/003	Advies betreffende twee wetsvoorstellen aangaande de invoering van een recht op disconnectie.	Kamer
2022 A/004	Advies betreffende de wijziging van het administratief statuut en de bezoldigingsregeling van de operationele personeelsleden (statuut OPS) van de DBDMH.	SIAMU
2022 A/005	Advies betreffende de bestrijding van seksuele intimidatie en agressie in de trein.	Kamer
2022-A/006	Advies betreffende de versterking van het lokaal beleid in de strijd tegen gedwongen Huwelijken.	Minister van Justitie, minister van Binnenlandse Zaken, ministers deelstaten, Staatssecretaris voor Gendergelijkheid
2022-A/007	Advies betreffende de bijlagen van het arbeidsreglement dat wordt opgesteld door Talent.brussels.	Talent.brussels
2022-A/008	Vertrouwelijk	
2022-A/008bis	Avis concernant la réforme du statut des artistes ³⁵ .	Vice-eerste minister en minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

³⁵ Dit document is niet vertaald.

2022-A/009	Avis sur la non-assimilation à « une absence » immunisée de l'écartement durant la protection de la maternité pour le calcul de la prime de fin d'année dans la commission paritaire auxiliaire pour employés ³⁶ .	Vakbond
2022-A/010	Advies betreffende het voorontwerp van ordonnantie houdende de wijziging van diverse bepalingen inzake het bestrijden van discriminatie op het vlak van tewerkstelling.	Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Werk
2022-A/011	Advies over het ontwerp van Resolutie betreffende de overdraagbaarheid van het ouderschapsverlof op de langstlevende partner.	Commissie Sociale Zaken, Werk en Pensioenen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers
2022-A/012	Advies betreffende het wetsvoorstel nr. 55-2088/001 tot wijziging van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, teneinde de duur van het thematisch verlof voor mantelzorgers te verlengen, en het wetsvoorstel nr. 55-2729/001 betreffende de aanpassing van het statuut van mantelzorger en de flexibele opname van het mantelzorgverlof.	Commissie Sociale Zaken, Werk en Pensioenen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers
2022-A/013	Vertrouwelijk	
2022-A/14	Avis sur la proposition de modification du décret du 6 novembre 2008 relatif à la lutte contre certaines formes de discrimination, dans le cadre de la transposition de la directive "Work life balance" ³⁷ .	Waals Gewest
2022-A/014	Advies inzake endometriose.	Kamer
2022-A/015	Advies betreffende de aanpassing van artikel 90 ter van het Wetboek van Strafvordering.	Staatssecretaris voor Gendergelijkheid
2022-A/016	Advies betreffende het wetsvoorstel tot opname opleidingsonderdeel inzake seksuele intimidatie en seksueel geweld in de opleiding van de bewakingsagenten in het uitgaansmilieu.	Staatssecretaris voor Gendergelijkheid

³⁶ Dit document is niet vertaald.

³⁷ Dit document is niet vertaald.

2022-A/017	Advies over het voorontwerp van wet tot wijziging van het Strafwetboek met het oog op het strafbaar stellen van conversiepraktijken.	Staatssecretaris voor Gendergelijkheid
2022-A/018	Advies betreffende de bescherming van Oekraïense vluchtelingen tegen seksueel geweld.	
2022-A/019	Advies betreffende ordonnantie ter bevordering van de diversiteit en ter bestrijding van de discriminatie in de instellingen, centra en diensten die tot de bevoegdheid van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie behoren alsook in de Diensten van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.	Staatssecretaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting en Gelijke Kansen, Lid van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), belast met Gezinsbijslagen, Openbaar Ambt, Financiën, Begroting, Externe Betrekkingen en Filmkeuring en equal Brussels
2022-A/020	Avis sur la majoration des montants forfaitaires d'indemnisation versés en cas de discrimination en dehors du domaine des relations de travail (recommandation 38 de la Commission d'évaluation des lois fédérales tendant à lutter contre la discrimination) ³⁸ .	
2022-A/021	Avis sur l'émission de BX1 « Le 12+30 » du 13 juillet 2022 ³⁹ .	Hoge Raad voor de Audiovisuele Sector van de Franse Gemeenschap.
2022-A/022	Advies betreffende het wetsvoorstel tot opname van een omstaandertraining in de opleiding van bewakingsagenten in het uitgaansmilieu.	Commissie Binnenlandse Zaken
2022-A/023	Avis sur la proposition de modification du décret du 19 mars 2012 visant à lutter contre certaines formes de discrimination ⁴⁰ .	Duitstalige Gemeenschap
2022-A/024	Advies betreffende straatverlichting en gendergerelateerd geweld: impact op de veiligheidsbeleving in de publieke ruimte.	Staatssecretaris Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit

³⁸ Dit document is niet vertaald.

³⁹ Dit document is niet vertaald.

⁴⁰ Dit document is niet vertaald.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Michel Pasteel, Directeur van het Instituut voor de gelijkheid
van vrouwen en mannen

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Victor Hortaplein 40
B-1060 Brussel
T +32 2 233 44 00

gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be
<https://igvm-iefh.belgium.be>

ONTWERP

Karakters.be

DRUK

Print&co

De functies, titels en graden die in deze publicatie worden
gebruikt, verwijzen naar personen van eender welk geslacht
of genderidentiteit.

Cette publication est également disponible en français.